AYDINLIK

sosyalist dergi

f. engels

tanju süer

f. adalı

büyük işçi direnişi

yeni oportünizm ve örgüt anlayışı

kıbrıs'ta seçimler

temmuz 1970

21

İÇİNDEKİLER

Sahibi	Münir Aktolga
Sorumlu Müdür	Vahap Erdoğdu
Teknik Yönetmen	Mete Ertekin
Yönetim Yeri	Süleyman Sırrı Sok. 2/12 Yenişehir — Ankara Tel : 12 40 14
Banka Hesap No.	630/536 T.C. Ziraat Bankası Kızılay Şubesi
Abone Adresi	P.K. 100, Cebeci — Ankara
Abone Şartları	Türkiye/yıllık 50 TL., altı aylık 25 TL. Avrupa ve Ortadoğu/yıllık 75 TL., altı aylık 40 TL., Diğer Ülkeler/yıllık 125 TL., altı aylık 65 TL.
İlân Şartları	Tam sayfa 800 TL. üzerinden hesaplanır. Yayın ilânları indirimlidir.
Dizgi ve Baskı	SAN MATBAASI Tel : 11 98 19, Ankara
İstanbul Dağıtımı	Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49
Ankara Dağıtımı	Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi
Ege Böl. Dağıtımı	Orhan Özşişman, 452. Sok. 5 — İzmir Tel : 38786

büyük işçi direnişi

1970 yılının 15 ve 16 Haziran günleri İstanbul'da ve Kocaeli'nde, tarihimizin «Büyük İşçi Direnişi» diye kaydedeceği olaylar yer aldı. Türkiye sanayi işçilerinin yarısını barındıran bu iki ilimizde belli başlı bütün fabrikaların işçileri greve ya da işgale geçtiler ve yığınlar halinde yer yer yürüdüler. Yürüyüşe katılan işçilerin toplam sayısı yüz bin kadardı. Merkezî bir yönetim bulunmadığı halde, bu muazzam kitle, işçi sınıfına, bu en devrimci sınıfa yaraşır bir ağırbaşlılık ve disiplin içinde hareket etmesini bildi; en ufak bir çapulculuk olayına izin vermedi. Amerikancı sarı sendikacılığın Türkiye'de baş temsilcisi olan Türk-İş, A.P., M.H.P. ve Komünizmle Mücadele Derneği binalarının taşlanması, Demirel kardeşlerin malı olan Haymak Döküm Fabrikası bürosunun tahribi gibi eylemler, işçi direnişinin hedefini belirleyen, bu direnişin gerçek anlamını yansıtan, olaylardı.

Direniş hareketi sırasında şiddet olaylarının tümünün sorumlusu, toplum polisi ve ona emreden A.P. iktidarıdır. Devrimci genç düşmanı olduğu kadar işçi düşmanı olarak da şartlandırılmış olan bu devşirmeler, korku ve panik içinde işçilerin göğüslerine kurşun sıktılar. Ölü ve yaralı işçiler yüzlercedir. 16 Haziran akşamı, sadece Numune Hastanesine götürülen ağır yaralı işçilerin sayısı yüzelliyi aşmaktaydı ve bunların içinden en azından

onu öldü. Ama polislerin hedef gözeterek sıktığı kurşunlar kendilerini korku ve panikten kurtarmadı. Silâhsız işçiler her yerde polis barikatlarını yardılar. Silâhlı polisler her yerde bozguna uğrayarak kaçtılar. Kartal'dan Kadıköy meydanına kadar, Silâhtarağa'dan Cağaloğlu'na kadar, Levent'ten Şişli'ye kadar her yerde bu böyle oldu. İşçiler polisle karşılaştıkları her noktada işçi dâvası gibi kutsal bir dâvayı güdenlerin, sömürücülerin fedayiliğini edenlere üstünlüğünü ispat ettiler.

TÜRK - İŞ TEMELİNDEN SARSILMAKTADIR

Büyük işçi direnişi, özünde, yılların sömürü ve baskısına karşı işçi sınıfında biriken öfkenin dışa vurmasıydı. Toplu sözleşme yapma tekelini sarı sendikacılığın baş temsilcisi Türk-İş'e veren son Sendikalar Kanunu, bu birikimin dışa vurması için bir vesile oldu. İşçiler Türk-İş denen Amerikan beslemesi kuruluşun, özünde, işçi düşmanı bir örgüt olduğunu kendi öz tecrübeleriyle anlamaya başlamışlardı. Öteki büyük işçi kuruluşu olan DİSK'in başındaki Kemal Türkler gibilerin, Türk-İş kodamanlarından pek büyük farkı olmadığı halde, DİSK'in yöneticileri arasında, özellikle aşağı kademelerde bazı dürüst sendikacılar vardı, ve DİSK, işçilerin namuslu sendikacılık uğruna vermekte oldukları mücadelenin başlıca alanı olmağa başlamıştı. İşçilerin, yer yer patrona karşı direnmeleri, Türk-İş'e bağlı sarı sendikadan ayrılıp DİSK'e bağlı bir sendikaya girmek için mücadele şeklinde tezahür etmekteydi. DİSK'in yöneticilerinden bazıları Türkiye işçi hareketi içindeki bu önemli gelişmeyi anlamaya başladılar ve işçilerin dürüst sendikacılık uğruna mücadelesi karşısında, çok kez yeteri kadar aktif olmasa da, olumlu bir tutum benimsediler.

HIZLA BİLİNÇLENEN BİR SINIF: İŞÇİ SINIFI

İktisadî iflâsın eşiğine sürüklenmiş bulunan toplumumuzda Filipin demokrasiciliği artık eskisi gibi yürümez olmuştur. İşbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibe tahakküm ve sömürüsüne dayanan bir ekonominin siyasî üstyapısı olan Filipin demokrasiciliği, sarsıntılar geçirmektedir. Bu gelişmenin, Filipin demokrasiciliğinin bir unsuru olan Amerikan beslemesi sarı sendikacılığın üzerinde kaçınılmaz etkileri olmaktadır. Türk-İş'in temelinden sarsılmaya başlaması bu yüzdendir. Türk-İş binasının da taşlandığı büyük işçi direnişine katılan işçilerin çoğunluğunun DİSK'ten değil Türk-İş'ten olması, emperyalizmin desteğinde sarı sendikacılığın günlerinin sayılı olduğunun kanıtıdır. Bazı DİSK'li sendikacılar işçi sınıfının hızla bilinçlenmekte olduğunu gösteren bu gelişmeyi sezdiler ve davranışlarını ona göre ayarladılar.

Bunu sezen yalnız onlar değildi. Egemen çevreler ve bunların temsilcisi kurulu sömürü düzeninin savunucusu politikacılar ve bunların Ameri-

kan danışmanları da gidişin kötü bir gidiş olduğunu görmekte gecikmediler. Devrimci gençliğin sendikacılık alanında, sınırlı ölçüde de olsa, eyleme geçmesi onlar için suyu taşıran damla oldu. Karşı tedbir olarak, bilinen sendikalar kanunu tasarısıyla ortaya çıktılar. Tasarı, başta DİSK olmak üzere, Türk-İş dışında bütün sendikaları fiilen ortadan kaldırıyordu. Sendikacılığı, Amerikancı sarı sendikacılığın baş temsilcisi olan kuruluşun, Türk-İş'in tekeline teslim ediyordu. Tasarı, işçileri, isteseler de istemeseler de, toplu sözleşme yapma tekeline sahip bulunacak olan Türk-İş sendikasında birleşmeye zorluyordu. Bu bakımdan Tasarı, Anayasa'da yazılı işçilerin sendikalarda birleşme özgürlüğünü baltalamaktaydı. En değerli hukukçular, Anayasa hukuku uzmanları, tasarının Anayasaya aykırı olduğu yolunda demeçler verdiler. Ama bunlar daha çok meselenin demokratik ve sosyal yönleri üzerinde durmuşlardır. Oysa AP iktidarının getirdiği ve Mecliste oylattığı 274 ve 275 sayılı kanunlar sadece bu bakımlardan değil, ayrıca İkinci maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin **millî**, demokratik, lâyik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu yazan Anayasaya **millicilik** bakımından da aykırıdır. Anayasa devletin millî karakterini bütün açıklığıyla belirttiğine göre, millî olmayan herhangi bir tasarrufa yolaçan bir kanunun Anayasaya aykırı olması gerekir. Türk-İş'in Amerikan emperyalizminin himayesi ve denetimi altında olduğu ve gelirinin büyük bir kısmını Amerikan kaynaklarından sağladığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Bu durumdaki bir işçi konfederasyonu millî bir kuruluş olamaz. Böyle gayri-millî bir kuruluşa Türkiye ölçüsünde toplu sözleşme yapma tekelini teslim eden, Türk-İş yöneticisini sendikacılık alanın tek hâkimi durumuna getiren bir kanunun millî nitelik taşıyamayacağı besbellidir. O halde kanun tasarısı bu bakımdan da Anayasaya aykırıdır. Evet şu anda Senatonun oylamasına sunulmuş olan tasarı millî, demokratik, sosyal ve hukukî bakımlardan kesin olarak Anayasaya aykırıdır.

Anayasayı çiğnemeyi âdet haline getirmiş olan A.P. iktidarının baş temsilciliğini ettiği işbirlikçi sermaye çevrelerinin yararına olan böyle bir tasarıyı teklif etmesi tabiî idi. Ama tasarı, Anayasa düzeninin savunucusu geçinen C.H.P. politikacıları tarafından da desteklendi. C.H.P. kodamanları, sendika kurmada mevcut sınırlı özgürlüğü de ortadan kaldırma işinde Demirel ile aynı safta bulunma akıllılığını gösterdiler. Parlemanterler, her zamanki ileriyi görürlülükleri ile meseleye sadece bir DİSK meselesi olarak baktılar. Ekmek kapıları kapanan DİSK yöneticilerinin önemsiz bir-iki direnişine rağmen yeni kanun uygulanacak, Demirsoy'lar ve Tunç'lar Türkiye'de sendikacılığın tek hâkimi olacaklardı. Amerikan danışmanlarının da görüşü buydu. Bundan bir süre önce Amerikalıların etkisiyle Arjantin'de aynı nitelikte bir sendikalar kanunu uygulanmış, İşçilerin direnmelerinin üstesinden gelinmiş ve Amerikancı sarı sendikacılık bu ülkede egemen duruma getirilmişti.

AMERİKAN VESAYETİ ALTINDA İKİ ÜLKE

Arjantin'deki oyunun tıpatıp benzerinin Türkiye'de oynanmaya kalkışılması raslantı değildir. İki ülke arasında benzerlikler vardır. Arjantin de, tıpkı Türkiye gibi Amerikan vesayeti altında bir ülkedir. Orada da egemen olan emperyalizm, işbirlikçi sermaye ve büyük toprak sahipleri üçlü ortaklığıdır. Arjantin'de de, Amerika, bizim Türk-İş'in başlıca temsilcisi bulunduğu sendikacılığa benzer bir sarı sendikacılık tezgâhlamıştır. Orada da işçiler (Devrimci sendikalardaki işçiler ve bir ölçüde millî nitelik taşıyan Peron'cu sendikalardaki işçiler) Amerikancı sarı sendikacılığa karşı direnmektedirler. Ama iki ülke arasındaki benzerlikler burada sona erer. Arjantin, dış ticaret bilânçosu pek büyük açıklar vermeyen, önemli ihracat ürünlerine sahip ve çok kez işgücü ithal etme gereğini duyan bir ülke olarak, iktisadî bakımdan, emperyalist sistem içindeki sömürülen ülkelerin çoğundan daha elverişli durumdadır. Türkiye ise iktisadî iflâsın eşiğindedir. Arjantin'i Amerikan emperyalizminin emrinde bir faşist cunta yönetir. Bu cuntayı savaş geleneği olmayan bir ordunun, bütün kahramanlığı kendi halkını ezmekte gösterdiği gayretkeşlikten ibaret olan bazı subaylar teşkil eder. Türkiye'de, tarihinde bir Çanakkale bulunan, emperyalizmi bir millî kurtuluş savaşında ilk olarak yenmiş, Mustafa Kemal'in millî kurtuluşçu geleneğinin mirasçısı bir ordu vardır. Ve Türkiye'de Güney Amerika tipi yabancı kuklası operet subaylarının cuntacılığına özenecek olan gafillerin sonu iyi olmaz.

Evet, egemen çevreler ve yabancı danışmanları Türkiye'de bu işin Arjantin'de olduğu kadar kolay olacağını hesaplıyorlardı. Hesapları yanlış çıktı. Türkiye işçi sınıfı Anayasada yazılı sendikalar içinde birleşme özgürlüğünü çiğnetmeyeceğini yüzbinlerce hançereden göklere yükselen gür sesiyle ilân etti. Büyük işçi direnişi işçi sınıfımızın dürüst, namuslu sendikacılığa özleminin nasıl bir güçlü özlem olduğunu göstermiştir.

İKTİSADÎ MÜCADELE, SİYASÎ MÜCADELEDEN AYRILAMAZ

Ama büyük işçi direnişinin taşıdığı anlam sadece bu değildir. Bu direniş işçilerimizin iktisadî mücadeleyi siyasî mücadeleden ayırdetmenin imkânsız olduğu bilincine vardıklarını da göstermiştir. İşçinin siyasî bilinçlenmesi olgusu, proleter devrimcilerin işçi saflarında eyleminin somut neticesidir. Büyük işçi direnişi günleri, işçilerin kendi elleriyle hazırladığı pankartlarda yazılı sloganları okuyalım:

«İşçiler birleşti», «Hakkımızı almadan, dönmeyiz yolumuzdan» sloganlarının yanında şu sloganlar da vardı: «Bağımsız Türkiye!», «Kahrolsun Amerika!», «İşçi Ordu Elele, Millî Cephede!», «Ya İstiklâl-Ya ölüm!»...

Büyük direnişte işçilerin söyledikleri marşları da dinleyelim: «Zulüm bir gün duracaktır — Halk zinciri kıracaktır...», «Çoban çeşme akmam diyor — Bizim işçi bıkmam diyor — Şanı büyük sendikamız — Hak yolundan çıkmam

diyor». Ve bunlarla birlikte söylenen şu marşlar: «Ankara'nın taşına bak— Gözlerimin yaşına bak — Morrison Türke baş oldu — Şu feleğin işine bak...», ya da «Sabah oldu hep uyandık, siperlere dayandık — Bağımsızlık uğruna al kanlara boyandık...»

Türkiye'de devrimci bilincin gençlikten işçi, köylü yığınlarına taşmakta olduğu bu tarihî dönemde, yüz bin işçinin katıldığı direnişin hedefi sadece iktisadî olmadı. Direniş siyasî hedeflere de yöneldi. Ve açıkça anti-emperyalist ve anti-faşist niteliğe büründü. Bunun böyle oluşunda devrimci aydınların, özellikle devrimci gençliğin katkısı büyüktür. Bütün direniş boyunca devrimci gençler işçilerle omuz omuza yürüdüler. İşçilerle birlikte polis barikatlarını aştılar, coplandılar, kurşunlandılar. Devrimci gençlik, büyük işçi direnişi günlerinde, proleter devrimciliği sınavını başarıyla vermiştir.

Buna karşılık İşçi Partisinin başına çöreklenmiş bulunan oportünist yönetim, baştan sona kadar pasif ve yılgın davranışıyla bir kez daha çalışanlarla kader birliği durumunda olmaktan ne kadar uzak bulunduğunu gösterdi. Direniş için ilk çağırıda bulunan Disk yöneticileri bile yürüyüşler anında işçi saflarında yerlerini almadılar. Ve olaylardan sonra da iki anlamlı ürkek bildiriler yayınlayarak işçilere, gerektiği gibi, arka çıkamadılar. Oysa işçi lideri odur ki, toplum polisi barikatına doğru yürüyen işçi saflarının en önünde yerini almakta kusur etmez.

«İŞÇİ—ORDU ELELE...»

Büyük işçi direnişi sırasında işçilerin bilinçli davranışı, Demirel iktidarını, son zamanlarda oynamakta olduğu büyük oyunu, hiç değilse er ve kıta subayı kademesinde, oynayamaz duruma getirmiştir. Bu oyun, Ordu ile devremci gençliği, işçileri köylüleri karşı karşıya getirerek uzaktan seyredip keyfine bakma oyunudur. Böylelikle Ordu, saibeli iktidarın halka karşı politikasının savunucusu olarak gösterilecek ve Ordu ile devrimci güçler arasında uçurumlar açılacaktır. Ve sonuçda Demirel ve tayfası sorumluluklarından sıyrılmış olacaklardır. Direniş yürüyüşleri sırasında bu oyun işçiler tarafından geniş ölçüde başarısızlığa uğratıldı. Asker, subayı ile mehmetçiğiyle, toplum polisinin tam tersine, işçiye karşı silâh kullanmayı genellikle reddetti. Hemen her yerde işçi ile mehmetçik aynı vatanın çocukları oldukları bilinci ile kardeşlik ilişkileri kurdular. «İşçi Ordu elele - Millî Cephede» sloganı direniş yürüyüşlerinin en etkili sloganı oldu. Türk Ordusu tarihî geleneğine bağlı kaldı ve Amerikan emperyalizminin işbirlikçisi bir iktidarın emrinde kendi emekçi halkına karşı koymadı. Her toplulukta bulunabilecek birkaç gayretkeş ise, genellikle bilinçli subaylar tarafından hizaya getirildi.

Büyük işçi direnişi Türkiye toplumunun 20. yüzyıla gerçekten girmekte olduğunu gösteren bir tarihî olaydır. Bütün engellere rağmen, bütün hedef

şaşırtmacalarına rağmen yüzbin işçinin bilinçli olarak direnişe geçtiği bir ülke, gerçek uygarlık doğrultusunda epey yol almış olan bir ülkedir. İşçi direnişi, Amerikan emperyalizminin vesayeti altında tuttuğu geri ülkelerde reva gördüğü cinsten sarı sendikacılığın temelden çatırdamakta olduğunu göstermiştir. Çoğunluğu Türk-İş'e bağlı sendikalardan olan işçilerin gür sesleriyle haykırdıkları anti-emperyalist ve anti-faşist sloganlar, Türk-İş binasının kırılan camlarının şangırtısı Amerikancı sarı sendikacılığın ölüm çanları idi.

«KÖTÜ NİYETLİ KİŞİLER», «İYİ NİYETLİ KİŞİLER»

Ve şimdi, İstanbul ve Kocaeli sıkı yönetim altındadır. Yani Türkiye sanayi işçilerinin yaklaşık olarak yarısını barındıran bu iki ilimizde Anayasada yazılı demokratik hak ve özgürlükler geçerli değildir. Demirel polisinin hazırladığı listelere göre baskınlar yapılmakta, işçiler ve öğrenciler alınıp götürülmektedir. Sıkı yönetim komutanlığı bildirilerinde bu devrimdilerin adı «Kötü niyetli kişiler»dir. Gazeteler sıkı yönetim komutanının, A.P. içişleri bakanının ve S.B.F. baskını kahramanı Emniyet Genel müdürü ile omuz omuza resimleri yayınlanmaktadır. Aynı ölçüye göre bu muteber kimseler her halde «İyi niyetli kişiler»dir. Bu «iyi niyetli kişiler» şu anda İstanbul Emniyet Müdürlüğü Birinci Şubesinde ve polis karakollarında işçilere ve devrimci gençlere yapılmakta olan işkenceleri yönetmektedirler. Ve kamuoyuna yayılan bu işkence haberleri, polisin de âmiri durumunda bulunan Sıkı Yönetim Komutanının yayınladığı bildirilerin ince ve saygılı diliyle çelişmektedir. Bu bildiriler de gene aynı dil ile, patronun dikte ettiği şartlarla işçilerin zorla çalıştırılmaları halini vatanseverlikle bağdaşan bir durum olarak sunulmaktadır.

Gerçek şudur ki, Demirel iktidarı, sorumluluğunu tamamen taşıdığı 15-16 Haziran olaylarında toplum polisinin uğradığı bozgunun öcünü işçilerden ve devrimci gençlerden almak için sıkı yönetimden yararlanma yolunu bulmuştur. Bu, Demirel'in arkasındaki işbirlikçi asalat sınıfların, kendi eserleri olan iktisadî ve siyasî çıkmazdan kurtulmak için ordu ile millici güçleri karşı karşıya getirme oyununu, büyük işçi direnişi sırasında başaramadığı bu oyunu, Sıkı Yönetim altında, hiç değilse bir süre için oynayabildiğini gösterir.

İŞÇİLERLE DAYANIŞMA YURTSEVERLİK GÖREVİDİR

Bu oyunu başarısızlığa uğratmak ulusal görevdir. İstanbul ve Kocaeli sanayi işçileri Anayasada yazılı hakları uğruna büyük direnişleriyle, Türkiye'nin yerli yabancı sömürücüler için bastonsuz gezecek köpeksiz köy olmadığını gösterdiler. Onlar, kahramanca direnişleriyle Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilere Türkiye'nin tekin bir yer olmadığını öğrettiler. Bütün milliciler büyük

işçi direnişinin anlamını ve tarihî önemini kavramakla yükümlüdür. Türkiye'nin öteki bölgelerindeki işçiler, bütün Türkiye'nin köylüleri, aydınları, küçük esnafı, sıkı yönetim altındaki işçi kardeşleriyle dayanışma durumunda olmalıdırlar. Hızlı bir bilinçlenme süreci içine girmiş olan ve bundan böyle Türkiye'nin tarihî gelişmesinde ağırlığını her gün daha fazla hissettirecek olan işçi sınıfımızı halkımızın öteki sınıf ve zümrelerinden tecrit etme yolunda, ulusal cephemizi bölme yolunda çabaları boşa çıkarmalıyız. Kartal'daki tornacı, Silâhtarağa'daki kaynakçı, Levent'teki tesviyeci yalnız olmadığını bilmelidir. Büyük işçi direnişi, Türkiye'nin ulusal davası, Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye'yi yaratma davası yolunda büyük bir adımdır. Bu adımı atanlarla devrimci dayanışma yurtseverlik görevidir.

AYDINLIK

tanju üner

yeni oportünizm ve örgüt anlayışı

PARTİNİN GEREKLİLİĞİ

Önümüzdeki en önemli görev partiyi yaratmaktır.

İçinde bulunduğumuz durumun, somut şartları altında en. acil görevimizin proletaryanın partisinin yaratılması olduğu kanısındayız. En acil derken, emperyalizmin baskısının arttığı, egemen sınıfların ezici ağırlığı altında Türkiye halklarının kahrolduğu, ekonomik bunalımın gittikçe yoğunlaştığı, işçi sınıfının kendiliğinden hareketlerinin durmaksızın çoğaldığı ve bu duruma küçük-burjuva radikallerinin kendilerine özgü kısa vadeli çözüm yolları bulmaya yöneldikleri bir evreye proletaryanın partisiz girmesi kadar yıkıcı, umut kırıcı bir durum olamayacağını belirtmek istiyoruz. Böyle bir parti olmadan yapılan bütün mücadeleler kalıcı olmamaya, dolayısıyla silinip kaybolmaya, bir yerde emperyalizmin ve onun işbirlikçilerinin ezici gücü karşısında yenik düşmeye mahkûmdur. Bu konuyla ilgili olarak Mao Tsetung şöyle diyor :

> Neden devrimci bir partiye ihtiyaç vardır? Dünya'da halkı ezen düşmanlar olduğu için, fakat halkın, düşmanlarının boyunduruğundan kurtulmak istediği için devrimci bir partiye ihtiyaç vardır. Özellikle kapitalizm ve emperyailzm çağında proletarya partisi gibi devrimci bir partiye ihtiyaç vardır. **Böyle bir parti olmadı mı, halk için düşmanların boyunduruğunu kırmak imkânsızdır** (altını ben çizdim T.Ü.) (1).

(1) Mao Tsetung : Seçilmiş Eserler. Almancasından (Ausgewaehlte Werke, S. 35, Band III, 1968).

Burada önemli olan iki nokta var :

1. Özellikle emperyalizm çağında mutlaka proletaryanın devrimci partisine ihtiyaç vardır.

2. Bu parti olmazsa düşmanı yenmek imkânsızdır, burada bu imkânsız kelimesi üzerinde ne kadar dursak azdır.

Mao Tsetung yaptığı bütün devrimci çalışmalarını, hep böyle bir partinin üyesi olarak yapmıştır (yani dağınık, nerede başlayıp nerede bittiği belli olmayan gruplar aracılığı ile değil). 1921'den bu yana Çin'in devrim tarihi hep Çin proletarya partisinin kesin varlığı ile oluşmuş bir tarihtir. Bunu bilmek Mao Tsetung'un çeşitli dönemlerde söylediği fikirleri (bu fikirler Çin proletarya partisinin kurulmasından sonra onun devrimci mücadelesi içinde oluşmuş fikirlerdir) olduğu gibi alıp proletarya partisinden yoksun kitlelere aktarmak, gruplar ve yandaş örgütler yoluyla bu fikirlerin uygulamasına girmek, proleter devrimcilerine en azından önlerindeki en âcil görevi unutturur ve onları böyle bir partiden yoksun olarak mücadelenin daha sonraki safhalarına iter.

Burada, öyle sanıyoruz ki, açıklığa kavuşturulması gerekli önemli bir nokta var: özellikle yeni oportünistler Çin devrim tarihini önlerine açarak, Türkiye'deki durumu ona göre değerlendirmek, oradaki safhaları üzerinde katiyen kafa yormadan mekanik olarak bize aktarmak işgüzarlığını yapıyorlar. Şöyle deniliyor :

1. Emperyalizmin sömürüsü ve politik hâkimiyeti altında olan bir ülkede, geniş emekçi kitlelerinin yerli hâkim sınıfları "yüzyılların alışkanlığıyla" izledikleri şartlarda, iki politik akımın, küçük-burjuva radikalizminin ve proleter devrimci akımın, **bu sırayla** politika sahnesine çıkmaları.
2. Bilimsel sosyalizmi kullanan proleter devrimcilerinin, o ülke şartları açısından programlarını tespit etmeleri; **bazı koşullarda** küçük-burjuva radikalizminin de kendi programını öğrenme, geliştirme ve daha tutarlı bir hale getirmesini sağlamaları; kendi varlıklarıyla küçük-burjuva radikalizmini buna zorlamaları;
3. Her iki tarafın da kendi düşüncelerini ortaya koymaları ve çalışmaya koyulmaları sonucu, **politik pratik** içinde, kitle ilişkilerini kurma ve geliştirme süreci içinde, hem kitlelerle, **hem birbirleriyle temasa gelmeleri, o aşamada halka benzeri şeyler söylediklerinin farkına vararak politik pratik içinde güçbirliği yapmaları; küçük-burjuva radikalizminin o toplumda daha uzun ve daha köklü bir geçmişi olduğu için ve başlangıçta onların radikalizmi kitlenin düşük bilinç seviyesine daha yakın olduğu için** (altını ben çizdim T.Ü.) ve hakim sınıflar baş düşman olarak proleter devrimcilerini gördükleri ve en çok ona yüklendikleri için, **bu aşamada,** küçük burjuva radikallerinin sözlerini daha kolay dinletebilmeleri, daha büyük hareket serbestisi sağlamaları ve sağdan sola kaymaya başlayan kitlelerin daha çok onları izlemesi (2).

Berktay'ın yukarıya aldığımız üç aşaması daha da devam ederek altı taneyi buluyor, ancak bizim için önemli olan bu ilk üç aşamadır, çünkü

(2) Halil Berktay: **Aydınlık** sosyalist dergi, Sayı 14, Sayfa 148. H. Berktay yukarda ilk üç tanesini ele aldığımız altı aşamasını proleter devrimcileri ve küçük burjuva radikalleri arasında öncülük konusunda mevcut çelişkinin çözümü için gerekli görüyor. Bu altı aşama ona göre her iki gücün de tarih içinde durumlarını ortaya koyuyor.

Halil Berktay bu üç aşama içinde bir yerde proletarya kendi örgütüne kavuşur diyor. Şimdi yeni oportünizmin başka temsilcilerinin proletaryanın örgütü konusundaki görüşlerine bakarak konumuza girebiliriz. Yeni oportünizmin bir başka sözcüsü, Doğu Perinçek şöyle diyor :

Arkadaşlar! Türkiye'nin devrimci güçleri, Amerikan emperyalizmini kapı dışarı edecek ve işbirlikçileri etkisiz hale getirecek tam bağımsız ve demokratik Türkiye'yi mutlaka gerçekleştirecektir. Ve o bağımsız ve demokratik Türkiye'de proletaryanın öz örgütü bir güneş gibi doğacaktır... (3).

... Ülkemizde emekçilerin öz partisinin kurulma olanağı bugün yoktur. (4).

Yukarda okuduklarımızdan bazı sonuçlara varabiliriz :

1. Bugün Türkiye'de proletaryanın partisi kurulamayacağına göre, Türkiye henüz Halil Berktay'ın işaret ettiği ilk üç aşama safhasındadır; proletarya partisinin kurulması için gerekli olan objektif ve sübjektif şartlar veya bunlardan biri henüz oluşmamıştır.

2. Proletarya partisi bu dönemde kurulamayacağına, ve ancak tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'de kurulabileceğine göre bu görüşün sahipleri inkâr kabul etmez bir şekilde tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin ancak proletarya partisinin önderliğinde oluşacağını reddetmektedirler. Yeni oportünizm, yalnızca bu dediğiyle bile, kaçınılmaz bir şekilde, **kuyrukçu** damgasını alnının ortasına yemiştir. Çünkü bu görüş tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin oluşmasında proletarya partisinin rolünü inkâr etmekte ve böyle olunca da bu işi proletaryanın dışındaki güçler (burada küçük-burjuva radikalleri) yapacak deyip (yani onların önderliğinde) o güçlerin kuyruğuna takılmaktadırlar. Ve o güçler yaptıkları bir hareket sonunda, "beyler buyrun artık zamanı geldi partinizi kurun", diyeceklerdir.

3. Parti sorunu böyle görülünce, tabiî artık Berktay'ın yaptığı gibi proleter devrimci hareketin ve küçük-burjuva radikalizminin gelişmeleri birbirinden tamamıyla kopuk görülüyor. Her iki güç aynı şeyleri söylediklerini farkediyorlar, **farkedince de** "bir elin nesi var iki elin sesi var" diyerek bir araya geliveriyorlar. Bu da Millî Cephede güçbirliği oluyor. Bu görüşün temsilcileri genellikle bütün yazılarında güçbirliğinin tanımını yaparlarken bunu hep gruplar veya yandaş örgütler arası bir birlik olarak, ya da Mao Tsetung'dan aldıkları sözleri anlamadan ve özünü değiştirerek nakledip "İşçi - köylü ittifakı" temelinde gibi soyut sözler halinde ortaya koyuyorlar. Proletaryanın örgütlü mücadelesiyle sıkı sıkıya bağlı olan "güçbirliği için ve güçbirliği içinde" mücadeleyi inkâr ediyorlar. Proletarya örgütü tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'de kurulunca güçbirliği de tabiî olarak gruplar arasında oluveriyor.

Birinci noktayı genişletelim. Bilindiği gibi Çin'de burjuva demokratik devrim süreci 1911 yılında Sun Yat Sen'in liderliğinde başlamıştır, yani hareket küçük-burjuvazinin öncülüğündedir ve bu süreç içinde 1921 yılında proletarya partisi kurulmuş, parti çocukluk devrinin başarısızlıklarından sonra devrimde önderliği ele geçirmiş ve devrimin niteliği değişmiştir.

Şimdi Berktay'ın dediği ilk üç aşama safhasında olduğumuza göre Türkiye'deki bugünkü durumla Çin'in 1911 ve ondan sonraki birkaç yılı ara-

(3) Doğu Perinçek: **Aydınlık** Sosyalist dergi, Sayı 16, Sayfa 242.
(4) Ömer Özerturgut: Devrim gazetesine verdiği beyanat.

sında pek fark yoktur ve nasıl Çin'de proleter devrimcileri 1911 yılında küçük-burjuvazinin öncülüğünde başlatılan devrim sürecine katıldılarsa aynen Türkiye'de de **bundan sonra başlayacak** veya çok kısa bir süre önce başlamış sürece katılacaklar, bu süreç içinde bir yerde parti kurulacak ve tıpkı Çin'de olduğu gibi önderliği ele geçirip devrimde nitelik sıçraması olacak.

Çin'de o yılların somut durumu partinin kurulması için gerekli olan objektif şartların henüz gelişme safhasında olduğunu gösteriyor. Ayrıca çok önemli bir gerçeği ifade eden şu satırları okuyalım :

> Çinliler marksizme Rusların aracılığıyla ulaştılar. Ekim devriminden önce Çinliler yalnız Lenin ve Stalin'i değil Marx ve Engels'i da tanımıyorlardı. Ekim devriminin topları bize marksizmi ve leninizmi getirdi. Ekim devrimi dünyanın ve Çin'in bütün ilerici insanlarına proletaryanın dünya görüşünü bir araç olarak kullanarak bir ülkenin tarihini incelemeyi ve kendi problemlerini yeniden ele almayı öğretti. 1919'da Çin'de 4 Mayıs hareketi oldu ve 1921'de Çin proletaraya partisi kuruldu. (5).

Yukarda yazılanlardan şu çıkıyor: Çinliler ancak 1917 Ekim devriminden sonra marksizm ve leninizmle tanışmışlardır ve 4 Mayıs 1919 hareketinden hemen sonra 1921 yılında proletaryanın partisi kurulmuştur. 1911 yılında Çin'de bilinçli proleter devrimci bir hareket yoktu, bu avangart, ancak 1917 Ekim devriminden sonra oluşmuştur.

Burada ayrıca objektif ve sübjektif şartlara yalnızca özgül (yani o ülkenin durumuyla ilgili) olarak bakmanın yetersiz bir bakış olduğu da ortaya çıkıyor. 1917 Ekim devriminden sonra marksizm ve leninizmin evrensel plandaki yayılmasıyla birlikte emparyalizmin sömürü alanı olan ülkelerde proletaryanın partisinin kurulması için gerekli şartlar artık yalnızca o ülkenin kendine özgü şartlarında aranmamalıdır. Emperyalizmin sömürü alanı olan ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin evrensel plandaki dünya işçi sınıfı hareketinin bir parçası olduğunu katiyen akıldan çıkarmamak gerekir. Oportünizm zamanı ve şartları hesaba katmaz. Özgül olarak içinde bulunduğu ülkenin şartlarını inceler, ama ülkenin içinde bulunduğu dünya ve zaman sık sık aklından çıkıverir veya işine geldiği gibi düzenler onları. 1921'de Çin'de proletarya partisi kuruluşu sırasında yalnızca o ülkenin şartlarından hareket edilse (özellikle sübjektif şartlarından) ve evrensel planda 1917 Ekim devriminden sonra gittikçe büyüyen, gelişen işçi sınıfı hareketleri arka plana alınsaydı parti kurulamazdı. Artık katiyetle bilinmelidir ki bugün Türkiyenin durumu 1911 - 1921 arası Çin'ine benzememektedir, özgül olarak ele alındığında partinin kurulması için gerekli objektif ve sübjektif şart-

---

(5) Lenin şöyle diyor:

Doğu Avrupa'da ve Asya'da burjuva demokratik devrimler dönemi, ancak 1905'te başladı. Rusya'da, İran'da, Türkiye'de ve Çin'deki İhtilâller, Balkan savaşları, işte bizim doğumuzdaki **bizim** dönemimizin dünya ölçüsündeki olaylar zinciri böyledir. Ve ancak kör olanlar bu olaylar zincirinde, seri halinde aynı ulustan müteşekkil bağımsız devletler kurma yolunda çaba gösteren burjuva demokratik millî hareketlerin uyanışını göremezler. (V.İ. Lenin: **Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı,** Sayfa 66, Sol yayınları, 1968.)

Görüldüğü gibi Türkiye'de burjuva demokratik devrim süreci daha 1905'lerde, tam olarak söylemek gerekirse 1908'de başladı. Emperyalizm çağında emperyalizmin sömürü alanı olan bir ülkede burjuvazinin önderliğinde bir demokratik devrimden söz edilemiyeceğinden, proletaryanın önderliğinde bir demokratik devrimden bahsedilebilir. **Burjuva demokratik devrim** başarıya ulaşamayacağı için artık sözkonusu olan devrimin niteliğini değiştirmektir ve onu millî demokratik devrim sürecine dönüştürmektir.

lar olmuştur; evrensel planda çağımız gittikçe gelişen, ilerleyen bir sınıfın, işçi sınıfının damgasını taşımaktadır. Rusya'daki Ekim devriminin üstünden 50 yıl geçmiştir, dünyanın bir bölümünde sosyalist toplum düzeni vardır. **Türkiye'de ise işçi sınıfı hareketinin en aşağı 50 yıllık bir geçmişi ve mücadele tarihi vardır.** Artık hâlâ mücadele yeni başlamıştır ve proletarya partisi bu süreç içinde doğacaktır demek, körlükten başka bir şey değildir.

Şimdi proletarya partisinin mücadelesi ile sıkı sıkıya bağlı olan toplumun diğer millî sınıf ve tabakalarının parti ve diğer örgütlerinin gelişmesi ve güçbirliği sorununu ele alalım :

MİLLÎ CEPHE VE MİLLÎ CEPHE POLİTİKASI

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin bir parçası olan millî cephe, marksist terminolojide millî sınıfların siyasî örgütleri ile katıldıkları bir ana taktik örgütü olarak belirtilir; sıcak savaş anlarında millî cephe genel olarak ülkenin koşullarına göre barış hallerindeki durumundan daha geniş tutulur. Burada önemli olan millî cephenin siyasî bir cephe olduğu, dolayısıyla da siyasî örgütlerden meydana geldiğini bilmek gerektiğidir. (6). Ancak bu demek değildir ki, örneğin bir millî burjuva partisi, veya orta köylüyü temsil eden bir köylü partisi olmazsa bu sosyal sınıf ya da tabakalar millî cepheye dahil olamaz. Millî cephenin tek vazgeçilmez örgütü proleterya örgütüdür. Millî cephede siyasî örgütler bulunduğu gibi, o örgütlerin yandaş örgütleri de bulunur, bu yandaş örgütler özellikle proletarya partisinin yandaş örgütleridir ve proletarya partisi **kanalıyla** millî cepheye katılırlar. Proletaryanın bu diğer örgütlerini Stalin şöyle belirtiyor :

> Proletarya sendikalar, kooperatifler, fabrika örgütleri, parlamento grupları, partisiz kadın birlikleri, basın, kültür ve eğitim örgütleri, gençlik dernekleri (açık devrimci eylem sırasında) devrimci mücadele örgütleri (eğer proletarya iktidarda ise) devlet örgütü olarak sovyetler v.b. gibi bir sıra diğer örgütlere de sahiptir. Bu örgütlerin bir çoğu parti dışı örgütlerdir, içlerinden birkaçı partiye doğrudan doğruya bağlıdır. Bütün bu örgütler belirli şartlarda işçi sınıfına mutlak olarak gereklidir. (7).

Yukarda da belirttiğimiz gibi bu örgütler ancak proletarya partisinin yönetiminde, onun varlığıyla **kesin** ilişkili olarak millî cepheye katılabilirler, proletarya partisi olmadan yanlız bu örgütlerden ve diğer millî sınıfların yandaş örgütleriyle oluşmuş bir millî cephe düşünülemez.

Millî cephenin oluşmasında, tabiidir ki, en önemli rolü proletaryanın partisi oynar. Burada önemli olan, millî sınıfların siyasî örgütlerinin katıldıkları bir cephe olarak ortaya konulan millî cepheye, proletaryanın dışındaki millî sınıfların gerçek temsilcileri olan partileri olmadığına göre ne biçim siyasî örgütlerle katılacakları sorununun kafamızda yarattığı karışıklığı çözmektir. Türkiye'nin karışık sınıfsal yapısı ülkenin siyasî örgütlerine de bir oran-

---

(6) Bizim partimiz Millî kurtuluş cephesidir, diyen görüşe ("Bizim partimiz MİLLÎ KURTULUŞ cephesidir. Bizim partimizin komutanı Mustafa Kemal'dir. Bizim partimizin üyeleri Amerikan sömürücüleriyle ortaklık etmeyen bütün millettir" Doğu Perinçek, İşçi Köylü Gazetesi 7. sayı, S. 4) esasında yeni oportünizm demek bile fazladır. Bu görüş, ne maraksist partinin ne olduğunu, ne de marksist terminolojideki millî cepheyi anlayabilmiştir; onlar millî cepheyi böyle lanse ederek ve "İşçi Köylü elele Millî Cephe" sloganını bol bol söyleyerek işçi ve köylüyü böyle bir cephede küçük-burjuva radikallerinin emrine teslim etme görevini yüklenmiş küçük-burjuva radikallerinin emir kullarıdır.

(7) Stalin: **Leninizmin İlkeleri,** S. 103-104, Sol yayınları 1969.

da yansımıştır, bu durum emperyalizmin sömürü alanı olan diğer geri bırakılmış ülkelerde de başka türlü değildir; örneğin küçük-burjuvazinin, ya da millî burjuvazinin, emperyalizmin **kesin** sömürü alanı olan hemen hiç bir ülkede dört dörtlük bir siyasî örgütüne raslamak mümkün değildir. Bu ülkelerde millî sınıfların içlerinde kısmen de olsa temsil edilebildikleri siyasî partiler **ancak millî demokratik devrim yolunda atılan adımlarda, proletarya partisinin aşağıda belirteceğimiz çalışma süreci içinde, proletarya partisinin başarısıyla orantılı olarak millileşebilmişlerdir.** (8).

Şurası gayet açıktır ki proleter devrimcileri gönüllerinin istedikleri bir küçük-burjuva partisini kendileri kuramazlar, öyleyse durum böyleyken, örneğin bugünkü içi çıfıt çarşısına dönmüş bir CHP ile nasıl millî cephede buluşulup güçbirliği yapılabilir? Mekanik düşünce biçimini kendilerine eylem kılavuzu yapmış kişiler için bu içinden çıkılmaz bir durumdur. Burada önemli olan nokta dönüp dolaşıp gene proletaryanın partisine gelip dayanmaktadır. Proletaryanın partisinin olmadığı emperyalizmin sömürü alanı olan ülkelerde, yandaş örgütler proletaryanın ideolojisini bir parti gibi ne işçi sınıfına hâkim kılabilirler ne de toplumun diğer sınıf ve tabakalarına yön verici bir rol oynayabilirler. Emperyalizmin sömürü alanı olan bir ülkede, emperyalist ideoloji proletarya partisi tarafından yenilip yokedilmesi mümkün olamamışsa, o ülkede hâkim olan ideoloji emperiyalizmin ideolojisi olacaktır. Küçük-burjuva içindeki çeşitli zümre ve tabakaları ayrı ayrı oranda olmak üzere bu ideolojinin kesin etkisi altına girecektir; emperyalist ideolojinin kesin etkisi altına girmiş olan küçük-burjuva, bunu, kendisinin bir oranda temsil edildiği parti ve partilere de yansıtacaktır. İşte bugün CHP'nin içinde bulunduğu durum genel olarak bundan dolayıdır.

Proletarya partisinin millî cepheye giden yoldaki politikası iki yönlüdür, bu yönleri açmadan önce proletarya partisinin tekrar tekrar belirtilmesi gerekli olan yanı, onun toplumun bütün sınıf ve tabakalarıyla ilgilenmesi (uğraşması) gerektiğidir, poletarya partisi duruma statik olarak bakıp: Bu bu partiler var, ben bunlarla bu durumlarında güçbirliği yapabilirim veya yapamam diyemez. Bu, statik bir durum tespitinden başka birşey değildir, parti bütün sınıflarla ve siyasî örgütlerle ilgilenmek zorundadır. Şimdi iki yönlü politikaya dönelim :

Bu politika 1. Genel, 2. Özel olarak ikiye ayrılır. 1. Genel politika, par-

(8) Filipin tipi demokrasilerde mevcut partilerin hiç biri (burada sözü edilen proletaryanın partisinin dışındaki partilerdir) millî sınıfları tam olarak temsil etmezler, onların şimdiki halerine bakıp, bu partilerle ittifak yapılır veya yapılmaz diyemeyiz, bu tamamıyla ortamı statik olarak görmek demektir. Ancak proletaryanın örgütlü mücadelesiyle Filipin demokrasisini değiştirmek mümkün olacaktır ve örgütlü mücadele süreci içinde mevcut partilerden bir kısmı millileşecek veya yeni partiler doğacaktır. Kati olarak bilmek zorundayız ki millî sınıfların kendi öz partilerine kavuşmaları proletarya partisinin mücadelesi ile sıkı sıkıya bağlı bir süreçtir.

Bugün, kemalizmi sol ve sağ diye ikiye ayırmak da durumu statik olarak görmekten doğar, bu ayırım her kendine kemalistim diyeni kemalist sanmak hatasını birlikte getirir, o zaman, tabiî duruma bakarak anti-emperyalist ve anti-feodal küçük-burjuvaziye sol kemalist diğerlerine ise sağ kemalist deriz; oysaki kemalizm yalnızca anti-emperyalizmi ve anti-feodalizmi içeren bir çizgidir. Peki denecek o kendine kemalist diyen öbürleri ne olacak? Şurası açıktır ki onlar bugün kemalist değillerdir, bu tıpkı kendilerine milliyetçilik yaftasını yapıştıran bozuk düzenin bekçileri faşistlerin milliyetçilikle uzaktan yakından ilişkileri olmaması gibidir. Kemalizme gerçek çehresini yukarıda da belirttiğimiz gibi gene proleter devrimcilerinin mücadelesi verecektir, bu süreç içinde, şimdi kemalist olmayan küçük-burjuvaazinin bir kısmı kemalist olacak, bir kısmı nötralize edilecek, bir kısmı ise karşı-devrimci güçlere katılacaktır.

tinin programındaki ilkeleri kitlelere kabul ettirmeye yöneliktir (9); parti bu mücadeleyi verirken, kitlelerin bir bölümünün içlerinde temsil edilebilme imkânını bulabildikleri partilere de verilen mücadelenin başarısıyla orantılı olarak bu mücadele yansır ve bu partilerin içinde emperyalist ideolojiden kurtulmaya yönelik bir mücadele başlar. 2. Özel politika birinci noktayla sıkı sıkıya diyalektik bir bağla bağlıdır, birinci noktadaki, partinin normal mücadelesi sırasında yukarda belirtilen küçük-burjuva partilerinde meydana gelen hareketin özel olarak izlenilmesi, bu partilerin içinde emperyalizmin ideolojisinden kurtulma yönünde mücadele veren grupların kesin olarak desteklenmesi gerekir. Bu desteklemenin kati amacı bu grupların partiye hâkim olmalarını sağlamaya yöneliktir, gruplar parti içinde başarı kazanamazlarsa onların yeni bir parti kurmaları için desteklenmesi meselesi önem kazanır. Verilen bu kitlelere yönelik genel ve küçük-burjuvazinin kısmen de olsa temsil edilebildiği partilere yönelik mücadeleler beraberlerinde millî cephenin yaratılmasını getirirler. Bu küçük-burjuva partileri millî cepheye yandaş örgütlerini de getirirler. Burada bir parantez açarak bu konuyla ilgili somut bir örnek vermek istiyoruz: Proleter devrimcilerinin bugün en etkin oldukları alan üniversiteler ve gençlik çevreleridir, onların bu alanlardaki kitleye yönelik proleter devrimci çalışmaları sonucunda sosyal demokrasi dernekleri federasyonu üyelerinden bir kısmı emperyalizmin ideolojisinin etkisi altında kalmamışlar ve anti-emperyalist bir çizgiye yerleşmişlerdir, ama örneğin, onların CHP içinde verdikleri ve verecekleri mücadele yeterli olmayacaktır, çünkü kitlelerin bugün CHP'ye (proletarya örgütünün kitlelere yönelik geniş çalışması olmadığı için) bu alanda bir baskısı yoktur; tersine emperyalist ideoloji türlü inceltilmiş biçimde partiye hâkim olmuştur. Başka bir örnek daha var önümüzde : 27 Mayıs sonrası emperyalist ideoloji geçici olarak zayıflamıştı, bu arada TİP'in kurulması (ne kadar icazetli olursa olsun) ve yetersiz de olsa devrimci yönde çalışması küçükburjuvazinin kısmen de olsa temsil edildiği bir parti olan CHP'de bir ortanın solu hareketi başlatmıştır. TİP'in oportünist ellerde perişan hale gelmesi, emperyalist ideolojinin topluma yeniden hâkim olması sonucunda ortanın solu hareketi yozlaşmıştır.

Parantezi kapayarak devam edelim, görüldüğü gibi millî cephenin kuruluşunda en büyük yük proletarya sınıfına ve onun partisine düşmektedir, millî cephe, proletarya partisinin varlığı ile oluşan, varolan bir ana taktik örgütüdür, bu örgütün yaratılmasında baş görevi yüklenen proletarya sınıfı ve onun partisi tabiidir ki millî cephenin önderi olacaktır, onun önder rolü zayıfladığı anda millî cephe gevşeyecek ve devrim çizgisinden sapacak, önderlik rolü iyice ortadan kalktığında ya dağılacak, ya da millî demokratik devrim çizgisine bir daha dönmemecesine çizgiden sapacaktır. Öyleyse millî demokratik devrim aşamasının ana taktik örgütü olan millî cephe, ancak

---

(9) Millî cephenin kurulma süreci içinde ve millî cephede küçük-burjuvazi ile olan ilişkilerimiz Birlik-Mücadele-Birlik şiarı altında olur. Bilindiği gibi mücadele sözcüğü çeşitli mücadele biçimlerini kapsamaktadır ve bu mücadele biçimlerinden biri de eleştiridir. Yalnız dikkat edilecek nokta emperyalizmin kesin sömürü alanı olan bir ülkede özellikle millî cepheyi kurma sürecinde emperyalizmin ideolojisinden küçük-burjuvaziyi arındırmanın yalnızca eleştiri ile olmayacağı meselesini iyi kavramamız gerektiğidir. Mücadele sözcüğü ile belirtilen mücadele biçimlerini, içinde bulunulan dönemin somut şartları tayin eder. Ancak millî demokratik iktidar sürecinden itibaren halk içindeki çelişkilerin çözümünde artık Birlik-Eleştiri-Birlik şiarı kullanılır, çünkü burada mücadelenin diğer biçimlerinin kullanılmasını gerektiren sebepler ortadan kalkmıştır ve çelişkilerin çok daha başka somut şartlar altında çözümlenmesine geçilmiştir.

proletarya sınıfının ve onun siyasî örgütünün önderliğinde marksist terminolojideki adına lâyık bir cephe olacaktır. Proletarya partisinin kendi içindeki birliği ve etkin mücadelesi millî cephenin birliğine götürecektir, parti millî cephenin sigortasıdır. Bu kademeli birlik sağlandığı taktirde emperyalizm ne kadar güçlü olursa olsun mutlaka yenilecektir. Buradan çıkarılacak sonuç kendi içimizdeki çelişkilerin çözümlenmesine emperyalizmi yenebilmemiz için öncelik tanınmasını bilmek gerektiğidir. Burada Mao Tsetung'un diyalektik maddeciliğin bu temel ilkesine dair şu sözlerini hatırlamakta fayda vardır :

Materyalist diyalektik, dış sebepleri değişmenin şartı, **iç sebepleri ise değişmenin temeli** (altını ben çizdim T.Ü.) olarak görür. Dış sebepler iç sebepler aracılığı ile etkili hale gelirler. (10).

Mao Tsetung'un iç çelişkilere dikkati çeken bu sözünü gene onun bu konuyla ilgili pratiğe dair verdiği şu somut örnekler tamamlıyor :

Zaferi de yenilgiyi de iç sebepler tayin eder. Kazanan ya kuvvetinden, ya da doğru komuta altında olmasından kazanmıştır; kaybeden ya zayıflığından ya da yeteneksiz komuta altında olmasından kaybetmiştir; **işte bu iç sebepler yoluyla dış sebepler işler duruma gelmiştir** (altını ben çizdim T.Ü.). 1927'de Çin büyük burjuvazisi, Çin emekçileri içinde bulunan oportünizm yoluyla çalışarak emekçileri yenmiştir. Biz bu oportünizmi yok edince, Çin devrimi yeniden ilerlemeye koyulmuştur. Daha sonra partide maceracılığın türemesi üzerine, Çin devrimi düşmandan tekrar ağır darbeler yemiştir. Bu maceracılığı yok edince amacımıza doğru yeniden ilerlemeye başladık. Siyasî bir parti devrimi başarıya ulaştırmak için kendi siyasî çizgisinin doğruluğuna ve teşkilâtının birliğine güvenmelidir. (11).

Mao Tsetung burada iç sebeplerin önemine parmağı basarken şunu demek istiyor :

Proleter devrimcileri dış çelişkilerin (burada emperyalizm, işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütegallibe ile) çözümlenmesi için kendi içlerindeki çelişkileri (Bu, proleter devrimcilerin kendi içlerindeki çelişki değil Parti içinde proleter devrimci küçük-burjuva çelişkisidir.) çözmeye öncelik tanımalıdırlar. Bu çelişkiler, proleter devrimcilerinin partilerindeki çelişkiler, ve onlardan doğan millî cephe içindeki çelişkilerdir. Eğer parti yoksa **partisizliğin çelişkisini çözmek öncelik taşır, yani artık partinin yaratılması proleter devrimcilerinin acil görevidir.** Ancak bu çelişkinin çözümlenmesi ile dış çelişkileri çözmeye yönelik mücadelede önemli bir adım atılmış olunur. Böyle bir baş çelişkinin varlığından habersiz kişi veya gruplar (yani bu dönemde proletaryanın partisi kurulamaz diyenler) mutlaka dış çelişkilerin çözümlenmesinde kendi güclerine inanmayanlar ve kendilerinin dışında başka yabancı güçlerin kuyruğuna takılma ihtiyacını duyanlardır. Yeni oportünizmin yaptığı işte budur, ne kadar süslü dergiler çıkarırlarsa çıkarsınlar, marksizmin en ünlü ustalarını, onların özlerini kavramadan, kendilerine paravan ederlerse etsinler, iç çelişkilerin önemini yani diyalektik materyalizmin temel ilkesini anlamamış kişiler olmaktan, kendilerinin dışında güçlerin kuyruğuna takılmak özlemini

(10) Mao Çe-tung, **Teori ve Pratik**, Sayfa 29, Sol yayınları 1966.

(11) Mao Çe-tung, **Teori ve Pratik**, Sayfa 30, Sol yayınları 1966.

duyan kişiler olmaktan kurtulamazlar. (12).

Proletarya partisinin yaratılması en acil olarak çözümlenmesi gereken çelişkidir dedik, işte ancak böyle bir partiyle saflarımızdaki birlik tam olarak sağlanabilecektir; safları kenetlenmiş, doğru çizgideki bir proletarya partisinin önderliğindeki millî cephenin safları da sımsıkı kenetlenmiş olacaktır.

Yalnız proletarya partisinin birliği ile bütün sınıfın ve bütün ulusun birliği sağlanabilir ve yalnız bütün sınıfın ve ulusun birliği ile düşman yenilebilir ve millî demokratik devrimin görevleri yerine getirilebilir. (13).

Yukarda da belirttiğimiz bu kademeli birlik ancak proletarya partisi ile sağlanabilir, Mao Tsetung'un yukardaki sözlerinden parti kelimesini çıkardığımız anda ortada bir şey kalmayacaktır. Şunu kesin olarak bilmek zorundayız ki, proletaryanın partisini yaratamamış, dolayısıyla millî cepheyi de kuramamış emperyalizmin sömürü alanı olan ülkelerde, dış çelişkiyi çizmek imkânsızdır.

Millî cephe, parti ve grupların karmakarışık içiçe geçtikleri bir cephe değildir. Bu konuya Mao Tsetung çeşitli incelemelerinde açıklık getirmiştir:

> Ama aynı zamanda birlik içinde bir araya gelmiş parti ve grupların ideolojik, politik ve örgütlenme alanlarında bağımsızlıkları korunmalıdır; bu hem Kuomintang hem de Proletarya partisi veya herhangi başka bir parti veya grup için de geçerlidir. Demokrasi ülkesi —üç halk ilkesinden biri— parti ve gruplar için, bunların birbirleriyle ittifaklara gideceklerini, ama aynı zamanda birbirlerinden bağımsız olarak yaşamlarını sürdürmeleri gerektiğini söyler. (14).

> Bizim yönümüz şudur: Birleşik cephe içinde bağımsızlık ve özerklik, hem birlik, hem de bağımsızlık. (15).

Yukardaki parçalarda da açık seçik görüldüğü gibi, millî cephede partiler, ideolojik, politik ve örgütsel yönlerde bağımsızlıklarını korurlar. Lenin'in sürekli olarak uyardığı gibi, işçi sınıfının diğer sınıflarla yaptığı ittifaklarda en önemli nokta bunun **geçici bir ittifak** olduğunu unutmamaktır; proleter devrimcileri hangi biçim giysilerle gelirse gelsin burjuva ideolojisinin içlerine sızmasıyla kesin bir şekilde mücadele etmek zorundadırlar. Proleter devrimcilerin nihaî hedeflerinin sosyalizm olduğunu katiyen akıllarından çıkarmamalıdırlar, işte nihaî hedefi bir an için unutmak, yani ikili görevi ihmal etmekle proleter devrimcisi küçük-burjuvazinin etkisi altına girer.

Bu bölümde bütün söylenenleri özetlersek bir bütün olarak Çin devriminin ikili bir görev içerdiğini kavrarız. Yani o hem burjuva demokratik (yeni demokratik) devrim görevini, hem de proleter sosyalist devrim görevini içermektedir. Bu ikili görev sırasında yönetim tamamıyla Çin

---

(12) Oportünizm, genellikle proletaryanın gücüne inanmaz ve sürekli olarak daha kuvvetli sandığı güçlerin kuyruğuna takılma ihtiyacını duyar ve o yabancı güçlerin (burada küçük-burjuvazi) kuyruğunda bir süre sonra kendi esas görevini unutup o gücün bir parçası olur. Önümüzdeki dönemde emperyalizmin yalnızca ezici gücünü görmek ve o gücün karşısında ümitsizliğe kapılmak kuyrukçuluk yapmayı beraberinde getirir.

(13) Mao Tsetung: Seçilmiş Eserler, Almancasından (**Ausgewaehlt Werke Band** I, S. 344, 1968).

(14) Mao Tsetung: Seçilmiş Eserler, Almancasından (**Ausgewaehlte Werke) Band** II, S. 235, 1968.

(15) Mao Tsetung: Seçilmiş eserler, Almancasından (**Ausgewaehlte Werke) Band** II, S. 253, 1968).

proletarya partisinin omuzlarındadır; proletarya partisinin yönetiminde olmayan hiç bir devrim başarıya ulaşamaz.

Çin'in burjuva demokratik (yeni demokratik) devrimini tamamlamak ve bunun için gerekli bütün şartlar yerine getirildiğinde onu sosyalist devrime dönüştürmek, bu bütünüyle Çin proletarya partisinin şanlı büyük devrimci görevidir. Partinin her üyesi bunun için mücadele etmeli ve yarı yolda durmamalıdır. Bazı olgun olmayan parti üyeleri görevlerimizin yalnızca içinde bulunduğumuz demokratik devrim aşamasına ait olduğunu sanıp gelecekteki sosyalist devrimi de kapsadığını bilmiyorlar, veya şimdiki devrimi, ya da tarım devrimini sosyalist devrim zannediyorlar. Bu görüşlerin yanlışlığını katiyetle belirtmek gerekir. Her parti üyesi bilmelidir ki Çin proletarya partisi tarafından yönetilen devrimci hareket, bütünüyle, hem demokratik devrim aşamasını, hem de sosyalist devrim aşamasını içeren devrimci bir harekettir; burada karakterleri farklı olan iki devrim süreci vardır, bunlardan sosyalist devrim süreci ancak demokratik devrim süreci tamamlandıktan sonra başlayacaktır. (...) Ancak demokratik ve sosyalist devrimin farkı kavranılır ve aynı zamanda her ikisinin arasındaki ilişki açıklığa kavuşturulursa Çin'deki devrim doğru olarak yürütülebilir. [16].

Yukarda Mao Tsetung'dan aldığımız parçada ikili görevin ne olduğu görülüyor. [17]. Önümüzdeki ilk adımı atarken ondan sonraki ödevimizi katiyen unutmamamız gerektiğini kati olarak bilmek zorundayız, yoksa yalnızca en yakın çıkarları gözönüne alan politikacıların marksist - leninistlikle bir ilgisi yoktur, böylelerine marksist terminolojide ("gerçekçi") real politikacı [18] derler, bunlar daima önlerindeki ilk adımı gören, bütünü unutan körlerdir.

Türkiye'de, radikal küçük-burjuvazi ile güçbirliği yaparken radikal küçük-burjuvazinin genel karekterini ve ikili görevimizi unuttuğumuz takdirde, onun ideolojik etkisi altına girmemiz kaçınılmaz olur. Oysa gayet açıktır ki, küçük-burjuva ideolojisinin içimizdeki uzantılarına karşı kesin mücadele vermek, ona karşı bağımsızlığımızı korumamız en önemli görevlerimizdendir.

Millî cephe politikasında, ikili görevimizle sıkı sıkıya diyalektik bir bağla bağlı olan bir nokta da ittifak yaptığımız güçlerin ikili karakterlerini katiyen unutmamamız gerektiğidir; proleter devrimcileri her somut şeye bu

---

(16) Mao Tsetung: Seçilmiş eserler, Almancasından (**Ausgewaehlte Werke Band** II S. 384, 1968).

(17) Proletaryanın partisinden yoksun olduğumuz şu dönemde ikili görevimizi unutup yalnızca ilk adımı göz önüne alırsak; küçük-burjuva radikallerinin nitelikleri icabı bizden sürekli olarak **kendi kısa vadeli hareketleri için** yararlanmak isteyeceklerini ve proleter devrimci hareketimizi partisizlik alışkanlığı içine itebileceklerini unuturuz.

Burada ayrıca şunu belirtmekte fayda vardır, bizim asgari programımızla küçük-burjuva radikallerinin azamî programı birbirinden farklıdır, ama genel karekteri bakımından onlarınkiyle çelişmez.

Demokratik devrim aşamasındaki programı da (proletarya partisinin, T.Ü.) Çindeki diğer bütün partilerin programlarından daha ileridir, ama genel karakteri bakımından Kuomintang'ın I. halk kongresinde ilân edilen üç halk ilkesi programıyla çelişmez.

Mao Tsetung: Seçilmiş Eserler, Almancasından (**Ausgewaehlte Werke Band** I, S. 318, 1968).

(18) Örneğin Lasalle böyle bir politikacıydı, bütünü göz önünden kaçırdığı için sonunda Prusya bürokrasisine angaje olmuştur ve sosyalizmle hiçbir ilgisi olmayan Alman Sosyal-Demokrat Partisinin temelini atmıştır.

ikili niteliğe uygun olarak bakarlar. Her somut şeyin bir evrensel (genel), bir de özgül (özel) karakteri vardır; bu durum tabiidir ki güçbirliği yaptığımız veya yapacağımız güçlerde de aynıdır.

Burada somut bir örnek vererek konuya girelim: Türk Ordusunu millî cephede görmeyi hangi proleter devrimcisi istemez? Ancak bir proleter devrimcisi olarak burada gözü kapalı ve kendi sübjektif arzularımıza göre hareket edemeyiz; bu konuda bilmemiz gerekli şey, Türk Ordusunun her iki yönünü de gözümüzün önünden uzak tutmamamız gerektiğidir. Türk ordusunun da 1. Evrensel (genel) karakteri, 2. Özgül (özel) karakteri vardır; evrensel karakteri bütün orduların ortak yanını ortaya koyar ve bu, bütün orduların ülkelerinin egemen sınıflarının emrinde olduğunu belirler; özgül (özel) karakter her ordunun kendi ülkesinin toplumsal koşullarından gelme, her ülkenin kendi ordusuna özgü bir karakterdir. Bu nitelik yönünden Türk Ordusunun genel yönelimi kemalisttir.

Kanımızca bu çok önemli ikili bakış bugüne değin gereğince yapılamamıştır. Orduya bakarken onun yalnızca bir tarafını görmek bizi yanıltır, onun yalnızca evrensel niteliğini görmemiz bizi orduya düşman gözle baktıracak, bir kenara ittirecek ve sol oportünizme itilmemizi sağlıyacaktır, aynı şekilde onun yalnızca özgül (özel) niteliğini görmemiz, bizi küçük-burjuva radikalleriyle aynı sepetin içine atacak ve sağ oportünizme itilmemiz kaçınılmaz olacaktır.

Ordu için geçerli olan bu gerçek küçük-burjuvazi için de başka türlü değildir, küçük burjuvazinin de bir evrensel niteliği, bir de özgül niteliği vardır. Örneğin Türkiye'nin toplumsal gelişmesinde bugüne değin önemli roller oynamış küçük-burjuvazinin bürokrat kesimini ele alalım. Bu tabakanın Türkiye'ye özgü niteliği genel olarak kemalist ve ilericidir, yani:

1. Bu kesimin özgül niteliği genel çizgisiyle kemalist ve ilericidir. Ama bu durum onun ikili niteliğini bize katiyen unutturmamalıdır.

2. Bu kesmin evrensel niteliği ise dönek, kaypak, güvenilmez ve egemen sınıfların hizmetinde olduğudur. Proleter devrimcileri olarak biz bu niteliklerden yalnızca birini görüp tutumumuzu ona göre ayarlayamayız, bu kesimin yalnızca evrensel niteliğini görüp davranışımızı ona göre ayarlamak bizi sol oportünizme, yalnızca özgül niteliğini görmekse sağ oportünizme saptıracaktır.

Küçük-burjuva radikalleri hem bizim ikili görevimiz, hem de her somut şeye bakarken kullandığımız ikili nitelik tahlili metodlarında devrimin yalnızca bir yönünü (bu görüş de aslında eksiktir) gördükleri için bizden ayrılırlar. (19). Bu noktalar onları bizden ayıran çok önemli noktalardır ve onların marksizm-leninizm gibi bir öğretiden yoksun olmaları yüzünden, onlar daima her somut şeyin yalnızca özgül yanlarını görürler. Örneğin ordu onlar için yalnızca özgül yönüyle görüldüğü için sürekli olarak bir cunta hareketi yaratılmaya çalışılır, oysa kısa vadeli bu tip çözüm yolları devrimci bir çözüm yolu olamaz.

Evet, çağımızda küçük-burjuva veya millî burjuva önderliğinde gerçek bir devrim başarıya ulaştırılamaz, bu ancak işçi sınıfının önderliğinde olur;

---

(19) Yeni oportünizmin de bu konuda durumu aynıdır, kendilerini bir türlü küçükburjuva radikallerinden ayıramadıkları için onlar gibi asker sivil-aydın zümrenin yalnızca özgül yanlarını görmüşler bütün davranışlarını ona göre ayarlamışlardır, bu şekilde bakış onlara "mücadele" sözcüğünü unutturmuş, yalnızca "Dostluk ve Birlik" sözcüklerini ön plana çıkartmış ve pasifleşmelerine sebep olmuştur.

işçi sınıfının önderliği ise onun öncü müfrezesi partisi yoluyla gerçekleştirilir. Bu gerçeği anlamamak marksizmi gereğince anlamamakla eşdeğerdedir. Küçük-burjuvazi ile millî cephe içinde güçbirliği yapmak başka, onunla kendimizi özdeşleştirmek tamamıyla başka şeylerdir. Küçük-burjuvazinin önderliğinde çağımızda hiç bir devrim başarıya ulaştırılamayacağına göre, Millî Demokratik Devrim, işçi sınıfının ve onun partisinin önderliğinde, diğer millî sınıf ve tabakaların siyasî ve yandaş örgütleriyle meydana gelmiş millî cephe ile başarıya ulaştırılan devrimdir.

f. adalı

kıbrıs'ta seçimler

Kıbrıs halkının seçim konusundaki talihsizliği oldukça büyüktür. İngiliz sömürge idaresinin ilk dönemlerinde, — göstermelik de olsa — bir "**Kavânin Meclisi**" (Yasama Meclisi) vardı ve bu meclisle ilgili seçimler yapılırdı. 1931'de Rumların isyan teşebbüsü üzerine bu meclis kapatıldı. İkinci Dünya Savaşından sonra yapılmış birkaç belediye seçimini hesaba katmazsak, Kıbrıs halkı ancak 1960'ta, bağımsızlıkla birlikte seçim hakkına yeniden kavuşmuş oldu. Fakat bu sefer de, 1963 sonunda başlıyan cemaatlerarası çatışmalar yüzünden, seçimlerin tekrarlanabilmesi için 10 yıllık bir sürenin geçmesi gerekti.

Şimdi 5 Temmuz'da Kıbrıs'ta genel seçimler var. İki cemaat aynı gün, fakat ayrı ayrı seçimlere gidiyor.

Rum cemaati seçimlerinde 1960'takine nazaran önemli gelişmeler var. 1960'ta taraflar Makarios'un kontrolü altında tek liste ile seçime katılmışlardı. Bugün 5 - 6 parti ayrı ayrı seçime gidiyor.

Bu partiler içerisinde en güçlü görüneni Birleşik Parti'dir. Ilımlı sağcı karakterde bir parti olan Birleşik Parti'nin lideri, R. Denktaş'la cemaatlerarası görüşmeleri sürdürmekte olan Klerides'tir.

İkinci büyük ve Kıbrıs'ın en eski partisi ise Komünist AKEL'dir.

Diğerleri küçük grupları temsil etmektedirler.

Makarios'un bu sefer de yine tek liste halinde seçimlere gidilmesi teklifini sadece Akel olumlu karşılamıştır. Birleşik Parti, salt çoğunluk kendilerine verildiği takdirde, partilerarası işbirliğini kabul edebileceğini bildirmiş, fakat diğer partiler buna yanaşmamıştır. Bu şekilde tek liste halinde seçimlere gidilmesi meselesi suya düşmüştür.

Seçimlerde esas mücadele Birleşik Parti ile Akel arasında geçecektir. Akel şehirlerde güçlüdür. Fakat seçim basit çoğunluk sistemine göre yapılacağından, köylerden gelecek oylarla Birleşik Parti'nin daha çok milletvekili çıkarması mümkündür.

Kısacası, Rum kesiminde, demokratik olmayan bir seçim sistemine rağmen dürüst ve demokratik seçimlerin yapılacağı ve bir sürpriz olmazsa, milletvekilliklerinin, çoğunluk Birleşik Parti'de olmak üzere, bu parti ile Akel arasında paylaşılacağı söylenebilir.

Rum kesimindeki durumu daha etraflı ve derinlemesine ele almak ayrı bir inceleme konusu olur. Bu yazıda özellikle Türk kesimindeki seçimlerin karakteristikleri üzerinde durulacaktır.

Türk kesiminde siyasî partiler yoktur. Yönetim kadroları ve liderlik uzun yıllardan beri aynı kişilerden teşekkül etmiştir. Yeni seçimlerin hangi şartlarda ceryan edeceğini anlamak ancak 1960 öncesinden işe başlamakla mümkün olabilir.

Seçim nedir? Sınıflı bir toplumda seçim, o toplumdaki farklı sınıf ve tabakaların siyasî partileri aracılığıyla yürüttükleri barışçıl iktıdar savaşıdır.

Bu tanımdaki esas unsurlar, toplumdaki sınıf ve tabakalar ve bunların siyasî partileridir. Kıbrıs'ta Türk cemaati içerisinde bunlardan birincisi (yâni sınıf ve tabakalar) var, fakat ikincisi (yâni bunların siyasî partileri) yoktur. Demek ki Türk kesiminde bir seçimden söz edilemez.

O halde Türk kesiminde "seçim" adı altında yapılanların anlamı nedir?

Türk kesiminde belirli sınıf ve zümrelerin açık diktatörlüğü hüküm sürmektedir ve seçimlerin, bu sınıf ve zümre temsilcilerini halkın tasdikinden geçirmekten başka bir anlamı yoktur.

Bunun nasıl olduğunu görelim.

SÖZCÜSÜNÜN AĞZINDAN HÂKİM SINIF :

1960 yılı ortalarında **"Rauf Denktaş'ın "Türkten Türke" Kampanyası hakkında basın mensuplarına verdiği izahat"** ta, Denktaş Beyin o zamanki üslûbuyla, aynen şöyle deniliyordu :

"Bugün Kıbrıs'ta Türk ve Rum çarşısı diye iki çarşı mevcuttur...

"1958'e kadar ayrı bir Türk çarşımız vardır diyemezdik...

"En küçük yaşımda iken babam Hakim Raif, Söz Gazetesi sahibi Remzi Okan ve Con Rifat, Avukat Fadıl Bey gibi kimselerin kendi aralarında bu mevzu etrafında konuşurken "Biz de Ermeniler ve Rumlar gibi kendi milletimizi korumak yoluna neden gitmiyoruz?" diye üzüldüklerini işitirdim. Misaller verirlerdi : Bir Ermeni veya Rum kendi milletinden alış veriş etmek için dört beş mahalle geçer, Türkten almazdı. Halbuki biz dört beş mahalledeki Türk bakkal veya tüccarı atlıyarak bir ecnebiye giderdik.

"Bu şartlar altında Türkler için ticaret perakendecilikten ileri gitmiyordu...

"... Bütün çarşı, ithalâtı ve ihracatı ile Rumların elinde; Türklerde sadece veresiye olarak Rumdan almak ve veresiye Türke satmak var. Rumlar mütemadiyen iktisadî sahada genişlemekte, biz ise çok çok yeni bir mahalleye perakendeci, yeni bir bakkal veya tüccar yetiştirmekteydik. Bu hal senelerce devam etti ve daha da devam edecekti."

İşte en önde gelen sözcüsünün ağzından 1958'e kadar Kıbrıs Türk sermaye çevrelerinin durumu.. Görüş ufku henüz o kadar dar ve ilkel bir sevi-

yedeki; "alış veriş", "almak satmak", "çarşı" deyimleri ötesinde bir ekonomik kavrayışı yok. Ama içindeki özlem en azından Denktaş Beyin çocukluğu kadar eski: Nasıl yapsam da, nüfus kâğıdında "Türk" yazılı vatandaşları kendime sağmal inek haline getirsem, diye yerinip duruyor.

İngiliz emperyalizmi bu eğilimi sezmekte hiç gecikir mi? Ustası olduğu "**Böl ve Yönet**" siyasetine Türk cemaati içerisinde işte hazır bir zemin...

Emperyalizmle bizim cılız sermaye çevreleri arasındaki bu çıkar birliği Kıbrıs'ın yakın tarihinde oldukça önemli bir rol oynıyacaktır.

İŞÇİ SINIFI ENGELİ VE TÜRK - RUM ÇATIŞMASI :

Kıbrıs Türk ve Rum halkı yüzyıllardan beri bir arada yaşamıştı. Ekonomik, sosyal ve hatta kültürel hayatları âdeta içiçe girmiş durumdaydı. Yüzyılların eseri gelenek ve alışkanlıkları değiştirmek kolay değildi.

Onun için önce ideolojik mücadeleye girişildi. "Türklerle Rumlar birarada yaşıyamaz" dendi. Yıllarca bu ve benzeri temalar işlendi. En küçük olaylar bu yönde istismar edilerek iki cemaatin arası açılmaya çalışıldı.

Ancak, işçi sınıfı bu oyunu bozuyordu. Türk - Rum demeden kendi sendikalarında ve hatta siyasî partide örgütleniyorlardı. Günlük hayatları yanında, yürüttükleri eylemlerle de ayrılıkçı politikaya karşı çıkıyorlardı.

Türk ve Rum işçilerin birlikte düzenledikleri 1 Mayıs 1958 yürüyüşü üzerine hâkim çevreler artık ideolojik mücadeleyi bir yana iterek fiilen harekete geçtiler. Türk işçisinin önderlerini en vahşî yollarla silâhlı ajanlarına öldürttüler. Bir kısmı da hayatlarını kurtarmak için adayı terketmek zorunda kaldı.

Yaratılan terör o kadar şiddetli idi ki, yüzlerce işçi, bağlı oldukları örgütlerden istifa ettiklerini gazete ile ilân etmeden ölüm tehdidinden kurtulamadı.

İşçi sınıfı içindeki kıpırdanışlar sindirildikten sonra işler kolaylaşmıştı. İngiliz ajanlarının akılhocalığında ve fiilî tertipleriyle yürütülen çeşitli provokasyonlarla, 1958 Haziran-Temmuz aylarında özlenen çatışma gerçekleştirildi.

Bizim süklüm püklüm sermaye çevreleri, bunun üzerine nasıl arslan kesildi: yine Denktaş beyin ağzından dinliyelim. R. Denktaş, "Türkten Türke" Kampanyasıyla ilgili izahatına şöyle devam ediyor :

"... **1958 cemaatlerarası çarpışmalardan zaruri bir ayrılık oldu. Cemaatlerarası temas kesildi. Birdenbire meydana çıkan büyük bir ihtiyaçla karşı karşıya kaldık. Bir hamlede toparlandık ve kararımızı verdik. Her türlü yokluğa ve mahrumiyete göğüs gereceğiz, fakat kendi çarşımızı meydana getireceğiz.**"

TÜRKTEN TÜRKE KAMPANYASI :

"**Çarşı**" yaratma seferberliğinin parolası : "**Türkten Türke Kampanyası**" idi. Yani Türkler Türk "çarşısı"ndan alışveriş yapacaklardı. Peki ama, Türk "çarşısı" nın mevcut olmadığını yine kendileri söylemiyorlar mıydı? O çarşı yoktan var edilecekti.

Nasıl mı?

Önce bir miktar sermayesi olan bir dükkâncık edinirdi. Sonra özel izinle Rum tarafına gider, Rum tüccardan gerekli malları alır ve dükkâncığında satardı. Eh, tabiî, üç-beş kuruş kâr etmek de en tabiî hakkıydı.

Gerçi bu hesapça "Türkten Türke" kampanyası biraz garip kaçıyordu. "Rum" un bu işten pek büyük bir kaybı yoktu. O yine parasını alıyordu. Olan, bizim çilekeş halka oluyordu. Eskiden sadece bir tüccara kâr verirken, şimdi ödediği kâr katmerlenmişti.

Ve tabiî cemaatlerarası çatışmaların hızı kesilip de halk yine eskisi gibi birarada yaşamıya başlayınca, bile bile kazık yemek kimsenin hoşuna gidecek işlerden değildi! Bizim türedi "çarşı" için tehlike çanları çalıyordu.

İşçi sınıfı üzerinde denenen terör burada da imdada yetişti. Rum kesiminden alış veriş yapan halka silâhlı çetelerce yapılmadık işkence kalmadı. Kahraman tüccarlarımız, binbir güçlükle Rumların elinden koparttıkları pazarı ("çarşı"yı) elden bırakmaya hiç de niyetli değillerdi.

Böylece aradan birkaç yıl geçer. Zürih-Londra andlaşmaları imzalanmıştır. Londra'da Anayasa hazırlığı vb. çalışmaları vardır. Rauf Denktaş da uzunca bir süre bu çalışmalarla ilgili olarak Londra'da kalmıştır. 1960 Martında Kıbrıs'a döner dönmez, ayağının tozuyla bakın nelerle meşguldür :

"**Londra'dan döner dönmez Doktor'la** (Fazıl Küçük'le) **birlikte Parti ve Federasyonun umumi bir kongresini topladık. Zürih anlaşmalarının mahiyetini açıkladık. Türkten Türke kampanyasının devam edip etmemesi üzerinde durduk. Oybirliği ile devam edilmesi kararı alındı. "Kampanyadan vazgeçmek gelişmekte olan bir çarşıyı baltalamak, bütün varını yoğunu bu kampanyadan aldığı cesaretle ticarete koyan birçoklarının mahvolması demektir" dendi. Haklıydılar. Biz de, bu kampanyanın Zürih anlaşmalarının ruhuna aykırı olmadığı üzerinde durduk, ve olmadığı neticesine vardık.**" (Türkten Türke kampanyası hakkında basına izahat).

1930 SEÇİMLERİ :

"Türkten Türke" kampanyası ile Türk cemaati üzerindeki iktisadî hâkimiyetlerini gerçekleştiren sermaye çevreleri, daha önce zorbalıkla darmadağın ettikleri Türk işçisini yine zorla bir çatı altında toplayıp, örgütün başına da polis ajanlarını yerleştirdiler. Sonra bunları Avrupa ve Amerika'da CIA himayesinde bol bol eğitime tâbi tuttular.

Bunun gibi çiftçiler, gençlik vb. toplum zümre ve tabakaları da böyle zoraki kuruluşların çatısı altında toplanıp, hepsi Denktaş'ın başında bulunduğu Kıbrıs Türk Kurumları Federasyonu'na bağlandı.

Yukarıdaki pasajda bir de Parti sözü geçiyor. Bu parti Dr. Küçük'ün Millî Partisidir. Kritik anlarda ve alınan kararlarda bu partinin adından hep bahsedilir, fakat bu partinin ne bir tüzüğü, ne bir programı, ne de teşkilâtı vardır. Sadece ismi vardır.

Ve Dr. Küçük'ün Millî Partisi ile Denktaş'ın Federasyonu birleşerek Millî Cepheyi teşkil etmektedirler. Cephe ise, Türk cemaatinin hereşeyine hâkim bulunmaktadır. Tabiatıyla, yeni kurulacak Cumhuriyetin meclislerine gönderilecek adayları da bu cephe tayin edecektir.

Millî Cephe, 1960 yılı Ocak ayında adaylık meselesiyle ilgili olarak şu kararları almıştır :

"— **Seçimlere tek liste usulü ile girmenin cemaatimizin birlik ve beraberliğini temin ve kuvvetimizin dağılmaması bakımından elzem olduğu;**

"— **Oybirliği ile aşağıdakilerin Cemaat ve Temsilciler meclisine aday gösterilmesi.**" (Nacak Gazetesi, 15 Ocak 1960).

O sıralar Cumhuriyetin kuruluşuyla ilgili çalışmalar henüz tamamlanmamıştı. Çalışmalar güç ilerlediğinden, kuruluş tarihi hep ertelenmek zorun-

da kalınıyordu. Onun için, Ocak ayında adaylar tespit edilmiş olmakla beraber, seçimler ancak 31 Temmuzda yapılabildi.

Tabiî bu süre içinde aday listelerinde bazı değişiklikler yapmak zorunluğu doğmuştu. Bir defa Türkiye'de bu arada 27 Mayıs devrimi olmuştu. Bundan cesaret alan bir kısım Türkler, yönetimin **"seçimlere tek liste usulü ile girme"** prensibini zorlamışlar, ve bunda da başarıya ulaşmışlardı. Ancak, 27 Mayıs ile seçim tarihi arasındaki iki aylık sürede güçlü bir muhalefetin örgütlenmesi mümkün değildi. Seçimlerde ezici çoğunlukla Millî Cephe adayları kazanmıştı.

Son şekliyle Millî Cephe adaylarının kimlikleri bize Kıbrıs Türk cemaatinin başına çöreklenmiş olan yönetimin sınıf yapısı hakkında açık seçik bilgi vermektedir.

1960 Seçimlerine katılan Milli Cephe Adayları

MESLEK GRUBU	TEMSİLCİLER MECLİSİ	CEMAAT MECLİSİ	TOPLAM
Doktor-Kimyager	5	9	14
Avukat	6	7	13
Tüccar-Bankacı-Komisyoncu	2	5	7
Yüksek Memur-Öğretmen (emekli veya değil)	1	5	6
Büyük Çiftçi-Köy Muhtarı	1	3	4
Esnaf	—	1	1
Toplam	15	30	45

Listelerde doktor, avukat gibi serbest meslek sahiplerinin çoğunlukta olmasının anlamı şudur: 1960 öncesinde çocuğunu yüksek tahsile gönderebilenler ancak tüccarlar, yüksek memurlar, büyük toprak sahipleri, tefeciler vb. unsurlardı. Eğitimlerini tamamlayıp adaya dönen bu kimseler de, hemen yüzde yüz burjuva ideolojisine sahip kişiler oluyor, derhal mesleğini icra ederek kendisine yüksek bir hayat seviyesi sağlıyor ve ekseriya gene üst sınıfların kızlarıyla evleniyorlardı. Yâni, serbest meslek sahipleri, katiyen küçük-burjuva falan değil, düpedüz burjuva idiler.

Durum ortadadır. Adayların tamamı üst sınıf ve zümrelerin temsilcileridir. Halkın büyük çoğunluğunu teşkil eden köylülerin gerçek temsilcileri ve işçi sınıfının adayları yoktur.

Oysa, yönetime bağlı Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu 28 Şubat 1960 tarihinde (yâni seçimlerden 5 ay önce) kongresini yapmış ve bu kongreye 40 İşçi Birliğine bağlı 4677 işçiyi temsilen 85 delege katılmıştı. (Nacak, 4.3.1960).

Henüz örgütlenmemiş işçilerle işçi sınıfının sayısı belki 10 bini bulurdu. Aileleriyle birlikte, Kıbrıs Türk cemaatinin üçte bir nüfusu civarında bir güç sözkonusuydu. Ama yine de 45 kişilik aday listesinde, velev kendilerine en yakın sendika gangsterlerinden dahi bir tek kişi yoktu.

HÂKİM SINIFLARIN İKTİDAR DÖNEMİ :

3 - 4 yıllık çetin bir mücadeleden sonra, sermaye çevreleri hukuken de

Türk cemaatinin başına geçip oturdular. Ve hâkimiyetlerini kayıtsız şartsız günümüze kadar devam ettirdiler. 1963 çatışmaları Türk cemaatini büsbütün onların sömürü alanı haline getirdi ve bu çatışma yıllarında, onlar, halkın acıları üzerine, servetlerine servet kattılar.

Bir yıl kadar önce, Türkiye'de büyük sermaye çevrelerine çok yakın bir gazetenin muhabiri Kıbrıs'taki son durumu gözler önüne sermişti. **"Kıbrısta Gazoz Savaşı"** adıyla sunulan yazı serisine şöyle bir giriş yapılıyordu :

"Kıbrıs'ta herkes bir gazoz savaşından bahsediyor...

"1969 yılında en kritik günlerini yaşıyan Kıbrıs'ta dönen gizli ve çirkin oyunlar.

"Kıbrıs'ta bugün tam bir panik havası var. Türkler adayı terkediyor. Topraklar elden çıkarılıyor. Köylümüz aç ve borçlu, Cemaat Meclisi dağılma tehlikesi karşısında ama ihtiraslı idarecilerin kavgası her geçen gün biraz daha artıyor." (Yeni Gazete, 3.4.1969).

Yazı serisinde gazoz savaşının kahramanları birer birer tanıtılıyor. Bunlar, 1960 seçimlerinde halka zorla seçtirilmiş ve sonra kimisi Bakan, kimisi Cemaat Meclisi İkinci Başkanı yapılmış kişilerdi..

Diğer taraftan, bu yazı serisi vesilesiyle, 5 Nisan tarihli başyazısında Yeni Gazete bakın ne diyordu:

"... 15 yıl kadar önce başlıyan "Türkten-Türke" kampanyası da bir takım çıkarcıların reklâm sloganı olarak işlemiş, gaye kamu yararı iken sonuç hep kişi çıkarı olmuştur."

Acaba, gerçekte, "**kamu yararı**" diye gösterilen şey "gaye" miydi, yoksa kılıf mıydı?

Bu "**ihtiraslı idareciler**", bu "**birtakım çıkarcılar**" kaç kişi diye sorarsanız, Yeni Gazete onu da söylüyor : "**Beş yüz kişilik bir Üstün kadro**" diyor (7.4.1969). 130 bin Türk içinde 500 kişi: % 4 bile değil...

Geriye kalan % 96 insanımız ne âlemde?

Onların kimisi göçmen: Evini barkını terketmiş, 7 yıldan beri birer sığıntı.. İşçilerimizin önemli bir kısmı Rum işverenler yanında çalışıyor.. Türkiye'den Avrupa'ya işçi ihracı yapıldığı gibi, Kıbrıs'ta da Rum tarafına işçi ihraç ediliyor.

Dr. Küçük'ün Nisan ayı içerisinde Tercüman gazetesine verdiği bir beyanattan aldığımız rakamlara göre, 1968'de Kıbrıs'ta cāri fiyatlarla fert başına gayrı safi millî hâsıla: yılda 700 dolar. Fakat bu, Türk - Rum ortalama bir rakam... İki cemaat için ayrı ayrı hesaplandığında: Türklerde 398 dolar, Rumlarda 763 dolar bulunur. Yâni Rumların hayat seviyesi bizden bir misli daha iyi durumda.

Yıllarca süren acılar yanında halkın sefaletine de sebep olan hâkim sınıf ve zümrelerin kendi hayat seviyeleri hakkında ise, gözle görülen yaşantıları dışında, hiç bir bilgimiz yok. Çünkü bunlar ne gelirlerini beyan ederler, ne de onların iktıdarı olan Kıbrıs Türk yönetimi 15 yıldan beri bütçesini kamuoyuna açıklamıştır.

Halktan bu kadar kopuk ve onun karşısında bir yönetimin, silâhlı baskı güçleri yanında, dayanağını teşkil eden diğer bir zümre de : sayıları 4000'i bulan memur kadrosudur (H. Sesi, 27.4.1970). Ancak, bunları beslemek, Kıbrıs'ın kendi kaynaklarıyla mümkün olamıyacağına göre, Türkiye'den her yıl 200 milyonluk bir nakdî yardım yapılmak zorunda kalınmaktadır.

İşte 15 yıllık burjuva diktatörlüğünün ada Türklerini vardırdığı nokta budur.

BUGÜNDEN YARINA :

Türkiye kapitalizmi, bugün Kıbrıs'taki küçük kardeşinin içine düştüğü durumları 40 yıl önce geçirmiştir. 40 yıllık tecrübe ile de Kıbrıs'taki gidişin aksak yönlerini sezip meseleye el koymasından daha tabiî ne olabilir?

Yeni Gazete'de "**Gazoz Savaşı**" diye sözü edilen şey, düpedüz kapitalistlerarası rekabettir. Ama, Yeni Gazete yazarı, serbest rekabetin kıran kırana gidişini gözler önüne serdikten sonra, âdeta: Ne demek efendim, rekabet kötü şeydir, hiç rekabet yapılır mı? demeye getiriyor. Ve bu gidişe son vermenin yolu olarak da, şu tavsiye ile yazısını bitiriyor :

"**Acıyı birlikte tadalım demek için doğrusunu yazmalı, söylemeliyiz meseleleri... Herşeyden önce aynı telden çalan bir idareci kadroyu Denktaş'ın ellerine vermelidir. O, bayrağı, ikinci kalp krizinin alıp götürüşüne kadar elden bırakmıyacak, öyle görünüyor.**" (7.4.1969).

"**Aynı telden çalan bir idareci kadroyu Denktaş'ın ellerine vermek**" ne demektir? İktidarın tekelleşmesi demektir. Yani, tavsiye edilen, "**Beş yüz kişilik Üstün kadro**" içinden çıkacak azınlığın azınlığı bir zümrenin, Kıbrıs Türk cemaati yönetimini tekeline geçirmesi ve rekabet vb. şeyleri ortadan kaldırmasıdır.

Nitekim, görüyoruz, aradan birkaç ay geçer: "**Gazoz Savaşı**" kahramanlarından biri Bakanlık koltuğundan tepetaklak edilmiştir. Tabiî onunla birlikte birkaç kişi daha.

Aynı yılın sonlarına doğru Kıbrıs'ta artık yeni seçimlere gidileceği hemen hemen kesinleşmiştir. Bu yöndeki çalışmalar hızlanır. Yönetimden yeterince nasibini alamamış bazı çevreler yeni bir parti kurma hazırlıklarına girişmişlerdir. Fakat bu hevesleri gerçekleşemiyecektir.

Mayıs ayı başlarında, Senato'da Dışişleri bütçesinin görüşülmesi sırasında, Dışişleri Bakan Vekili Refet Sezgin şöyle konuşur :

"**Cemaatımızın bu seçimlerde en geniş temsil imkânını bulacak ve kendi bünyesindeki çeşitli düşünce ve temayülleri barındıracak fakat her hal ve kârda birlik ve beraberliğini koruyacak bir sonuç alması günün şartları kadar geleceğin icapları bakımından da şüphesiz ki lüzumludur. Seçim tertip ve faaliyetlerinin etrafında toplanacağı anlaşılan Sayın Rauf Denktaş'ın bilgisi, tecrübesi ve kendini cemaate vakfetmiş tutum ve mizacı ile bu konuda en faydalı sonuca ulaşacağından şüphemiz yoktur.**" (Halkın Sesi, 13.5.1970).

Bu sözlerdeki anlamın somut sonucunu görmek için birkaç haftanın geçmesi gerekecektir.

Bu arada, Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs ve Yunanistan Dairesi Genel Müdürü Adnan Bulak, iki daha alt kademe görevlisiyle birlikte, 16 Mayıs günü Kıbrıs'a gider. Bu ziyaretin sebebi hakkında o günlerde hiçbir açıklama yapılmaz. Fakat mesele 5-10 gün sonra patlak verir.

DENKTAŞ'IN BOMBASI: "ULUSAL DAYANIŞMA PROGRAMI"

1969 Nisan ayında Yeni Gazete yazarının tavsiyesi üzerine gelişen uygulama, Mayıs 1970 sonlarında zirve noktasına ulaşır: R. Denktaş "**Ulusal Dayanışma Programı**"nı açıklar. Cumhuriyet gazetesinin "**doktrinsiz bir program**" olarak nitelediği bu programın neyin nesi olduğu görelim.

24 Mayıs 1970 günlü Halkın Sesi gazetesi muhabirine R. Denktaş şunları söyler:

"**Bugüne kadar seçimlerle ilgili olarak yaptığım temaslarda birçok kim-**

senin "seçimler serbest olsun, kimse karışmasın, halk istediğini seçsin" felsefesi içinde olduğunu ve her kazada bağımsız adayların veya bağımsız aday gruplarının çıkacağını anladım. Kurulmuş siyasî partilerimiz olmadığına göre, bundan başka çıkar yol yoktu... Şimdi, düşününüz bir kere. Ada sathında otuz bağımsız aday veya üç veya beş gruba ayrılmış bağımsız adaylar grubu seçime girecek ve kazanacak. Bunların ayrı ayrı plânları ve programları olacak... Mecliste her üye veya grup kendi plân ve programını uygulamaya çalışacak. Kimse kimseye sorumlu değil. Bu sorumsuzluk derecesine varan bir liberalizm örneğidir. Demokrasi ile alay etmek; demokratik ilkeleri dejenere etmektir."

Daha önce "rekabet" lânetlenmişti. Şimdi de **"liberalizm"**, **"serbest seçimler"** lânetleniyor.

Peki, neden siyasî partiler yok? Niçin Denktaş ve arkadaşları bir siyasî parti kurmuyorlar? Madem ki sorumsuzluktan şikâyetçidirler, tutulacak en doğru yol bu değil mi? Hayır.. Kendileri kurmadıkları gibi, başkalarının bu yoldaki teşebbüsleri de dolaylı yollardan engelleniyor.

"Ulusal Dayanışma Programı" üzerine tertip edilen toplantılardan birinde öğreniyoruz ki, Adnan Bulak'ın Kıbrıs'a yaptığı ziyaretin amacı: yeni parti kurma çabalarını durdurmak ve Denktaş'ın programının kulis arkası hazırlıklarını yönetmekmiş.

İşte böyle... Partiler olmayacak.. Bağımsız aday grupları olmayacak.. Bağımsız adaylar olmayacak.. E, peki ne olacak?

"Müşterek bir programı kabul etmiş bağımsız adaylar" olacak. **"Seçilenler, kabul ettikleri bu programı uygulamak vaadini vermiş kişiler olarak sorumluluk yüklenmiş olacak."** Böylece, ileride cıvıtma eğilimi göstereceklere hadleri kolayca bildirilebilecek.

Bu programı kabul etmiyenler?.. Seçime iştirak edemiyecek.

Peki, **"Malûm ve maruf bir vatan haini de kalkar ve "Ben şu millî programı kabul ettim" diyerek seçime girmek isterse..?"** **"Halkımıza bu beyin kim olduğunu ve neden programımıza alınamıyacağını izat etmek"** güç olmıyacak. Yani, beğenilmiyenler **"Veto"** edilecek.

Bu açıkça Denktaş'ın diktatörlüğünü ilân etmektir. Halkà, Denktaş'ın tasvibinden geçmiş adaylar arasından seçim yapmaktan başka bir çıkar yol bırakılmamıştır. Bunun adına da **"Ulusal Dayanışma Programı"** denmiştir.

Birkaç sözle Program'ın kendisi üzerinde de durmak gerekirse:

1) En tabiî insan hak ve özgürlükleri (tabiî şimdiye kadar mevcut olmadığı için ve sanki lütufmuş gibi) vaadediliyor..

2) Türkiye'deki bezirgân partilerin programlarından alınmış bir sürü yuvarlak lâflar sıralanıyor..

3) Süs olarak ta **"Devrimcilik"**, **"Barış"**, **"Sosyal Adalet"**, **"Atatürkçülük"**, **"Toplumculuk"** vs. araya serpiştiriliyor...

Özeti bu.

YENİ ADAYLAR :

En genel ve her tarafa çekilmesi mümkün lâflardan derleşik bir program çatısı altında ve R. Denktaşın patronluğunda yapılacak 5 Temmuz seçimlerine katılacak adayların listesi 14 Haziran 1970 tarihli Halkın Sesi gazetesinde yayınlandı. Bu listeye göre adayların kimlikleri aşağıdaki tabloda verilmektedir. Adaylardan % 10 kadarının kimlikleri tesbit edilemediğinden, tablo tesbit edilebilen % 90 a dayanmaktadır.

1970 SEÇİM ADAYLARI

MESLEK GRUBU		SAYISI
1 — **İktidar mensubu**		31
a) S. Meslek sahibi	15	
b) İş adamı	10	
c) Yüksek memur	4	
d) B. Toprak sahibi	2	
	31	
2 — **İş adamı**		22
a) Fabr.-Tüccar	1	
b) Tüccar	11	
c) Müteahhit	2	
d) Komisyoncu	1	
e) Benzinci	1	
f) K. Atölye sahibi	3	
g) Diğer	3	
	22	
3 — **Yüksek Memur - Öğretmen**		16
a) Y. Memur	10	
b) Öğretmen	6	
	16	
4 — **Serbest Meslek sahibi**		12
a) Avukat	6	
b) Dişçi	3	
c) Doktor	2	
d) Eczacı	1	
	12	
5 — **Büyük Toprak sahibi**		8
6 — **Sendikacı - Aristokrat işçi**		3
7 — **Diğer**		3
a) Tefeci-Tellâl	1	
b) Din adamı	1	
c) Esnaf	1	
	3	
	Toplam	95

Tablodan da açıkça görüleceği gibi, bu seçimlerde de adayların hemen tamamı üst sınıf ve tabakalardan teşekkül etmektedir. Zaten aday olabilmek için gerekli parayı (75 sterlin = 2000 - 2500 lira) sıradan bir köylü veya işçi vatandaşın ödemesi hemen hemen imkânsızdır. Ayrıca, değil örgütlenme, gruplaşma bile önlenmiş olduğundan, her aday kendi propaganda masraflarını şahsen karşılamak zorundadır. Bütün bunlar, daha işin başında, halkın temsilcilerine seçilme şansını deneme kapılarını kapamaktadır.

1960 döneminde mevcut olmayıp, bu dönemde karşımıza çıkan "Sendika-

cı-Aristokrat işçi" adaylardan sendikacılar, tâ 1958'den beri işçi sınıfının başına zorla yerleştirilmiş olan CIA yetiştirmesi kişilerdir. Bu sendikacıların başında bulunduğu Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu (Türk-Sen) in son Erzurum kongresinde Türk-İş'e katıldığını hatırlamak, onların kimlikleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmamıza yeter.

"İktidar mensubu" olarak nitelendirilen gruptan kastedilen, 10 yıllık dönemde yönetimin en üst kurullarında görev almış kişilerdir.

1960 seçimlerinde "İş adamı" niteliğindeki tüccar, bankacı, komisyoncu gibi adayların sayısı 7 idi. Halbuki, iktidar mensupları arasından yeni seçimlerde adaylığını koymuş olan bu nitelikteki kişilerin sayısı 10 dur. Demek ki, 1960'ta başka bir meslek grubunda olup ta, iktidar döneminde "İş adamı" haline gelmiş olanlar var. Bunların daha çok serbest meslek sahipleri olduğu bilinmektedir.

1960 ile 1970 arasında daha iyi bir karşılaştırma yapabilmek için aşağıdaki tablo düzenlenmiştir. Bu tabloda, daha önce iktidarda olup olmamak dikkate alınmamıştır.

MESLEK GRUBU	1960 ADAYLARI (yüzde olarak)	1970 ADAYLARI (yüzde olarak)
İş adamı	% 15.5	% 33.7
S. Meslek sahibi	60.0	28.5
Yüksek memur	6.6	14.7
B. Toprak sahibi	9.0	10.5
Öğretmen	6.6	6.3
Diğer	2.3	6.3
	%100.0	%100.0

1960'da adayların hemen hemen üçte ikisi Serbest Meslek sahipleriydi. "İş adamı" niteliğinde olanlar küçük bir azınlıktı. Oysa 1970'de durum tersine dönmüştür. İş adamları, yüzde yüzden fazla bir artış göstererek, her üç kişide bir oranıyla, en büyük grubu teşkil etmektedirler. Serbest Meslek sahipleri ise, yüzde yüzden fazla bir düşüş kaydetmişlerdir.

Bu ne demektir?

1960'da çok ilkel ve cılız olan sermaye çevreleri, kendi ideolojilerinin bayraktarlığını yapan yüksek öğrenimli Serbest Meslek sahiplerini bir manivelâ olarak kullanmışlar ve 10 yılın sonunda artık bayrağı onların elinden alacak duruma gelmişlerdir.

Diğer önemli bir artış da "Yüksek memurlar" kesiminde görülmektedir. Bunlar iktidara yakın bürokrat ve teknokratlardır. Tekelleşme sürecinde en önemli manivelâlardan birini de bunlar teşkil edecektir.

Eskiden beri iktidar koltuğuna yerleşmiş olanları hesaba katmazsak, ilk defa şanslarını denemekte olan Serbest Meslek sahiplerinin oranı % 60 idi. Beş misli bir düşüş.

Bu rakamlar bize, aynı zamanda, Türkiye'de yüksek öğrenim görmekte olan Kıbrıslı gençlerin devrimci eğilimlerinin bir izahını da vermektedir. 1960'dan önce, yüksek öğrenim görenlerin iktidar koltuklarına yerleşme şansları çok daha yüksekti. Bu şans bugün son derece azalmıştır. Yeni bir merdiven gibi görünen "Yüksek memuriyet" yolunun ise, iktidardakilerin çanak yalayıcısı olma gibi, gençliğin temiz ve idealist karakterine çok aykırı gelen, haysiyet kırıcı bir durumu vardır.

SONUÇ :

1960 seçimleri, Kıbrıs Türk cemaatinin kendi çapındaki kapitalist sınıfının iktidarını perçinleme aşamasıydı. 10 yıllık iktidar dönemi bu sınıfa çok şey kazandırmıştır. Bu sınıfın sözcüleri artık konuşmalarında "**alış veriş**", "**çarşı**" deyimlerini pek kullanmamaktadırlar. Bunların yerini "**plânlama**", "**prodüktivite**", "**çekingen tasarrufların... yatırımlara kanalize edilmesi**" gibi ifadeler almıştır.

Dr. Küçük'ün Nisan ayında Tercüman gazetesine verdiği beyanattan öğrendiğimize göre, Kıbrıs'taki yönetim artık kalkınma plânları yapmakta ve bu plânlarla ilgili tedbirler almaktadır. Alınması düşünülen tedbirlerden bazıları şunlardır :

"... **Çekingen tasarrufların bono isdarı suretiyle yatırımlara kanalize edilmesi.**"

"**İktisadi kalkınma ve teşvik fonu tesisi.**"

"**Ferdi teşebbüslerle yapılmıyan birtakım endüstriyel ve ticari teşebbüsleri kurma ve mevcut küçük çapta fakat rekabet gücü zayıf bazı işletmelerimizi birleştirme ve geliştirme gayesiyle Eti Teşebbüsleri Ltd. Şirketi adı altında büyük bir şirket**" kurma... ("**Bu şirket esas itibariyle Türkiye ile Kıbrıs arasındaki ticareti geliştirmeye çalışacak ve şirketin iştirakleriyle küçük kapasite ve az mali imkânlı şirketlerimiz piyasanın icap ettirdiği büyük kapasite ve sermayeli şirketler haline getirilerek kalkınma çabalarımıza yardımcı hale sokulacaktır. Eti Teşebbüsleri Ltd. Şirketi özel sektörün de iştirakiyle bir nevi iktisadî Cemaat teşekkülü mahiyetinde olacak ve kalkınmamızın esas noktasını teşkil edecektir.**")

"**Anavatan, Birleşmiş Milletler ve ona bağlı kuruluşlardan ve diğer dost devletlerden yardım temin etme...**" (Halkın Sesi, 15.4.1970).

Durum ortada. "**Mevcut küçük çapta fakat rekabet gücü zayıf bazı işletmelerimizi birleştirme**", "**Küçük kapasite ve az malî imkânlı şirketleri.. piyasanın icap ettirdiği büyük kapasite ve sermayeli şirketler haline getirme...**" ne demektir? Bunlar düpedüz tekelleşme hesaplarıdır.

Bu gidişte, birinci derecede güvenilen ve işbirliği yapılacak olan dış güç Türkiye'nin komprador kapitalizmidir. Bu arada Uluslararası Finans-Kapital kurumlarından ve emperyalist ülkelerden de "**yardım**" ümid edilmektedir.

Altyapıda böyle hesapları olan bir zümre, siyasî plânda ortaya çıkmış bir seçim darboğazını geçerken nasıl davranabilirdi? "**Sorumsuzluk derecesine varan bir liberalizm örneği**" göstererek, "**demokrasi ile alay etmek; demokratik ilkeleri dejenere etmek**" hiç onun şânına yaraşır mı? Tabiî ki, siyasî plânda da tekelciliğini gösterecekti.

Seçim adaylarının kalabalık oluşu, yâni 30 sandalye için 100 küsur aday çıkması pek önemli değildir. Neticede bütün adaylar üst sınıf ve zümre mensuplarıdır. Bunlar arasından da muhakkak seçilmesi istenenler için birtakım yollar elbet denenecektir.

Ayrıca, seçimler sadece "**Yasama Meclisi**" seçimleridir. "**Yasama Meclisi**" dışında, bir de "**Kıbrıs Cumhurbaşkanı Yardımcısı ve Geçici Türk Yönetimi Yürütme Kurulu Başkanı**" gibi upuzun ünvanlı Dr. Küçük vardır. O, birkaç yıl önce seçilmiş ve daha uzunca bir süre koltuğunda kalacaktır. Başkanı olduğu "**Yürütme Kurulu**" nun nasıl teşekkül ettiğini yine kendi gazetesi olan Halkın Sesi'ndeki bir "**Başyazı**" dan okuyalım:

"**Yürütme Kurulu üyelerini Cumhurbaşkanı tayin eder (bizde Başkan Yar-**

dımcısı ve Yürütme Kurulu Başkanı)! Bu tayinin meb'uslar arasından yapılması şart değildir, hatta cemaati bir ara seçime götürmesi bakımından, Yürütme Kurulu üyelerinin meb'uslar arasından seçilmesi daha da uygundur. 1960 Anayasası presidential bir sistem ihdas etmiştir. Bakanlar, kendilerini tayin eden Başkan'ların uhdesinde bulunan icra yetkisini onlar namına kullanırlar. Bunun için Meclis seçimleri ile Yürütme Kurulu üyeliği arasında bir irtibat varmış zannı ile hareket edenler şimdiden yeni bir muhakeme silsilesine girmelidirler. Yürütme Kurulu üyeleri, seçimlerde alınacak netice ne olursa olsun, herhangi bir gün değiştirilebilirler. İcraatlarının mes'uliyeti kendilerini tayin eden makama; murakabeleri de Temsilciler Meclisine aittir." (Halkın Sesi, 2.5.1970).

Birtakım heveslilere: Seçim de neymiş, biz zaten suyun başını kestik, der gibi birşey!

5 Temmuz, iktidardaki zümreye, bu gibi hevesleri tasfiye etme ve 10 yıldan beri kendi kendilerine verdikleri kararlara dayanarak işgal ettikleri iktidarı yeniden hukuki bir temele bağlama olanağını sağlıyacaktır.

Ama ne kepazelikler pahasına? Olsun. Onlara göre "Hafıza-i beşer nisyan ile malûldür."

fransa ve almanya'da köylü meselesi [1]

Burjuvazi ve gerici partiler her yerde köylü meselesinin sosyalistler arasında neden günün en önemli meselesi haline geldiğini çok merak etmektedirler. Asıl merak etmeleri gereken şey ise bunun neden çok daha önce günün en önemli meselesi haline getirilmediği olmalıydı. Köylü, İrlanda'dan Sicilya'ya, Andalusia'dan Rusya ve Bulgaristan'a kadar nüfusun, üretimin ve siyasî gücün çok önemli bir unsurudur. Batı Avrupa'nın sadece iki bölgesi buna bir istisna teşkil eder. İngiltere'de kendine-yeterli köylünün yerini tümüyle özel büyük toprak mülkiyeti ve büyük çapta tarım almıştır; Prusya'da, Elbe'nin doğusunda aynı süreç asırlardan beri süre gelmekteydi; burada da köylü gittikçe daha çok "yerinden edilmekte"* veya en azından ekonomik ve politik olarak arka plâna itilmektedir.

1 Engels'in "**Fransa ve Almanya'da Köylü Meselesi**" adlı bu makalesi tarım meselesi üzerine yazılmış önemli bir marksist eserdir. Bu eserin yazılmasının temel nedeni, 1894'te Alman Sosyal-Demokratların tarım programı taslağını tartışmalarını fırsat bilen Volmar ve diğer oportünistlerin, zengin köylülerin sosyalist dönüşümü üzerine programa anti-marksist bir teori yerleştirme teşebbüsleri olmuştur. Engels'i bu eseri yazmaya iten diğer bir neden de marksizm'den sapan ve 1892'de Marsilya'da kabul edilip 1894'te Nantes'de sunulan tarım programında oportünizme tavizler veren Fransız sosyalistlerinin hatalarını düzeltme çabası olmuştur. Bütün bunlardan başka Engels, bu eserinde, çeşitli köylü gruplarına karşı uygulanacak proletarya politikasının devrimci ilkelerini açıklamakta ve işçi sınıfı ile emekçi köylü ittifakı fikrini işlemektedir.

* Wird "gelegt". Bauernlegen — Alman tarihinde, köylülerin çıkarılması, mallarına el konulması anlamına gelen teknik bir terim. [Engels'in eserinin başlangıcının tercümesine Lenin tarafından konulan not.]

Şimdiye dek köylü, bir güç unsuru olarak kendisini, çoğunlukla, kökleri köy hayatının izalasyonunda bulunan, ilgisizliği ile ortaya koymuştur. Nüfusun büyük bir kitlesinin bu ilgisizliği, sadece Paris ve Roma'daki parlemanter yozlaşmanın değil, fakat Rus despotizminin de en güçlü dayanağı olmuştur. Ancak bu, hiçbir şekilde altedilemez değildir. Batı Avrupa'da işçi sınıfı hareketlerinin doğmasıyla, özellikle küçük-köylü işletmelerinin hakim olduğu yerlerde, köylülerin gözünde sosyalist işçileri, şüpheci ve iğrenç **partageux** olarak, "bölmek" isteyen insanlar olarak, köylülerin malları üzerinde gözleri olan tembel, gözü doymaz şehirliler olarak göstermek, burjuvazi için pek zor olmamıştır. Şubat 1848 Devrimi'nin bulanık sosyalist talepleri, Fransız köylüsünün gerici oylarıyla derhal bir kenara itilmişti; huzur isteyen köylü, zengin hatıraları arasından köylü imparatoru Napolyon efsanesini bulup çıkarmış ve İkinci İmparatorluğu yaratmıştı. Köylülerin bu hareketlerinin Fransız halkına neye mal olduğunu hepimiz biliyoruz; halk halâ bunun sonuçlarının acısını çekmektedir.

Fakat o zamandan bu yana çok şey değişti. Kapitalist üretim biçiminin gelişmesi, tarımdaki küçük üretimin can damarını kesmiştir; küçük üretim iflah olmaz bir şekilde yıkılmaktadır. Aynı zamanda Kuzey ve Güney Amerika'daki ve Hindistan'daki rakipler de Avrupa pazarlarını, hiçbir yerli üreticinin rekabet edemeyeceği kadar ucuz tahıllarıyla doldurmuşlardır. Büyük toprak sahipleri ve küçük-köylüleri bekleyen felâket aynıdır. Ve her ikisi de toprak sahibi ve köy halkından olduklarından, büyük toprak sahipleri, küçük-köylülerin çıkarlarının koruyucusu pozuna girmekte ve küçük-üreticiler de çoğunlukla bunu kabullenmektedirler.

Bu arada, Batı'da, güçlü bir sosyalist işçi partisi doğmuş ve gelişmiştir. Şubat İhtilalinin muğlak önsezileri ve hisleri açıklığa kavuşmuş ve bütün bilimsel ihtiyaçları karşılayan ve kesin somut talepler ihtiva eden daha geniş ve derin bir program şeklini almıştır. Ve sayıları muntazaman artan sosyalist milletvekilleri Alman, Fransız ve Belçika parlamentolarında bu talepler için mücadele etmektedirler. Siyasî gücün sosyalist parti tarafından ele geçirilmesi artık yakın bir geleceğin meselesi olmuştur. Fakat siyasî gücü eline geçirebilmesi için bu parti herşeyden önce şehirlerden köye gitmeli, kırsal bölgelerde bir güç haline gelmelidir. Ekonomik sebeplerle politik etkiler arasındaki ilişkiyi gayet açık kavrandığından ve köylülerin o arsız dostu büyük toprak sahiplerinin koyun postuna bürünmüş kurt olduklarını bundan çok önce keşfetmiş bulunduğundan, diğer bütün partilerden daha avantajlı olan bu parti, yok olmaya mahkûm köylülerin endüstri işçilerinin pasif müttefiki durumundan aktif müttefiki haline getirilmesine kadar, bunları gayet sakin bir şekilde yalancı koruyucuların ellerine bırakabilir mi? Bu, bizi doğrudan doğruya köylü meselesinin özüne getirmektedir.

I

Ele alacağımız tarımsal nüfus, çeşitli bölgelere göre, çok farklılıklar gösteren oldukça değişik kısımlardan meydana gelmiştir.

Almanya'nın batısında, Fransa ve Belçika'da olduğu gibi, çoğunluğun toprağa sahip olduğu, azınlığın ise toprağı kiraladığı küçük çapta üretim yapan küçük-işletmeci köylüler çoğunluktadır.

Kuzeybatı'da ise (Aşağı Saksonya ve Schleswig-Holstein'de) erkek ve kadın hizmetkârları ve, hatta, gündelikçi işçileri olmadan edemeyen büyük ve orta-köylüler ağır basmaktadır. Aynı şey Bavyera'nın bir kısmı için de geçerlidir.

Prusya'da, Elbe'nin doğusunda ve Meclenburg'da, yanaşma, fakir-köylü ve gündelikçi işçilerle, büyük çapta üretim yapan büyük toprak mülkiyetine, ve bu arada, nispeten önemsiz ve oranları gittikçe azalan küçük ve orta-köylülere raslanmaktadır.

Orta Almanya'da yer yer, hiçbir şeklin tümüyle geniş bir alana hakim olmadığı, bütün bu üretim ve mülkiyet biçimlerine değişik oranlarda raslanmaktadır.

Ayrıca, bir de, çeşitli derecelerde, sahip olunan ya da kiralanan ekilebilir arazinin işletmeci ailenin asgarî geçimine yetmediği; fakat yerli bir sanayi işletmesi için yeterli olan ve, bütün yabancı rekabete rağmen, bu sanayiin ailelere asgarî bir ücret ödeyerek satışlarını garanti altına aldığı yerler vardır.

Tarımsal nüfusun bu alt bölümlerinden hangisi Sosyal-Demokrat Parti tarafından kendi tarafına kazanılabilir? Biz, tabî ki, burada sadece açık-seçik biçimleri ayrı olarak ele alıyor ve bu sorunun cevabını çok geniş bir çerçeve içinde araştırıyoruz. Burada, geçiş aşamalarında ve karışık durumda olan tarımsal nüfusu dikkate alacak kadar yerimiz yok.

İşe küçük-köylüden başlayalım. Genel olarak, bütün köylüler arasında küçük-köylü, Batı Avrupa için sadece en önemlisi olmakla kalmayıp, aynı zamanda bütün meselenin özünü de meydana getirmektedir. Küçük-köylüye karşı davranışımız hakkında bir kere açık-seçik bir karara vardık mı, tarımsal nüfusu meydana getiren diğer kesimlere karşı yerimizi tayin edecek gerekli bütün verilere de sahibiz demektir.

Küçük-köylü demekle burada, kaide olarak, ne kendisinin ve ailesinin işleyebileceğinden daha büyük, ne de ailenin geçimi için gerekli olandan daha küçük bir toprak parçasının sahibi ya da kiracısı (fakat özellikle sahibi) olan köylüyü kastediyoruz. Dolayısıyla, bu küçük-köylü, tıpkı küçük-zanaatkâr gibi, işinin gerektirdiği araçlara halâ sahip olduğundan modern proletaryadan ayrı bir emekçidir; ve bundan dolayı da geçmiş bir üretim biçiminin kalıntısıdır. Küçük-köylü ile onun atası serf, köle, ya da, çok nadiren, kira vermek ve feodal hizmetlerde bulunmakla mükellef hür köylü arasında üç fark vardır. Birincisi, Fransız devrimi onu feodal hizmetlerden ve toprak ağasına olan borçlardan kurtarmış ve birçok hallerde, hiç olmazsa Ren nehrinin sol kıyısında, üzerinde çalışmakta olduğu toprağı öz malı olarak kendisine vermiştir. İkincisi, kendi kendini idare etmekte olan Mark topluluğunun himayesini, bu topluluğa katılma hakkını ve dolayısıyla da ortak Mark'ın kendisine sağladığı kazançları yitirmiştir. Ortak Mark, kısmen eski feodal ağa tarafından ve kısmen de Roma hukukuna dayandırılarak şekillendirilmiş bürokratik kanunlar tarafından dağıtılmıştır. Bu ise, modern çağdaki küçük-köylüyü, çift hayvanlarını yem satın almadan besleme olanağından yoksun bırakmaktadır. Ancak, Mark'ın sağlamakta olduğu ekonomik kazançların kaybı, feodal hizmetlerin kaldırılmasının getirdiği kazançlardan çok daha ağır basmaktadır. Kendilerine ait çift hayvanlarını besleyemeyen köylülerin sayıları gittikçe artmaktadır. Üçüncüsü, bugünün köylüsü, bundan önceki üretken faaliyetlerinin yarısını kaybetmiştir. Eskiden ihtiyacı olan endüstriyel malların büyük bir kısmını, kendi yapmış olduğu hammaddelerden, kendi ve ailesi üretiyordu; geri kalan ihtiyaçları ise, tarımın yanında sattığı mallara karşılık gene mal veya hizmet alarak ticaretle uğraşan komşu köylüler tarafından sağlanıyordu. Aile, ve bundan da öte bütün köy, kendi kendine yeterliydi ve ihtiyacı olan hemen herşeyi kendi üretiyordu. Bu hemen bütünüyle saf, doğal bir ekonomiydi; paraya hemen hemen hiç ihtiyaç yoktu. Kapitalist üretim, getirdiği para ekonomisiyle

ve büyük endüstrisiyle buna bir son verdi. Küçük-köylünün varlığını sürdürme şartlarından biri Mark idiyse, diğeri de ihtiyaç maddelerini kendisinin üretmesiydi. Ve böylece köylünün durumu daha kötüleşmektedir. Vergiler, kötü mahsûl, miras bölünmeleri ve miras dâvaları, köylüleri peş peşe tefecilerin kucağına atmaktadır; borçlanmak gittikçe daha yaygınlaşmakta ve her seferinde borç miktarı giderek daha da artmaktadır. Kısacası, küçük-köylü, geçmiş üretim biçiminin diğer kalıntıları gibi, yokolmaya mahkûmdur. Küçük-köylü geleceğin proletaryasıdır.

Böyle olunca, küçük-köylünün sosyalist propagandaya kulak vermeye hazır olması gerekir. Fakat köklü mülkiyet duyguları, onu, bunu yapmaktan şimdilik alakoymaktadır. Tehlike altında olan toprak parçasını savunmak onun için zorlaştıkça, toprağına daha da çok bağlanmakta, toprakları toplumun malı haline getirmekten söz eden sosyal-demokratları giderek daha fazla tefeci ve avukat kadar tehlikeli bir düşman olarak görmektedir. Sosyal demokrasi bu önyargının üstesinden nasıl gelir? Kendisine ihanet etmeden, yokolmaya mahkûm küçük-köylüye neler vaadedebilir?

Marksist eğilimli Fransız sosyalistlerinin tarım programlarında bu konuya pratik bir cevap buluyoruz. Bu program klasik küçük-köylü ekonomisinin ülkesinde hazırlanmış olduğundan daha da önem kazanmaktadır.

1892 Marsilya Kongresi[2] Parti'nin ilk tarım programını kabul etti. Bu program mülksüz tarım işçileri için (yani gündelikçi işçiler ve fakir-köylüler için) şunları öngörmektedir: Sendikalar ve halk meclisleri tarafından saptanacak asgarî ücretler; yarısını, işçilerin meydana getirdiği tarım ticaret mahkemeleri kurulması; ortak toprakların satılmasının yasaklanması; kamu mülkiyetindeki toprakların küçük topluluklara verilmesi ve bu toplulukların da, ister sahibi olsunlar, ister kiracısı, bu toprakların tümünü, ücretli işçi çalıştırılmasının yasaklanması ve toplulukların kontrolü altında bulunması şartıyla, ortaklaşa işletilmek üzere çiftlik işçilerinin mülsüz ailelerine kiralanması; büyük toprak mülkiyeti üzerine konacak vergilerle karşılanmak üzere yaşlılık ve sakatlık maaşları bağlanması.

Küçük-köylüler yararına, özellikle kiracı ve ortakçılar dikkate alınarak, köylülere maliyetinden kiralanmak üzere, küçük topluluklara makina sağlanması; gübre, su borusu, tohum, vs.; alımı ve ürün satışı için köylü kooperatifleri kurulması; değeri 5000 frankı geçmeyecek olursa, gayrimenkul devri üzerinden alınan verginin kaldırılması; aşırı kiraların azaltılması ve aradaki kira anlaşmasının bozulması halinde, hakları olan toprağın değerlendirilmesi için kiracı ve ortakçının tazmin edilmesini sağlayacak İrlanda tipinde hakem komisyonlarının kurulması; toprak ağasına, ürüne haciz koyma yetkisi veren

---

2 Fransız İşçi Partisi'nin 10 uncu Kongresi, 24-28 Eylül 1892 tarihleri arasında Marsilya'da toplandı. Kongre, Parti içindeki durumu, Mayıs Günü'nün kutlanmasını, Zürih'teki Sosyalist İşçi Kongresine ve yaklaşmakta olan parlamento seçimlerine (1893) katılınmasını ve diğer meseleleri gözden geçirdi.

Kongre gündemindeki önemli bir mesele de, bütün ülkede hızla gelişen köylü hareketleri ve Parti'nin parlamento seçimlerinde köylülerin desteğini sağlamak istemesi neticesinde ortaya çıkan kırsal bölgelerdeki parti çalışmalarıydı. Kongre, içinde tarım işçilerinin ve küçük-köylülerin çıkarlarına uygun somut talepleri ihtiva eden tarım programını kabul etti. Fakat bu program bazı bakımlardan sosyalizm ilkelerinden sapmalar göstermekte ve küçük-burjuva sosyalizminin ruhuna uygun olarak tarım nüfusunun zengin kesimlerine bir takım tavizler vermekteydi. Nantes Kongresinde kabul olunan ve oportünist etkileri yansıtan bu yanlışlar, programda ve programa yapılan eklerde daha da açığa çıktı.

Medenî Kanun'un[3] 2102 numaralı maddesinin iptal edilmesi ve alacaklıların tarladaki ürüne el koyma haklarının kaldırılması; haciz halinde belirli bir miktar tarım aleti ve ürün, tohum, gübre, çift hayvanı, kısacası işini sürdürebilmesinde köylü için vazgeçilmez bütün şeylerin hacizden muaf tutulması; çoktandır ihtiyaca cevap vermeyen genel kadastronun revizyona tabi tutulması ve o zamana kadar da her toplulukta mahallî revizyonların yapılması; son olarak, bedelsiz tarım eğitim ve tarım deney istesyonları kurulması.

Görüldüğü gibi, köylü yararına öngörülen talepler (işçi yararına olanlar burada bizi şimdilik ilgilendirmiyor) o kadar uzun boylu değildir. Bunlardan bir kısmı başka yerlerde zaten gerçekleştirilmiştir. Kiracı hakem mahkemeleri İrlanda'daki prototipin aynıdır. Köylü kooperatifleri Ren eyaletinde zaten mevcuttur. Kadastronun revizyona tabi tutulması bütün Batı Avrupa'da tüm liberallerin ve hatta büroktarların her zaman için en büyük arzuları olmuştur. Diğer hususlar da mevcut kapitalist düzene hiçbir önemli zararı olmadan gerçekleştirilebilir. Programın niteliği bu kadar basittir. Bunlar bir suçlama niyetiyle söylenmemiştir; tam aksine.

Fransa'nın birbirinden bu kadar farklı yerlerinde bulunan bütün köylüler için Parti bu programı kabul etmekle o kadar iyi bir iş yapmıştır ki —iştah yedikçe açıldığından— insan bu programı köylüler için daha da iyi bir şekle getirmeye kendisini mecbur hissediyor. Ancak bu, kişide, bu yolun tehlikeli olacağı hissini uyandırmaktadır. Köylüye, geleceğin proletaryası olarak değilde, bugünün mülk sahibi köylüsü olarak, genel sosyalist programın temel ilkeleri çiğnenmeden, nasıl yardım edilecektir? Bu itiraza karşılık olarak, yok olmasının kaçınılmazlığı apaçık ortada olsa bile, kapitalist üretim biçiminin küçük-köylü mülkiyetini yok etmesine karşı onu himaye etmenin sosyalizmin ilkelerine uygunluğunu ispatlamaya çalışan teorik bir önsöz tarafından yeni pratik öneriler getirilmiştir.

Önsöz şöyle başlıyor:

"Madem ki, Partinin genel programının şartlarına göre üreticiler sadece üretim araçlarına sahip oldukları sürece özgür olabilirler;

"Madem ki, kapitalist temerküz endüstri sektöründe bu üretim araçlarının tekrar üreticiye kolektif ya da toplumsal bir biçimde devredilebilmesini mümkün kılacak bir düzeye ulaşmış olsa bile, tarım sektöründe (hiç değilse bugünün Fransa'sında) üretim araçları, özellikle toprak, bir çok yerlerde halâ üreticinin şahsî mülkü olarak kendi elinde olduğundan durum hiç de böyle değildir;

"Madem ki, küçük-işletme mülkiyeti olarak nitelendirilen bu durum iflah olmaz bir biçimde yok olmaya mahkûm olsa bile, bu yok oluşu hızlandırmak sosyalizme düşmez, çünkü onun görevi mülkü emekten ayırmak değil (ki proletarya durumuna düşürülen işçilerin köleliklerinin ve sefaletlerinin sebebi bu iki unsurun birbirlerinden ayrılmalarıdır), aksine tüm üretimde her iki unsuru da aynı ellere vererek bunları birleştirmektir;

"Madem ki sosyalizmin görevi, bir yandan büyük arazileri onu halen işlemeyen sahiplerinden alıp tarım proletaryasını (kolektif ya da toplumsal bir biçimde) büyük arazi sahibi yapmaktır; öyleyse, öte yandan da hazineye,

---

3 Burada Engels **Medenî Kanunname** (Napolyon Kanunnamesi) ile 1804 - 1810 döneminde Napolyon Bonapart idaresi altında çıkartılan beş kanundan müteşekkil (medenî, medenî usul, ticaret, ceza ve ceza usulü) burjuva hukuk sisteminin tümünü kastetmektedir. Bu kanunlar, Napolyon Fransa'sı tarafından ele geçirilen Almanya'nın batı ve güneybatı kesimlerinde de uygulandı. Ve bu uygulama Ren Eyaletinde, bu eyaletin 1815'te Prusya'ya terk edilmesinden sonra da devam etti.

tefeciye ve ortaya yeni çıkan büyük toprak sahiplerinin tecavüzlerine karşı köylülerin işledikleri topraklara kendilerinin sahip olma durumlarının devam etmesini sağlamak da sosyalizmin daha az acil bir görevi değildir;

"Madem ki bu himayeye, kiracı ve ortakçı olarak, başkalarına ait toprakları işleyen ve gündelikçi işçileri sömürseler dahi, kendileri bizzat sömürüye maruz kaldıklarından bunu bir dereceye kadar yapmaya mecbur kalan üreticileri de dahil etmek gereklidir...

"Öyleyse İşçi Partisi (ki anarşistlerin aksine, toplum düzeninin değiştirilmesi için fakirliğin artmasına ve yayılmasına bel bağlamayıp, emeğin ve toplumun kurtuluşunu yalnızca köy ve şehir işçilerinin örgüt ve ortak çabaları ile hükümeti ve yasamayı ele geçirmesinde görmektedir) bütün tarımsal üretim unsurlarını ve çeşitli hak ve ünvanlar marifetiyle ulusal toprağı değerlendiren tasarrufları bir araya getirmek, ortak düşman feodal toprak sahiplerine karşı özdeş bir mücadele vermek üzere aşağıdaki tarım programını kabul eder."

Şimdi bu "Madem ki"leri daha yakından inceleyelim.

Herşeyden önce, üreticilerin özgür olabilmeleri için üretim araçlarının sahipliğini öngören Fransız Programı'ndaki şart şöyle tamamlanmalıydı: üretim araçlarının sahipliği iki şekilde mümkündür: ya şahsî mülkiyet halinde, ki bu hiç bir zaman ve hiç bir yerde genel olarak bütün üreticiler için varolmamıştır ve endüstriyel gelişimle her gün biraz daha imkânsızlaşmaktadır; ya da ortak mülkiyet halinde, ki bu biçim için gerekli maddî ve manevî ön şartları kapitalist toplumun bizzat kendi gelişimi ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, üretim araçlarının **kolektif** mülkiyeti için, proletaryanın öncülüğünde, var güçle mücadele edilmelidir.

Böylece, burada, üretim araçlarının ortak mülkiyeti uğrunda mücadele sadece şartların zaten hazır olduğu endüstride değil, fakat genel olarak ve dolayısıyla tarımda da yegâne temel amaç olarak ortaya konmaktadır. Programa göre, özel mülkiyet, hiç bir zaman ve hiç bir yerde genel olarak bütün üreticiler için varolmamıştır; işte bu sebeple ve endüstriyel gelişim özel mülkiyeti zaten tasfiye ettiğinden, sosyalizm özel mülkiyetin devamına değil, aksine tasfiyesine taraftardır; çünkü özel mülkiyet, varolduğu yerlerde ve şimdiye dek varolduğu kadarıyla, ortak mülkiyeti imkânsızlaştırmaktadır. Fakat kendi iddiamızı desteklemek üzere programdan bir kere aktarma yapınca, Nantes [Kongresinden] aynen aktarılan önermeyi oldukça düzelten tüm programı da aktarmalıyız; zira program, ortaya koyduğu genel tarihî gerçeğin, sadece bugünün Batı Avrupa'sı ve Kuzey Amerika'sındaki şartlar altında gerçek olarak kalabileceğini belirtmektedir.

Üretim araçları mülkiyetinin üreticiler elinde olması, bugün için bu üreticilere gerçek bir özgürlük sağlamamaktadır. El sanatları şehirlerde çoktan yıkılmıştır; Londra gibi metropollerde el sanatlarının yerini endüstri, **sweatshop*** sistemi ve iflâslarla zenginleşen sefil acemiler aldığından, el sanatları zaten tümüyle ortadan kalkmıştır. Kendine-yeterli küçük-köylü artık ne sahip olduğu ufacık toprak parçasından emindir, ne de özgür. Evi, ahırı ve birkaç parça tarlası gibi bizzat kendisi de tefecinin malı olmuş; hayatının, proletaryanınki kadar bile güvenliği kalmamıştır. Proletaryanın hiç olmazsa arada bir kafasını dinleyeceği sakin bir günü olmaktadır ki, sonsuza dek eziyet çeken borç esirinin durumu hiç bir zaman için böyle değildir. Medenî Ka-

---

* **Sweatshop**, o tarihlerde İngiltere'de gayet kötü şartlar altında ve çok az bir ücretle işçi çalıştıran iş yerleri için kullanılan bir deyimdir. — ç.

nunun 2102'inci maddesini kaldırsanız, belirli bir miktarda tarım aleti, davar, vs.'nin hacizden muaf tutulmasını sağlayacak bir kanun çıkarsanız bile, gene de küçük-köylüyü, davarını "kendi rızasıyla" satmaya mecbur kalacağı, varını yoğunu tefeciye borçlanacağı ve böylece kendisine yeni bir süre tanındığı için bundan memnun kalacağı acil durumlara karşı garanti altına alamazsınız. Küçük-köylüyü mülküyle birlikte koruma teşebbüsleri onun özgürlüğünü değil, sadece belirli bir biçim altındaki köleliğini korur; ne yaşayabildiği ne de ölebildiği bir ortamın devamını sağlar. Dolayısıyla, iddialarınızın delili olarak buraya Programınızın birinci paragrafını aktarmak tamamıyla yersizdir.

[Programın] önsözü, bugünün Fransa'sında üretim araçlarının, yani toprağın, bir çok yerlerde halâ üreticinin şahsî mülkü olarak kendi elinde olduğunu; ancak sosyalizmin görevinin mülkü emekten ayırmak olmayıp, aksine tüm üretimde her iki unsuru da aynı ellere vererek birleştirmek olduğundan söz ediyor. Daha önce de işaret edildiği gibi, bu genel biçim hiç bir şekilde sosyalizmin görevi değildir. Sosyalizmin görevi; [emek ile mülkü aynı ellere vererek birleştirmek] ten çok, üretim araçlarını üreticilere sadece **ortak mülkiyetleri** olarak aktarmaktır. Bu noktayı gözden kaçırdığımız an yukarıdaki söz, küçük-köylünün mevcut sahte toprak mülkiyetinin gerçek mülkiyet haline getirilmesinin, yani küçük kiracıyı toprak sahibi, ve borçlu toprak sahibini borçsuz toprak sahibi haline getirmenin, sosyalizmin görevi olduğu gibi yanlış bir fikir verebilir. Sosyalizm, şüphesiz ki, köylü mülkiyetinin bu aldatıcı durumunun ortadan kalkmasından yanadır, ama bu şekilde değil.

Fakat herşeye rağmen öyle bir yere gelmiş bulunuyoruz ki, önsöz açıkça "...hazineye, tefeciye ve ortaya yeni çıkan büyük toprak sahiplerinin tecavüzlerine karşı köylülerin işledikleri topraklara kendilerinin sahip olma durumlarının devam etmesini sağlama"nın da sosyalizmin görevi, hem de kaçınılmaz görevi, olduğunu artık ilân edebilir.

Böylece önsöz, bir önceki paragrafta yapılmasının imkânsız olduğunu ilân ettiği şeyi sosyalizme kaçınılmaz bir görev olarak yüklemektedir. Bizzat kendisi, küçük-işletme mülkiyetinin iflah olmaz bir biçimde çok olmaya mahkûm olduğunu belirtmesine rağmen, bu mülkiyet biçiminin devamının "sağlanmasını" sosyalizme yüklemektedir. Hazine, tefeci ve ortaya yeni çıkan büyük toprak sahipleri, kapitalist üretimin bu kaçınılmaz sonu getirdiği araçlar değilde nedir? "Sosyalizmin" bu üçlüye karşı köylüleri himaye etmek için ne gibi yollara başvurduğunu aşağıda göreceğiz.

Fakat himayet edilecek olan sadece küçük-köylü mülkiyeti değildir. Aynı zamanda,

> "...bu himayeye kiracı ve ortakçı olarak başkalarına ait toprakları işleyen ve gündelikçi işçileri sömürseler dahi, kendileri bizzat sömürüye maruz kaldıklarından bunu bir dereceye kadar yapmaya mecbur kalan üreticileri de dahil etmek gereklidir."

Burada garip bir durum içine giriyoruz. Sosyalizm özellikle ücretli işçi sömürüsüne karşıdır. Ve burada, metnin de açıkça belirttiği gibi, "gündelikçi işçileri **sömürseler**" dahi Fransız kiracılarının himaye edilmesinin sosyalizmin kaçınılmaz görevi olduğu ilân edilmektedir! Ve, çünkü "kendileri bizzat sömürüye maruz kaldıklarından" bunu bir dereceye kadar yapmaya mecbur kalmaktadırlar!

Bir kere hata yapınca bu hatayı sürdürmek ne kadar kolay ve hoş bir şey! Şimdi Almanya'nın büyük ve orta-köylüleri Fransız sosyalistlerine gelip de tefeciler, tahsildarlar, tahıl spekülatörleri ve koyun tüccarları tarafından

"kendileri bizzat sömürüye maruz kaldıklarını" ileri sürerek kadın ve erkek hizmetkârlarını sömürmelerinde Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin kendilerini koruması için Alman Partisi Yöneticilerine tavassutta bulunmalarını isteyecek oulrlarsa, Fransız sosyalistleri buna ne cevap vereceklerdir? Büyük toprak ağalarımızın onlara Kont Kanitz'i* (ki bu kişi de onlar gibi tahıl ithali için bir devlet monopolü kurulması yolunda teklifte bulunmuştu) göndererek aynı şekilde aracılar, tefeciler ve tahıl spekülatörleri tarafından "kendilerinin bizzat sömürüye maruz kaldıklarını" ileri sürerek, tarım işçilerini sömürmeleri için sosyalist himaye istemeyeceklerine dair ne gibi bir garanti verebilirler?

Fakat daha şimdiden şu kadarını söyleyelim ki, Fransız dostlarımızın niyetleri zannedildiği kadar kötü değildir. Bize söylendiği kadarıyla, yukarıdaki cümle oldukça özel bir durumu program kapsamına almak niyetini taşımaktadır; bu özel durum şudur: Kuzey Fransa'da, bizim şekerpancarı bölgelerinde olduğu gibi, toprak, köylüye pancar yetiştirmesi kaydıyla ve müthiş ağır şartlarla kiralanmaktadır. Köylüler, pancarı sabit bir fiyattan fabrikaya vermek, belirli bir tohumu satın almak, cinsi önceden tayin edilmiş sabit miktarda gübre kullanmak zorundadırlar. Ve pancarı teslim ederlerken de pazarlıkta gayet kötü bir şekilde altadılmaktadırlar. Aynı şekilde bunu Almanya'da da görmekteyiz. Fakat şayet bu tür köylü himaye edilecekse, bu açık ve kesin bir şekilde söylenmelidir. Cümle, şimdiki sınırsız genel şekliyle doğrudan doğruya sadece Fransız Programının ihlal edilmesi değil, fakat aynı zamanda genel olarak sosyalizmin temel ilkelerinin de ihlal edilmesi demektir; ve şayet bu dikkatsizce yazılmış satırlar değişik yerlerde yazarlarının niyetlerine rağmen onlara karşı kullanılıyorsa, bundan şikâyetçi olmaya hakları yoktur.

Yanlış anlamalara yol açabilecek diğer bir husus da önsözün son kelimeleridir ki, buna göre Sosyalist İşçi Partisi'nin görevi

> "...bütün tarımsal üretim unsurlarını ve çeşitli hak ve ünvanlar marifetiyle ulusal toprağı değerlendiren tasarrufları bir araya getirmek, ortak düşman olan feodal toprak sahipliğine karşı özdeş bir mücadele vermek"tir.

Herhangi bir ülkenin sosyalist işçi partisinin tarım proleterleri ve küçükköylülere ilâveten, saflarına orta ve büyük-köylüleri ve hatta büyük mülk kiracılarını, kapitalist koyun üreticilerini, ulusal toprağı kullanan diğer kapitalistleri de alma göreviyle yükümlü olma keyfiyetini kesinlikle reddederim. Feodal toprak sahipliği bunların tümüne karşı ortak bir düşman gibi gözükebilir. Bazı meselelerde bunlarla ortak bir dava etrafında birleşebilir ve belirli bir amaç için omuz omuza çarpışabiliriz. Partimiz içerisinde toplumun her sınıfından kişileri kullanabiliriz, fakat her ne olursa olsun, kapitalistleri, orta-burjuvaziyi, ya da orta-köylü çıkarlarını temsil eden grupları asla. Burada da Fransız dostlarımızın kastettikleri şey göründüğü kadar kötü değildir. Yazarların hiç bir zaman böyle bir şey düşünmedikleri açıktır. Fakat maalesef kendilerini genelleme yapma hevesine kaptırmışlardır ve şayet söyledikleri bu sözlere inananlar olursa şaşmamalıdırlar.

Önsözden sonra programın kendisine yeni ilâve edilen kısım gelmektedir. Önsözdeki aynı gelişigüzellik burada da görülmektedir.

Toplulukların, tarım makinaları elde edip, maliyeti üzerinden köylülere kiralanmasını sağlayan madde, toplulukların, birincisi, bu amaçla devlet primi

* Kont Hans Wilhelm Alexander Kanitz (1841 - 1913) — Alman politikacısı, Muhafazakâr Parti liderlerinden, Prusya Genel Meclisi ve Almanya Millet Meclisi üyesi.

almalarını ve ikincisi, makinaların küçük-köylülere bedava verilmesini sağlamak üzere değiştirilmiştir. Bu taviz tarlalarının ve üretim biçimlerinin makina kullanımına elverişli olmayan küçük-köylülerin işine pek yaramayacaktır.

Ayrıca,

"3000 frank üzerindeki bütün gelirlere mevcut vasıtalı ve vasıtasız vergiler yerine tek bir müterakkî vergi uygulanacaktır."

Buna benzer bir talep, bir çok senelerden beri hemen hemen her sosyal-demokrat programda yer almıştır. Fakat bu talebin özellikle küçük-köylülerin yararına konulması yeni bir şeydir ve gerçek kapsamının ne kadar dar tutulduğunu göstermektedir. İngiltereyi ele alalım. İngiltere'de devlet bütçesi, $13^1/_2$ ilâ 14 milyonu gelir vergisi olmak üzere, 90 milyon sterling'i bulmaktadır. Geriye kalan 76 milyonun ancak küçük bir kısmı iş muamelelerinin vergilendirilmesiyle (posta ve telgraf ücretleri, damga resmi) sağlanmakta, büyük bir kısmı ise kitle tüketim mallarına konan vergilerle sağlanmaktadır ki, bu vergiler bütün nüfusun, fakat özellikle fakir kesimlerin, gelirlerinin sürekli olarak milyonlar tutan ufacık parçalar halinde kırpılmasıyla alınmaktadır. Günümüzün toplumunda devlet harcamalarını herhangi bir başka yolla karşılama olanağı hemen hemen yoktur. İngiltere'de 90 milyonun hepsinin 120 sterlig = 3000 frank gelirlerden, ve bundan geriye kadar kısmının da müterakkî bir vasıtasız vergi konulması yoluyla elde edildiğini varsayalım. Giffen'e* göre 1865'ten 1875'e kadar ortalama yıllık birikim, toplam millî servet artışı, 240 milyon sterlig'i bulmaktadır. Bunun senede 300 milyona eşit olduğunu varsayalım; 90 milyonluk bir vergi yükü toplam birikimin hemen hemen üçte birini tüketecektir. Başka bir deyişle, sosyalist bir devletten başka hiç bir devlet böyle bir şeye girişemez. Sosyalistler idareyi ellerine aldıklarında vergi reformu yanında uygulayacakları öyle şeyler olacaktır ki, küçük-köylülerin önünde açılan tümüyle değişik ümit kapılarının yanında vergi reformu sadece o anlık geçici, oldukça önemsiz bir hal çaresi olacaktır.

Ancak, köylülerin bu vergi reformu için oldukça uzun bir zaman beklemeleri gerektiği anlaşıldığından, onlar için "bu arada" şöyle bir yenilik getirilmiştir:

"kendi emekleriyle geçinen bütün köylüler için toprak vergilerinin kaldırılması ve bütün ipotekli arazilerden alınan bu vergilerin azaltılması."

Bu talebin son kısmı ancak aile tarafından işletilemeyecek **kadar büyük olan** köylü işletmelerini kapsamı içine alabilir; dolayısıyla bu da gene "gündelikçi işçi sömüren" köylüler yararına bir tedbirdir.

Ayrıca:

"av hayvanlarının ve balıkların ve yetişen ürünlerin korunmalarını gerektiren haller dışında, serbest avlanma hakkı."

Bu oldukça halk yararına bir tedbir gibi görünmekle birlikte, cümlenin başı sonuç kısmını etkisiz bırakmaktadır. Bugün bile bir köylü ailesi başına zaten kaç tane tavşan, kaç tane keklik, kaç tane turna ve sazan balığı düşmektedir ki? Her köylüye senede sadece **bir** gün serbest avlanma garantisi verebileceğinizi söyleyebilir misiniz?

"resmi ve serbest faiz nispetlerinin azaltılması..."

ve dolayısıyla yeni bir tefecilik kanunu; son ikibin yıl içerisinde her zaman için her yerde başarısızlığa uğramış polis tedbirleri koyma yolunda yeni bir

---

* Robert Giffen (1837 - 1910) — maliye üzerine otorite olan bir İngiliz burjuva iktisatçısı ve istatistikçisi. 1876-97 seneleri arasında Ticaret Bakanlığı İstatistik Bölümü Başkanlığı yapmıştır.

teşebbüs. Küçük-köylü, tefeciye başvurmayı şayet kendisi için daha az zararlı bulacak olsa, o tefeci her zaman için, tefecilik kanunlarını ihlal etmeden, küçük-köylüyü gene iliğine kadar sömürmenin yolunu yordamını nasıl olsa bulacaktır. Bu, üst tarafı sadece köylüyü rahatlatmaya yarayacak bir tedbir olmakla beraber, köylü bundan hiç bir fayda sağlayamayacaktır; aksine, köylü krediye en fazla ihtiyacı olduğu bir anda bu krediyi bulmakta daha da zorluk çekecektir.

"Sağlık hizmetlerinin ücretsiz ve ilâçların maliyet fiyatlarına sağlanması..."

her şeye rağmen özellikle köylülerin himaye edilmesi yolunda alınmış bir tedbir değildir. Alman Programı daha da öteye giderek ilâçların da ücretsiz olmasını istemektedir.

"Askere çağırılmış kimselerin ailelerine, askerlik hizmetleri süresi boyunca tazminat ödenmesi..."

hiç bir şekilde yeterli olmamakla beraber Almanya ve Avusturya'da zaten mevcuttur ve gene özel bir köylü talebi değildir.

"Gübreler ve tarım makinaları ve ürünleri için nakliye ücretlerinin azaltılması..."

Almanya'da tümüyle uygulanmakta olup esasında büyük toprak sahiplerinin işine yaramaktadır.

"Toprağın ıslah edilmesini ve tarımsal üretimin gelişmesini sağlayacak bir bayındırlık işleri plânının hazırlanması yolunda derhal hazırlık çalışmalarına başlanması..."

herşeyi muğlak ve güzel vaadler olarak bırakmaktadır ve gene her şeyden öteye büyük topraklı mülkiyetin yararınadır.

Kısacası, önsözde sarfedilen büyük teorik çabanın ardından yeni tarım programının, Fransız İşçi Partisi'nin küçük-köylülerin kendi topraklarına sahip olma durumlarını sürdürmeyi (ki, küçük-köylülerin kaçınılmaz olarak yokolmaya mahkum olduklarını bizzat kendisi iddia etmektedir) nasıl başaracağı yolunda getirdiği somut öneriler daha da muğlaktır.

II

Bir noktada Fransız dostlarımız tamamıyla doğrudurlar: Fransa'da küçük-köylünün rızası **olmadan** hiç bir sürekli devrimci değişim mümkün değildir. Yalnız bana öyle geliyor ki, şayet bununla köylüleri kendi kontrolleri altına almayı kastediyorlarsa, doğru araçları kullanmamaktadırlar.

Öyle görünüyor ki, küçük-köylüleri derhal, hatta muhtemelen gelecek genel seçimlerde, kendi taraflarına kazanmak eğilimindedirler. Fakat bunu ancak ortaya koymak mecburiyetinde kaldıkları daha da tehlikeli teorik mülahazaları destekler mahiyette bir takım çok tehlikeli genel vaadlerde bulunarak başarabilirler. Ancak, daha yakından incelendiğinde görülmektedir ki, genel vaadler kendi kendileriyle çelişmektedir (kaçınılmaz olarak yok olmaya mahkûm olana devlet himayesi vaadetme) ve çeşitli tedbirler ya tamamıyla etkisizdir (tefeci kanunları), ya genel işçi talepleridir, ya büyük toprak sahiplerinin de yararlanacağı taleplerdir, ya da, nihayet, küçük-köylü çıkarlarını korumada hiç bir şekilde önemli değildir. Bunun sonucu, Programın doğrudan doğruya somut olan kısmı yanlış olan başlangıç kısmını düzeltmekte ve önsözün görünüşteki o korkunç tumturaklılığını aslında masum boyutlara indirgemektedir.

Bunu daha açık bir şekilde söyleyelim: içinde bulundukları ekonomik durumdan doğan önyargılar, yetiştiriliş şekilleri ve tecrit edilmiş hayat biçimleri

ve burjuva basını ve büyük toprak sahipleri tarafından beslenen önyargıları karşısında köylü kitlelerini ancak gerçekleştiremeyeceğimizi kendimizin de bildiği vaadlerde bulunarak derhal kendi tarafımıza kazanabiliriz. Yani, onlara sadece kendilerini zorlayan bütün ekonomik baskılar karşısında her ne olursa olsun mülklerinin korunacağını değil, fakat aynı zamanda onları ezen mevcut sıkıntılardan da kurtaracağımızı da vaadetmeliyiz: kiracıyı özgür mülk sahibi haline getirmeyi ve ipoteği[4] altında ezilen mülk sahibinin borçlarını ödemeyi. Şayet bunu yapabilecek olsaydık, mevcut durumun, kaçınılmaz olarak, yeni bir biçim aldığı noktaya gelmiş olacaktık. Köylüyü kurtarmış olmayacak, fakat sadece mahvoluşunu geciktirmiş olacaktık.

Fakat verdiğimiz sözü tutamayacak olduktan sonra köylüyü bir gecede tarafımıza kazanıp sonra ertesi gün tekrar kaybetmenin bize faydası yoktur. Eğer köylü, bizden küçük toprak sahipliği durumunu devam ettirmemizi bekliyorsa, ustalık durumunun devamını isteyen zanaatkâra bir Parti üyesi olarak ne kadar ihtiyacımız varsa, köylüye de ancak o kadar ihtiyacımız vardır. Böylelerinin yeri Yahudi aleyhtarlarının saflarıdır. Bırakın onlara gitsinler ve bırakın köylülere küçük-işletmelerini kurtarma vaadinde bulunsunlar. Orada bir kere bu parlak sözlerin ne demeye geldiğini ve Yahudi aleyhtarlığı cennetinde ne tip türküler söylendiğini öğrenince, gayet iyi anlayacaklardır ki, daha az şey vaadeden ve kurtuluşu tamamıyla başka bir yerde arayan bizler, her şeye rağmen, daha güvenilir kişileriz. Şayet Fransızlar Yahudi aleyhtarlığının gıcırtılı demogojisine muhatap olmuş olsalardı, Nantes'in düştüğü hataya asla düşmezlerdi.

Öyleyse, küçük-köylüye karşı tutumumuz ne olmalıdır? İktidarı aldığımız gün bu sorunu nasıl ele almalıyız?

Her şeyden önce, Fransız Programı şu hususta tamamıyla doğrudur: küçük-köylünün kaçınılmaz yok oluşunu şimdiden görmekteyiz, ancak herhangi bir müdahale ile, kendi payımıza, bunu hızlandırmak bizim görevimiz değildir. İkincisi, devlet gücünü ele geçirdiğimizde büyük toprak ağalarına karşı yapmak zorunda kalacağımız şey ne kadar açık seçik ortadaysa, küçük-köylülerin topraklarına (ister tazminat ödeyerek olsun isterse ödemeyerek) zorla el koymayı aklımızdan dahi geçirmeyeceğimiz de aynı şekilde açık seçik ortadadır. Küçük-köylü ile ilişkin görevimiz, her şeyden önce, onun özel işletmesini ve özel mülkiyetini kooperatif hale dönüştürmek ve bunu zorla değil, örnek gösterme ve bu amaçla sosyal yardım teklif etme yoluyla yapmaktır. Ve tabî ki, böylece küçük-köylüye onun için bugün bile açıkça ortada olması gereken istikbaldeki avantajları gösterme bakımından oldukça geniş olanaklarımız olacaktır.

Aşağı yukarı yirmi sene kadar önce ülkelerinde bir tek gerçek şehirleri olan (Kopenhang) ve dolayısıyla da bu şehir dışında hemen hemen tamamıyla köylü propogandasına dayanmak zorunda kalan Danimarkalı sosyalistler, daha o zamanlar böyle plânlar hazırlamaktaydılar. Bir köyün veya kazanın köylüleri (Danimarka'da birçok büyük özel çiftlikler vardır) ortak işleyebilmek ve ürünü, katkıda bulunulan toprak, para ve emek oranında dağıtmak üzere topraklarını birleştirerek bir tek büyük çiftlik haline getireceklerdi. Danimarka'da küçük toprak mülkiyetinin önemi ikinci derecededir. Fakat bu fikri küçük-işletmelerin hakim olduğu bir bölgeye uygulayacak olsak, topraklar birleştirilse ve toplam saha büyük çapta işletilse, şimdiye kadar istihdam olu-

---

4 İpotek, borçlu tarafından alacaklıya alacağının garantisi olarak toprak ya da ev gibi mülkü rehin bırakmaktır.

nan işgücünün fazla geldiğini görürüz. Büyük çap işletmeciliğin temel avantajı da işte bu emek tasarrufunu sağlamasıdır. Bu işgücü için iş sahası iki yolla sağlanabilir. Ya civardaki büyük mülklerden ek toprak alınarak köylü kooperatiflerine verilir, ya da söz konusu köylülere, öncelikle ve mülkün olduğu kadar kendi kullanımları için, yardımcı bir iş olarak endüstride uğraşmak üzere araç ve olanaklar sağlanır. Her iki durumda da ekonomik durumları daha düzelmiş olacak ve böylece genel sosyal yönetim dairesine köylü kooperatiflerini daha yüksek bir biçime dönüştürmek ve kooperatiflerin her üyesinin olduğu kadar kooperatiflerin de bir bütün olarak hak ve görevlerini tüm topluluktaki diğer bölümlerle eşitlemek için gerekli nüfuz sağlanmış olacaktır. Her özel durumda, bunun pratikte nasıl gerçekleştirileceği, içinde bulunulan duruma ve politik gücü ele geçirme şartlarına bağlı olacaktır. Dolayısıyla, bu kooperatiflere daha da fazla avantajlar sağlama durumunda olabiliriz: faiz hadlerinin büyük bir oranda azaltılmasıyla birlikte tüm ipotek borçlarının millî banka tarafından devralınması; büyük çapta üretime geçilmesi için kamu fonlarından avans verilmesi (muhakkak ve öncelikle para şeklinde değil, fakat gerekli mallar şeklinde: makina, sunî gübre, vs.,) ve diğer avantajlar.

Önemli olan nokta, köylülerin, evlerini ve tarlalarını ancak kooperatif olarak idare edilen kooperatif mülkiyet haline dönüştürerek koruyabileceğimizi anlamalarıdır. Köylüyü mahvedecek olan şey, özel mülkiyetle şartlandırılmış özel çiftçiliktir. Şayet özel işletmecilikte ısrar edecek olurlarsa, kaçınılmaz olarak yerlerinden yurtlarından edilecekler ve onların eski üretim biçimlerinin yerini büyük çap kapitalist üretim alacaktır. Mesele budur. Şimdi biz geliyoruz ve köylülere kapitalistler hesabına değil fakat kendi hesaplarına, ortak hesaplarına, büyük çap üretime geçmeyi teklif ediyoruz. Köylülere bunun kendi çıkarlarına olduğunu, bunun kurtuluşları için tek yol olduğunu anlatmak gerçekten imkânsız mıdır?

Ne şimdi, ne de gelecekte bir zaman küçük-işletmeci köylülere kapitalist üretimin ezici gücüne karşı onların özel mülkiyetlerini ve özel işletmelerini koruma vaadinde bulunamayız. Onlara sadece mülkiyet ilişkilerine zorla, rızaları hilafına dokunmayacağımızı vaadedebiliriz. Bundan başka, kapitalistlerin ve büyük toprak ağalarının küçük köylülere karşı giriştikleri mücadelede haksızlığın asgarî hadde indirileceğini ve sık sık başvurulan doğrudan soygunun ve aldatmanın mümkün olduğu kadar önleneceğini söyleyebiliriz. Bunu da ancak bazı özel şartlarda başarabiliriz. Gelişmiş kapitalist üretim biçimi altında hiç kimse dürüstlüğün nerede bitip, aldatmanın nerede başlayacağını söyleyemez. Fakat kamu otoritesinin aldatandan mı, yoksa aldatılandan mı yana olduğu her zaman için önemli bir etken olacaktır. Biz, tabî ki, kesin olarak küçük-köylüden yana olacağız; kaderini daha katlanılabilir bir hale getirmek için, şayet isteyecek olursa, kooperatif hale gelmesini kolaylaştırmak ve hatta halâ kooperatif hale gelmekte karar veremiyorsa, meseleyi tekrar düşünmesi için uzun zaman küçük-işletmesi üzerinde kalmasını sağlamak üzere, mümkün olan herşeyi yapacağız. Bunu sadece kendi emeği ile yaşayan küçük-köylünün bize ait olduğunu düşündüğümüzden değil, fakat, aynı zamanda, Partinin direkt çıkarları için de yapıyoruz. Tam anlamıyla proletarya haline gelmekten kurtarabileceğimiz, daha köylü iken kendi tarafımıza kazanabileceğimiz köylülerin sayısı ne kadar fazla olursa, sosyal dönüşüm de o kadar daha çabuk ve o kadar daha kolay başarılabilir. Bu dönüşüm için, kapitalist üretimin her yerde nihaî sonuçlarına kadar gelişmesini, son küçük-zanaatkârın ve son küçük-köylünün büyük çap kapitalist üretimin pençesine düşmesine

kadar beklemek bize hiç bir fayda sağlamaz. Bu amaçla köylüler yararına kamu fonlarından yapılacak maddî fedakârlığa kapitalist ekonomi açısından sokağa atılmış para gözüyle bakılabilir, fakat bu her şeye rağmen mükemmel bir yatırımdır çünkü genel olarak bu, sosyal örgütlenme masraflarında belki de on misli bir tasarruf sağlayacaktır. Dolayısıyla, bu bakımdan, köylülere karşı çok liberal davranabiliriz. Teferruata girmenin, somut öneriler getirmenin yeri burası değildir; burada ancak genel ilkeler üzerinde durabiliriz.

Bu bakımdan, köylülere, küçük-işletmelerini daimî olarak şimdiki gibi tutmaya niyetli olduğumuza dair en ufak bir kanaat yaratacak vaadlerde bulunmakla Partiye olduğu kadar, küçük-köylülere de en büyük fenalığı yapmış oluruz. Bu doğrudan doğruya köylülerin kurtuluşa giden yollarını kapamak ve Partiyi külhanbeyi Yahudi aleyhtarlığı seviyesine düşürmek olur. Aksine, Partimizin görevi, köylülere tekrar tekrar kapitalizm hakim oldukça durumlarının tamamen ümitsiz olduğunu, küçük-işletmelerini şimdiki durumda tutmanın tamamen imkânsız olduğunu, büyük çap kapitalist üretimin eskimiş zayıf küçük-üretim sistemlerini trenin el arabasını ezdiği gibi ezip geçeceğinin muhakkak olduğunu açıklamaktır. Bunu yapacak olursak, ekonomik gelişimin kaçınılmaz doğrultusuna uygun hareket etmiş oluruz ve bu gelişim küçük-köylülere sözlerimizin doğruluğunu ispatlayacaktır.

Bu arada, bu konuya Nantes Programı'nın yazarlarının da özünde benimle aynı fikirde olduklarına dair olan inancımı belirtmeden son veremem. Onların, bu konuda, halen küçük-işletmeler halinde bölünmüş bölgelerin de ileride ortak mülkiyet haline gelmek zorunda olduklarını anlayacak kadar bilgileri vardır. Bizzat kendileri küçük-işletme sahipliğinin yok olmaya mahkûm olduğunu kabul etmektedirler. Lafargue* tarafından hazırlanan ve Nantes Kongresinde sunulan Ulusal Konsey (National Council) raporu da bu görüşü aynen teyid etmektedir. Bu rapor Almanca olarak bu sene Berlin'deki **Sozialdemokrat**'ın 18 Ekim tarihli sayısında yayınlamıştır.[5] Nantes Programında kullanılan ifadelerin birbirleriyle çelişkili niteliği de zaten yazarların söylediklerinin aslında söylemek istedikleri olmadığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Şayet ne dedikleri anlaşılmadıysa ve söyledikleri yanlış şekilde kullanıldıysa, ki bu olmuştur, bu tabi ki kendi kabahatlarıdır. Herşeye rağmen, [Fransız sosyalistleri] Programlarını genişletmek zorunda kalacaklar ve bundan sonraki Fransız Kongresi de, bunu tümüyle tekrar gözden geçirecektir.

Şimdi artık daha büyük köylülere gelmiş bulunuyoruz. Buralarda, miras yoluyla toprakların bölünmesi yanında, borçlanma ve zoraki toprak satışları yoluyla da babadan kalma toprağı muhafaza etmiş ve hatta bu toprağa ilâvelerde bulunmuş küçük-köylü işletmelerinden tutun da büyük-köylü mülkiyetine kadar değişik biçimlerde geçiş aşamalarına raslamaktayız. Orta-köylünün çıkarları ve görüşleri, bunların küçük-işletmeci köylülerle birlikte yaşadıkları yerlerde, küçük-işletmeci köylülerin çıkar ve görüşlerinden pek farklı olmayacaktır; bundan önce kendisi gibi kaç orta-köylünün, küçük-köylü du-

---

* Pul Lafargue (1842 - 1911) — Uluslararası işçi sınıfı hareketinin önde gelen kişilerinden olup 1866 - 69 senelerinde Enternasyonel'in Genel Konsey üyeliğinde bulunmuş, Enternasyonel'in Fransa, İspanya ve Portekiz'de örgütlenmesine katılmış, 1872 senesinde Hague Kongresi'ne delege olmuştur. Fransa'da İşçi Partisi'nin kurucularından olan Lafargue, aynı zamanda Marks ve Engels'in dostu ve talebelerindendir.

5 **Sozialdemokrat** — 1894-95 yıllarında Berlin'de Alman Sosyal-Demokrat Partisi'nin haftalık yayın organı. Engels'in sözünü ettiği Paul Lafargue'nin "**Köylü Mülkiyeti ve Ekonomik Gelişme**" adlı raporu gazetenin 18 Ekim 1894 tarihli sayısının ilâvesinde yayınlanmıştır.

rumuna düştüğünü kendi tecrübelerinden bilmektedirler. Fakat orta ve büyük-köylülerin hakim olduğu ve çiftliklerin işletilmesinin genellikle kadın ve erkek hizmetkârların yardımını gerektirdiği yerlerde durum oldukça farklıdır. Tabî ki, bir işçi partisi her şeyden önce ücretli işçiler, yani erkek ve kadın hizmetkârlar ve gündelikçi işçiler, yararına mücadele etmelidir. Köylülere işçilerin ücretli sömürüsünün devamını içeren her türlü vaadlerde bulunmak şüphesiz ki yasaktır. Fakat büyük ve orta-köylülerin varolmaya devam ettiği bu durumda, bu köylülerin ücretli işçi olmadan işlerini devam ettirmeleri imkânsızdır. Dolayısıyla, küçük-işletmeci köylülere durumlarını devam ettirme olanakları sağlamak bizim için nasıl doğrudan doğruya bir budalalıksa, aynı şeyi büyük ve orta-köylülere vaadetmek ihanet sınırına gelmek olur.

Buralarda gene şehirlerdeki zanaatkârlarınkine paralel bir durumla karşılaşıyoruz. Bunların durumlarının köylülerinkinden daha feci olduğu doğrudur. Ancak, zanaatkârların arasında halâ çıraklara ilâveten kalfa çalıştıran, ya da çıraklara kalfaların işini yaptıran zanaatkârlar vardır. Bu usta zanaatkârlar arasından varlıklarını bu şekilde devam ettirmek isteyenler Yahudi aleyhtarlarından bir yardım görmediklerine emin oluncaya kadar bırakın kaderlerini Yahudi aleyhtarlarının ellerine bıraksınlar. Kendi üretim biçimlerinin kaçınılmaz olarak yok olacağını anlamış olan geriye kalanlar ise, bizlere katılmaktadırlar ve hatta gelecekte bütün diğer işçileri bekleyen mukadder sonucu işçilerle paylaşmaya hazırdırlar. Aynı şey büyük ve orta-köylüler için de geçerlidir. Erkek ve kadın hizmetkârlara gösterdiğimiz ilginin bu hizmetkârları çalıştıran büyük ve orta-köylülere karşı gösterdiğimiz ilgiden daha fazla olduğu açıktır. Bu köylüler eğer işletmelerinin devamlılığının garanti altına alınmasını istiyorlarsa, biz hiç bir şekilde onlara bu garantiyi verecek durumda değiliz. Öyleyse, böylelerinin yeri, herşeyi vaadedip de bu vaadlerinden hiçbirisini tutmamaktan zevk duyan Yahudi aleyhtarlarının, köylü birliklerinin ve benzeri partilerin arasında olmalıdır. Büyük ve orta-köylülerin de ekonomik olarak aynı şekilde kapitalist üretimin ve deniz aşırı ülkelerden gelen ucuz tahılın rekabeti karşısında yenik düşeceklerine eminiz, ki, bu zaten büyüyen borçlarla ve bu köylülerin gözle görülür çöküşleriyle ispatlanmaktadır. Bu çöküşe karşı elimizden, buralarda da çiftliklerin ücretli emek sömürüsünün giderek tasfiye edileceği kooperatif işletmeler kurmak üzere birleştirilmesini ve bu çiftliklerin giderek her şubesinin eşit hak ve görevler üstlendiği büyük ulusal üreticiler kooperatifinin şubeleri haline dönüşmelerini tavsiye etmekten başka bir şey gelmez. Şayet bu köylüler kendi mevcut üretim biçimlerinin çöküşünün kaçınılmazlığını farkederler ve bundan gerekli sonuçları çıkartırlarsa, saflarımıza geleceklerdir ve bunların da değişik bir üretim biçimine geçişlerini elimizden geldiğince sağlamak görevimiz olacaktır. Aksi takdirde, onları kendi kaderlerine terk edip kendimizi tamamen aralarında sempati toplamakta hiç bir zorlukla karşılaşmayacağımız ücretli işçilere vermek zorunda kalacağız. Muhtemelen buralarda da kendimizi istimlâklerde zor kullanmaktan alakoyabileceğiz ve bu kalın kafalıları makul hale getirmek için ilerideki ekonomik gelişmelere dayanacağız.

Sadece büyük toprak mülkiyeti tümüyle basit bir durum arzetmektedir. Burada gizli olmayan kapitalist üretimle karşılaşmaktayız ve hiç bir şekilde bizim için herhangi bir tereddüde mahal yoktur. Burada kitleler halinde tarım proletaryası ile karşı karşıyayız ve görevimiz açıktır. Partimizin, siyasi gücü eline geçirir geçirmez yapacağı şey, tıpkı sanayideki imalatçılara yapılacağı gibi, büyük toprak sahiplerinin mallarını istimlak etmektir. Bu istim-

laklerin bir bedel ödenerek yapılıp yapılmayacağı büyük çapta bize değil, iktidarı hangi şartlar altında ele aldığımıza ve özellikle bu eşrafın (gentry), büyük toprak sahiplerinin takınacakları tavıra bağlıdır. Biz istimlaklerin bir bedel karşılığı yapılmasını hiç bir şekilde uygunsuz karşılamayız; Marks bana (hem de kaç defa!) bütün malları satın alarak bunu en ucuz şekilde yapabileceğimiz kanısında olduğunu söylemiştir. Ancak bizi burada ilgilendiren bu değildir. Böylelikle topluma maledilen büyük mülkler bizim tarafımızdan zaten onu işletmekte olan işçilere devredilecek ve kooperatifler halinde örgütlendirilecektir. Bu topraklar toplumun denetimi altında kullanılmak ve menfaat sağlamak üzere işçilere tahsis olunacaktır. Tasarruf şartları hakkında şimdiden bir şey söylenemez. Fakat herşeye rağmen, kapitalist işletmelerin buralarda sosyal işletmeler haline dönüştürülme şartları tam olarak hazırlanmıştır ve, tıpkı Bay Krupp'un*, ya da Bay von Stumm'un** fabrikalarındaki gibi, bir gecede uygulamasına geçilebilir. Ve bu tarım kooperatifleri örneği halâ direnmekte olan son küçük-işletmeci köylüleri ve tabî ki, bir çok büyük-köylüyü de kooperatifin ve büyük çap üretimin daha avantajlı olduğuna ikna edecektir.

Böylece tarım proletaryasına, endüstri proletaryasına açılan ümit kapıları kadar cazip kapılar açabiliriz ve Prusya'da Elbe'nin doğusunda kalan tarım işçilerini kendi tarafımıza kazanmak sadece bir zaman meselesi, ve hem de çok kısa bir zaman meselesi, olabilir. Ve Prusya'daki Doğu-Elbe tarım işçilerini bir kere tarafımıza kazandık mı, bütün Almanya'da derhal değişik bir hava esmeye başlayacaktır. Doğu-Elbe tarım işçilerinin yarı-kölelikleri Prusya Aristokrasi'si[6] hakimiyetinin ve dolayısıyla da Prusya'nın Almanya üzerindeki özel hakimiyetinin temel dayanağıdır. Bürokrasiye olduğu kadar, ordu subaylarına da özel bir Prusya niteliği kazandıran ve bunu devam ettiren Elbe doğusundaki bu asillerdir. Borçlanmalarıyla, fakirleşmeleriyle ve devlet ve özel mülkiyet üzerindeki asalaklıklarıyla gittikçe daha fazla felakete doğru sürüklenen Asiller, işte bu nedenle dehşet içinde sahip oldukları bu hakimiyete daha da sıkı sıkıya sarılmaktadırlar; Asillerin mağrurluğu, yobazlığı ve kibirliliği Prusya milletinin Almanya İmparatorluğu[7] içinde (bunun halen İmparatorluğun millî birliği sağlayacak tek biçim olmasına rağmen) nefret uyandırmış ve dışarıda da, parlak zaferlere rağmen, itibar kaybettirmiştir. Bu Asillerin gücü, eski yedi Prusya eyaletinin toplu bir halde bulunan sınırları içerisinde (yani, yaklaşık olarak tüm İmparatorluğun üçte birinde) toprak mülkiyetini kendi ellerinde bulundurmalarına dayanmaktadır ki, bu, beraberinde onlara hem sosyal, hem de siyasî güç sağlamaktadır. Ve sadece toprak mülkiyetini, değil, sahip oldukları şeker pancarı rafinerileri ve içki imalethaneleri ile, bu bölgedeki en önemli endüstrileri de ellerinde bulundurmaktadırlar. Almanya'da, ne geriye kalan büyük toprak sahipleri, ne de büyük sanayiciler bu kadar avantajlı bir duruma sahip değillerdir. Bunlardan hiç birisinin elinde toplu halde bir krallık yoktur. Her ikisi de geniş bir alana

* Frederich Alfred Krupp (1854 - 1902) — Almanya'da çelik ve silâh endüstrisinin sahibi.

** Karl Stumm (1836 - 1901) — Meşhur bir muhafazakâr Alman sanayicisi; işçi sınıfı düşmanı.

6 Aristokrasi, dar anlamında, Doğu Prusya'da toprak sahibi asiller; geniş anlamında ise, Alman toprak sahiplerinin bir sınıfı demektir.

7 Engels burada ortaçağ Kutsal Roma İmparatorluğu'nu kastetmekte ve Almanya'nın bütünlüğünün, yani Fransa'ya karşı kazanılan savaşın neticesinde, 1871'de Alman İmparatorluğunun kuruluşunun, Prusya hegemonyası altında gerçekleştiğini ve bunu bütün Alman devletlerinin Prusyalılaştırılmasının izlediğini belirtmektedir.

yayılmışlardır, ekonomik ve siyasî hakimiyet için aralarında ve kendilerini çevreleyen diğer sosyal unsurlarla rekabet halindedirler. Ancak, Prusya Asillerinin bu hakimiyetlerinin dayandığı ekonomik temeller devamlı olarak çürümektedir. Buralarda da borçlanma ve fakirleşme bütün devlet yardımlarına rağmen (ki Frederik II'den itibaren devlet yardımları her normal Asilin bütçesine dahil edilmiştir) önüne geçilmez bir şekilde yayılmaktadır. Boğulmakta olan Asilleri zor bela suyun üstünde tutan sadece kanun ve geleneklerle sağlanan yarı-serflik ve bunun sonucu ortaya çıkan tarım işçilerini sınırsız sömürmek olanağıdır. Bu işçiler arasına sosyal-demokrasi tohumlarını atın, hakları için direnmelerini sağlayacak gerekli cesareti ve dayanışmayı verin, Asillerin ihtişamları son bulacaktır. Batı Avrupa için Rus Çarlığının ne ise, Almanya için de aynı barbar vahşi unsur olan büyük gerici güç, iğne batırılmış hava kabarcığı gibi sönecektir. Prusya ordusunun "toplama birlikleri" sosyal-demokrat olacaklardır ve bu, tümüyle ayaklanmaya gebe güçlerin bir değişime uğramasıyla sonuçlanacaktır. Bu nedenle, Elbe doğusundaki tarım proletaryasını kazanmak Batı Almanya'nın küçük-köylülerini veya, hatta, Güney Almanya orta-köylülerini kazanmaktan çok daha büyük bir önem taşımaktadır. Davamızın kesin savaşı burada, Doğu-Elbe Prusya'sında, verilecektir, ve işte bu sebepten hem hükümet, hem Aristokrasi bizim burada ilerlememizi önlemek için elinden geleni yapacaktır. Ve şayet, tehdit edildiğimiz gibi, Partimizin yaygınlaşmasını engellemek üzere yeni sert tedbirlere başvurulacak olursa, bu tedbirlerin temel amacı Doğu-Elbe tarım proletaryasını bizim propagandamızdan uzak tutmak olacaktır. Bizim için hepsi birdir. Tarım proletaryasını nasıl olsa tarafımıza kazanacağız.

Bu makale Friedrich Engels tarafından 15 - 22 Kasım 1894 tarihleri arasında yazılmış olup, F. Engels imzasıyla **Die Neue Zeit**'in 10. sayısında Almanca olarak yayınlanmıştır. Elinizdeki metin ise, bu makalenin **"The Peasant Question In France and Germany"** adlı İngilizce çevirisinden tercüme edilmiştir.

aydınlık'ın tutumu

Türkiye'de sosyalist hareketin içinde, zaman zaman, oportünist nitelikte çeşitli ("sol" görünüşlü ama özünde sağcı olan) çıkışlara tanık olmaktayız. Bir küçük-burjuvalar ülkesi olan Türkiye için bu durum olağandır. Bu çeşitli oportünist çıkışlar, sosyalist kampta dünya ölçüsünde yer almakta olan ideolojik çatışmada şu ya da bu tarafa yaranma eğilimi göstermektedir.

Sosyalist hareketi yozlaştırma ve emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin sömürüsüne dayanan bağımlı ekonominin siyasî üstyapısından başka bir şey olmayan Filipin demokrasiciliğinin bir unsuru haline getirme amacını güden eski oportünizmin çizgisi, genellikle, Batının II. Enternasyonal partilerinin, Kautskiciliğin, çizgisidir. Son yıllarda güttükleri politikayla II. Enternasyonal partilerine gittikçe benzemekte olan Avrupa'nın ve Güney Amerika'nın, bir zamanlar Üçüncü Enternasyonal üyeliği etmiş bazı siyasî örgütlerinin izlemekte oldukları çizgi de bizim eski oportünistlerinkinden pek farklı değildir. Burjuva parlemanterizmine kaderini bağlama gibi sağcı tutumların, sömürücü ülkeler safında bulunan ve dolayısıyla bir işçi aristokrasisine sahip olan Batı ülkelerinde bir iktisadî dayanağı vardır. Ama Türkiye gibi sömürülen bir ülkede, işçi sınıfı ve genellikle

yayılmışlardır, ekonomik ve siyasî hakimiyet için aralarında ve kendilerini çevreleyen diğer sosyal unsurlarla rekabet halindedirler. Ancak, Prusya Asillerinin bu hakimiyetlerinin dayandığı ekonomik temeller devamlı olarak çürümektedir. Buralarda da borçlanma ve fakirleşme bütün devlet yardımlarına rağmen (ki Frederik II'den itibaren devlet yardımları her normal Asilin bütçesine dahil edilmiştir) önüne geçilmez bir şekilde yayılmaktadır. Boğulmakta olan Asilleri zor bela suyun üstünde tutan sadece kanun ve geleneklerle sağlanan yarı-serflik ve bunun sonucu ortaya çıkan tarım işçilerini sınırsız sömürmek olanağıdır. Bu işçiler arasına sosyal-demokrasi tohumlarını atın, hakları için direnmelerini sağlayacak gerekli cesareti ve dayanışmayı verin, Asillerin ihtişamları son bulacaktır. Batı Avrupa için Rus Çarlığının ne ise, Almanya için de aynı barbar vahşi unsur olan büyük gerici güç, iğne batırılmış hava kabarcığı gibi sönecektir. Prusya ordusunun "toplama birlikleri" sosyal-demokrat olacaklardır ve bu, tümüyle ayaklanmaya gebe güçlerin bir değişime uğramasıyla sonuçlanacaktır. Bu nedenle, Elbe doğusundaki tarım proletaryasını kazanmak Batı Almanya'nın küçük-köylülerini veya, hatta, Güney Almanya orta-köylülerini kazanmaktan çok daha büyük bir önem taşımaktadır. Davamızın kesin savaşı burada, Doğu-Elbe Prusya'sında, verilecektir, ve işte bu sebepten hem hükümet, hem Aristokrasi bizim burada ilerlememizi önlemek için elinden geleni yapacaktır. Ve şayet, tehdit edildiğimiz gibi, Partimizin yaygınlaşmasını engellemek üzere yeni sert tedbirlere başvurulacak olursa, bu tedbirlerin temel amacı Doğu-Elbe tarım proletaryasını bizim propagandamızdan uzak tutmak olacaktır. Bizim için hepsi birdir. Tarım proletaryasını nasıl olsa tarafımıza kazanacağız.

Bu makale Friedrich Engels tarafından 15 - 22 Kasım 1894 tarihleri arasında yazılmış olup, F. Engels imzasıyla **Die Neue Zeit**'in 10. sayısında Almanca olarak yayınlanmıştır. Elinizdeki metin ise, bu makalenin **"The Peasant Question In France and Germany"** adlı İngilizce çevirisinden tercüme edilmiştir.

emekçi halkı çifte sömürüye uğrayan bir ülkede, gerçek burjuva parlemanterizminin bulunmadığı ve bulunamayacağı bir ülkede aynı sağcı tutumun iktisadî dayanağı yoktur. Aybar-Aren oportünizminin yenilgisinin temel sebebi burada yatar. Böyle şartlar içinde bulunan Türkiye toplumunda Batı ülkelerine özgü oportünizmin yenilgiye uğraması kaçınılmaz idi.

Oportünizmin bu türünün baş temsilciliğini eden TİP'in başına çöreklenmiş olan kliğin son olarak Demirel polisiyle resmen işbirliği etmeleri ve artık icazetli niteliklerini gizlemeye dahi lüzum görmemeleri, uğradıkları bozgun ve iflâsın derecesini gösterir.

Egemen çevreler, oportünizmin bu türünün yenilgisinden dersler çıkarmışlardır. Onun için tezgâhlanan ya da tezgâhlanmasına türlü şekillerde yardım edilen yeni oportünizm, Filipin demokrasiciliğine angaje görünmeme ve başka havalar çalma konusunda dikkatli davranmaktadır. Yeni oportünizm daha inandırıcı olabilmek için proleter devrimci hareketin terminolojisine ve birçok sloganlarına sahip çıkar görünmektedir. Ancak amacı, tıpkı eski oportünizm gibi, hareketimizi yozlaştırma ve Türkiye'nin tarihî gelişmesini bağımsız bir güç olarak etkilemesine engel olmaktır. Yeni icazetli sosyalizm, bu işi, keskin devrimci lafazanlığa bürünmüş küçük-burjuva radikalizmi kuyrukçuluğuna yönelerek başarma çabasındadır.

Bu yeni icazetli sosyalizm, eskisinden farklı olarak, Maoculuk iddia etmektedir. Yeni oportünizmi temsil eden küçük grup, göğüslerine takılan Mao rozetleriyle, Mao Çe-tung'dan yerli yersiz aktarmalarla teslimiyetçi ve pasif tutumlarını gizleme, keskin devrimci görünme yolunu tutmuştur. Çin devriminin lideri Mao Çe-tung'un adının Türkiye'de bu şekilde kötüye kullanılması üzücüdür. Çin şartlarında proleter devrimciliğini temsil eden Mao Çe-tung'un görüşlerinin, bazı Batı ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de, çoğu varlıklı aile çocuğu bir avuç sözde aydının fikrî mastürmasyon konusu haline gelmesi tarihin bir acı alayıdır.

Aydınlık, burada, sosyalist kampta dünya ölçüsündeki ideolojik çatışma ile ilgili tutumunu özet olarak belirtmeyi gerekli saymaktadır:

Dergimiz, büyük Ekim Devriminin olduğu gibi, Çin devriminin de, Küba devriminin de, dünyadaki başarılı başarısız bütün devrimlerin dünya proleter devrimci hareketine, kendi çaplarına göre, olumlu ya da olumsuz tarihî tecrübeler kazandırdığı ve bu yüzden de bu devrimlerin her birinin, değişik ölçülerde olmakla birlikte, bilimsel sosyalizm hazinesine katkılarda bulundukları görüşündedir. Bu bakımdan, bütün devrimleri incelemek ve bunları marksist eleştiri süzgecinden geçirerek sentezlere varmak bizim teorik eğitimimize girer.

— Beyanlardan çok somut davranışlara ve eyleme önemvermek;

— Devrimci eylemimize katkısı olmayacak kısır tartışmalardan, eleştiri için eleştirilerden, bizantinizmden uzak durmak;

— Bütün meseleleri Türkiye proleter devrimci hareketi açısından koymaya çalışmak, metinleri okurken zaman ve mekân unsurunu gözönünde tutmak, skolastasizmden, tekerlemecilikten kaçınmak;

— Dıştan gelme, hazır devrim reçetelerine bel bağlamayı marksist bir tutum saymamak;

— Bilimsel sosyalizmin herhangi bir merkezin tekelinde bir şey olamayacağını, bunun bütün insanlığın emrinde bir hazine olduğunu bilmek;

— Türkiye'nin gerçeklerini en iyi bu ülkenin insanları olan Türkiye proleter devrimcilerinin kavramakla yükümlü bulunduklarını bilmek;

— Bilimsel sosyalizmi, yaratıcı bir ruhla Türkiye gerçeklerine uygulayarak doğru sentezlere varma ve devrimci çizgimizi saptama görevinin, bizim görevimiz olduğunu iyi bilmek;

— Bu çizgiyi saptarken Türkiye'nin yerini, iç ve dış güçler dengesini gözönünde tutmak,

— Ve bu başlıca ilkelerden hareket ederek Türkiye'de proleter devrimci hareketin devrimci çizgisini yaratıcı bir ruhla saptamak ve bu çizgiyi yürekle eyleme geçirmek.

Aydınlık'ın bu tutumuna bir paralel göstermek gerekirse, örneğin Ho Şi-min'in ve Vietnam devrimcilerinin sosyalist kamptaki ideolojik çatışma karşısında tutumlarına işaret edilebilir (başka paralaller de vardır). Dünya tarihinin en çetin millî kurtuluş savaşını, proleter devrimci partinin önderliği altında vermekte olan Vietnam devrimcilerinin bu tutumu, kendi emekçi halkı karşısında, kendi devrimleri karşısında, derin sorumluluk taşıyan proleter devrimcilerinin tutumudur. Onların, futbol kulübü taraftarı gayretkeşliğiyle bir tarafı tutup öte tarafa sövme davranışının üstünde kalma, ve sosyalist kampta dirlik ve dayanışmayı destekleme tutumu Vietnam devriminin çıkarlarının emrettiği bir tutumdur. **Aydınlık**, böyle bir tutumu, bir millî kurutuluş savaşı şartları içinde bulunan Türkiye için tek doğru, tek gerçekten devrimci tutum saymaktadır.

AYDINLIK

gençliğin çağrısı

DEVRİMCİ GENÇLİK OLARAK YURTSEVER VE DEVRİMCİ BÜTÜN KURULUŞLARI BÜTÜN GRUPLARI VE BÜTÜN KİŞİLERİ ORTAKLAŞA EYLEME VE DEVRİMCİ GÜÇBİRLİĞİNİ SAĞLAM BİR ŞEKİLDE KURMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

1) Türkiyemizi sömürü ve tahakkümüyle karanlıklara boğan emperyalizmi ve işbirlikçilerini tarih sahnesinden silip ülkemizi halkçı ve devrimci bir ülke yapmayı amaçlayan, millî kurtuluşçuluk bayrağını yükseltmek isteyen birçok kuruluş, birçok grup ve birçok kişi var. Yurtseverliği yüreğinde duyup misakı milliyi gözbebeği gibi koruyan bağımsızlık ve demokrasi için canını veren gençler ve işçiler gibi canını vermeye hazır milyonlarcamız var.

2) Eğer biz emperyalizmi ve onun doğal müttefiki gericiliği Türkiye tarihinden silmek istiyorsak bilelim ki, bu kendiliğinden olmayacaktır. Onu silecek olan, sömürü ve tahakkümünü kıracak olan halkımızın bilinçli ve örgütlü mücadelesidir. Halkımızın bilinçli ve örgütlü mücadelesi tarihimizin aydınlık yolunda karanlık bir kaya gibi duran emperyalizmi ve işbirlikçilerini yıkıp atacaktır. Çünkü bu, Türkiye devrim tarihinin yeniden yazılmasıdır.

3) Nasıl 1919'ların mücadelesi millî kurtuluşçuların devrimci cephesiyle, İngiliz, Fransız, İtalyan ve onların uşağı Yunan kuvvetlerinin karşı-devrimci cephesi arasında oldu ise, 1970'lerin mücadeleside millî kurtuluşçuların devrimci cephesi ile Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçilerinin karşı devrimci cephesi arasındadır. 1970 Türkiye'sinde bu cepheler seçilmeye başlanmıştır. 1919 millî kurtuluş mücadelesi, 1923 Cumhuriyetin ilânı, 27 Mayıs 1960 devrimi çizgisinden sonra gelecek olan bağımsız ve demokratik Türkiye'yi kura-

cak olan devrimdir. Türkiye'nin tarih tekerleği bu yönde dönmektedir. Bunun karşısında gericiler de 1970'lerin Türkiye'sini emperyalizmin at oynattığı geriliğin azdığı bütün aydınlık kurumlara karşı baskı ve terörün kurulduğu karanlık bir ülke yapmak özlemindedirler. Atmış oldukları adım da, her geçen gün bu özlemlerini gerçekleştirme yolunda onlar için bir zafer olmaktadır. Ancak, dünya halklarının boyunduruktan kurtulduğu, zaferin emperyalizmde ve bütün gericilerde olmayıp dünya halklarında olduğu, ezilen ve sömürülen sınıflarda olduğu çağımızda Türkiye'nin geleceği karanlık değil aydınlık olacaktır.

4) Gelecek kuşaklara aydınlık bir Türkiye emanet etmek bütün devrimcilerin ve bütün yurtseverlerin tarihî görevleridir. Devrim tarihimize bu görevi yerine getiren kuruluşlar, gruplar ve kişiler şerefle geçeceklerdir. Bundan dolayı bütün bu doğruları söylemekle yetinmemeliyiz. Türkiye devrim tarihini yazmak için yalnız kendi örgütlerimizde, yalnız kendi dar çerçevemizde çalışmak yetmemektedir. Görevimiz bütün çalışmalarımızı geniş halk kitlelerine propaganda, ajitasyon ve eylemlerle benimsetmek, örgütler arası gerçek dayanışmayı kurmak, devrimci mücadeleyi Türkiye topraklarında yaşanılan bir gerçek haline getirmek olmalıdır. Görevimiz, gericilerin gelip geçici zaferlerinin karşısında şaşırmak değil, gericilerin gelip geçici baskı ve terörleri karşısında susmak değil, tersine daha güçlü ve daha cüretkâr çalışmalara girmek bunun için de devrimci güç birliğini hızlandırmak bu yolda ciddî adımlar atmak olmalıdır.

5) Biz, aşağıda imzası bulunan kuruluşlar boşuna şehitler vermediğimizi, cezaevlerinde boşuna yatmadığımızı, yurtsever halkımıza hertürlü baskıya rağmen gerçekleri ve aydınlığı boşuna duyurmadığımızı bilerek devrimci Güç Birliğini kurma yolunda bütün kuruluşları, bütün grupları ve bütün kişileri tutarlı adımlar atmaya davet ediyoruz. Yurtseverleri, devrimci mücadeleyi ve devrimci dayanışmayı toplumun bütün katlarına yaymaya, yeni eylem biçimleri ortaya koyma konusunda öneriler yapmaya, devrimci güçbirliği konusunda ortak toplantılar düzenlemeye çağırıyoruz. Şimdiye kadar yapılan bütün ortaklaşa eylemleri ve kurulan bütün ortaklaşa örgütleri yeniden birleştirmeye ve yıkılmayacak bir devrimci güç birliği adımını atmaya davet ediyoruz.

İrtibat adresimiz: **Ankara'da İnkilâp sokak 5/15,** Tel: 191399-124014,
İstanbul'da Teknik Üniversite Öğrenci Derneği,
Tel: 453051.
İzmir'de Ege Üniversitesi Öğrenci Birliği - BORNOVA.

Devrimci selâmlarla.

Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu (Dev-Genç)
İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği
Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği
Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Birliği
Ege Üniversitesi Öğrenci Birliği
(T.D.G.F.'na bağlı 48 örgüt)

aydınlık'ta dünya ve türkiye

PERSONEL KANUNU TASARISI VE GERİ TEPEN OYUN

Personel reformunun hikâyesi, 1950 yılında başlamıştır. Ne var ki, Menderes hükümetleri reform aldatmacasını, enflâsyonun ağır yükü altında ezilen memurların maaşlarına zam yapmayı reddetmek için kullanırlardı. Bu konudaki taleplere karşı yıllarca kullanılan koz, "personel kanunu meseleyi çözecek, bekleyiniz" sözü olurdu. Yıllar geçti, aldatmaca sürdü ve personel kanunu gelmedi.

1965 yılında, personel kanunu için söz verdiğini ilân eden ve "sözüm senettir" diyen Demirel'in senedi ise, tam beş yıl sonra ve deforme bir halde 783 bin kamu personelinin meydana getirdiği piyasaya sürülmeye çalışılıyor. Fakat, yıllar yılı horlanan ve ezilen bu insanlar, bu kez senedin üzerinde yazılı değere hiç de inanmaz görünüyorlar.

Olan-biten ne? Oyun aslında hep aynı oyun; ama artık tutmuyor. Artık aldatılma günleri, artık kös dinleme günleri bir bir takvim tüketiyor.

Hazırlanan tasarı, siyasî tercih konusu olmak üzere, üç alternatifli idi. Hükümetin getirdiği alternatife göre, kamu personeli için sekiz temel hizmet sınıfı tespit ediliyor, bölük-pörçük bir yığın kanuna dolanmış kamu personeli tek sistem ve bir kanun içinde toplanıyor, memur yardımlaşma kurumu kuruluyor, yine, genel kadro kanununun da kısa zamanda hazırlanacağı belirtiliyordu. Maaşların tespitinde on altı derecede düşünülen kamu personeli için tespit edilen katsayı yedidir; göstergelerde ise taban 70 ve tavan 1000'-dir. Memurlar, işe başlayış durumlarına, mesleklerine, tahsil derecelerine,.. göre bu gösterge içindeki yerlerden başlayarak, ücret alacaklar ve geçilmez bölmeler halinde belirlenen hadlere kadar ilerleyebileceklerdir.

İşte tasarı, görünüşte böylesine masum ve düzenleyici niteliktedir ve ısrarla "reform kanunu" olarak lânse edilmektedir.

GERÇEK DURUMA BİR BAKALIM

— Demirel, "reformlar şikâyetsiz, ızdırapsız yapılamaz" diyor ve soruyor: "Peki, bu 2,5 milyar lira ödenek kime verilecek? Bu tasarıdan küçük memur, cefakâr memur, sessiz ve sakin memur istifade edecektir. 800.000 memur içinde sesini duyuramayan bu büyük kitle bundan istifade edecektir. Tasarının, sosyal adalete uygun niteliği buradadır".

Şimdi, detayları Maliye Bakanlığı Teşkilâtı Memurları Sendikası'nca yapılan hesaba göz atalım ve hükümetin dağıtacağı bu 2,5 milyar liralık ulûfeden kimler ne alıyor, onu görelim:

		(T.L.)
Yeni kanun nedeniyle kamu personeline verilecek miktar		2 milyar 509 milyon
Bu miktardan memurlara geçen yıl ödenen avans	—	400 »
		2 milyar 109 milyon
Subay-asb. lara ayrılan miktar		1 » 040 »
		1 milyar 069 milyon
Parlamenterlere ayrılan miktar	—	072 »
		997 milyon
Artış nedeniyle kesilecek vergi	—	180 »
		817 milyon
Artış nedeniyle emekli keseneğine	—	72 »
		745 milyon
Artış nedeniyle tasarruf bonosuna	—	25 »
		.720 »
Kurulan Memur Yardımlaşma Kurumu'na	—	300 »
		420 milyon
Damga pulu	—	3,8 »
KALAN :		416,2 »

İşte, maliye memurlarının hesabına dayanırsak, yedi yüz küsur bin kamu personelinin alacağı bir yıllık para budur: 416 milyon TL. Buna göre ve herkesin eşit pay alacağı düşünülse ve kelle hesabına vurulsa, adam başına ayda düşen 44 lira 25 kuruştur.

— Bir de, bu ulûfenin sb.-asb. ve parlamenterlere ayrılanın dışındaki kısmının nasıl dağıtılacağına bakalım:

Yapılan hesaplara göre, kamu personelinin en alt % 20 lik dilimi, kamu personeline ayrılan ücret ödemelerinin % 6,6 sını, en üst % 20 lik dilimi ise % 47,5 unu almakta idi. Beklenen, ücret dağılımındaki büyük dengesizliğin giderilmesi, ücret geliri yelpazesindeki açıklığın azaltılması idi.

Eski sıralamaya göre:

1. en alt derece (20 asli maaş) karşılığı: 472 lira 50 kuruş,

2. en üst derece (150 asli maaş) karşılığı: 2700 lira,

Yeni duruma göre:

1. en az maaş: 490 lira,

2. en yüksek maaş: 8400 lira (özel kademelendirme ile kimi için bunun da üzerine çıkılabilmektedir).

Yapılan zam:

1. en alt derece: % artış=3,6. mutlak artış=17 lira 50 kuruş,

2. en üst derece: % artış=311,1. mutlak artış=5700 lira.

Net olarak görülmektedir ki, yelpazenin açıklığı kapanmak şöyle dursun, inanılmaz biçimde açılmıştır; en alt kademeler ile en üst kademeler arasındaki uçurum, korkunçlaşmıştır.

— Mesele burada kapanmamaktadır. Bir an için nasıl dağıtıldığı meselesini bir yana bırakalım ve şu mahut 416 milyon TL. nın gerçekten kamu personelinin ana kitlesi için cep harçlığı olup-olamayacağını düşünelim:

1. Yaygınlaşan deyişle, 'uçan kuşa getirilen vergiler';

2. Dar gelirli kamu personelinin tek dayanağı olan fazla mesailerin yeni kanunla kaldırılması;

3. Haftalık çalışma süresinin 36,5 saatten 40 saate çıkarılması;

4. Son vergilerin henüz söz konusu olmadığı dönemde bile yıldırım hızıyla artış kaydeden geçinme indekslerinin gerçeği;

5. Bakanlar Kuruluna gider vergilerinde bir misline kadar artırma yetkisi veren 11.6.1970 tarihinde yürürlüğe giren ünlü yetki kanununun getireceği ve tüketicilerin sırtına binecek vergi in'ikâsları;

6. Hızla yaklaşan ve olanca ağırlığıyla 1970 sonlarında kendisini hissettirecek ekonomik bunalım,

Çok açık bir şekilde göstermektedir ki, dağılımdaki korkunç adaletsizlik bir yana, global olarak 416 milyonun çok çok üzerinde bir miktar kamu personelinin cebinden çıkacaktır. Dar gelirli kamu personeli için önümüzdeki günlerin, şimdikinden çok ağır şartlar getireceğini söylemek yanlış değildir.

Halkın vergilerinden, her yıl, özel sektördeki bir avuç işbirlikçi kapitaliste (dolayısıyla emperyalizme) devlet eliyle ve karşılıksız olarak, teşvik.. amaçlı dağıtılan miktarın asgari 1,5 milyar TL olduğunu burada hatırlatalım.

— Uzmanlar, tahmini bütçe açığını, asgari 4 milyar TL olarak hesaplamaktadırlar. Beri yandan, nurlu ufuklar edebiyatının ana dayanağı, "yapılan büyük yatırımlar", "gsmh'nın % 22,5 unun yatırımlara ayrıldığı" yutturmacaları, artık iflâs etmiş görünmektedir. 1970 Bütçesi (29 milyar 889 milyon), 1969 bütçesine göre % 12 artış göstermiştir (3 milyar 219 milyon). Bu 3 milyar 219 milyonun yatırımlara ayrılan kısmı, sadece 33 milyon TL sıdır (% 1). Reddedilen bütçede ise yatırımlar 7 milyar 441 milyon TL olduğu ve kabul edilen bütçede yeni artışlar yapıldığı halde, kısıntı yapılan tek gurup, yatırımlar olmuştur (470 milyon kısıntıyla, 6 milyar 971 milyon). DPT verilerine göre 1969 da gsmh. a) cari fiyatlarla 118,1 milyar TL; b) 1965 sabit fiyatlarıyla ise 97,5 milyar TL sıdır. 1970 'kamu yatırımları' ise bu verilere göre a) % 5,9; b) % 7,1 dir. (Özel sektör için, toplam yatırımların % 40'ını karşıladığı varsayımı yapılmaktadır). 1970 gsmh. sı içinde bu yüzdelerin daha düşük çıkacağı da keza açıktır. Demek ki, ekonomik buhran beklenmese dahi, yatırımların durumu (ki, bu kaynakların hangi halk çıkarlarıyla bağdaşan alanlara yatırıldığı konusunu burada deşmedik), gelecekteki günlerin yüksek basınçlı atmosferini göstermektedir. Bunun ağırlığı da yine halkın, bu arada dar gelirli kamu personelinin omuzlarına binecektir.

— Burada, Bütçe Komisyonu Hükümet sözcüsü ve Bütçe ve Malî Kontrol Gn. Md. N. Taner'in söyle-

diklerine yer verelim: "Aslında bu sistemde önemli olan husus memurun fazla aylık alması değil, uygulanacak katsayıdır. Bunu da, bütün görüşmelerde devamlı olarak hatırlattım".

Demek ki, yıllardır, burunlarına havuç uzatılırcasına bir muameleye ve oyalamaya uğratılan kamu personelinin meselelerine, özde hiç bir çözüm getirme amacı yoktur. Teknik açıdan bakıldığında, bölük-pörçük kanunların tek kanunda toplanması kamu personelinin meselesi değildir ve adı da 'reform' değil, sadece 'düzenleme' olabilir. Kaldı ki tasarıda, bütün sahte görüntülere rağmen kamu personelinin yaşama ve çalışma şartlarında herhangi bir iyileşme belirtisi bulmak mümkün değildir ve tasarı, sosyal adalet ilkesi ile de tam bir çelişme içindedir. Ayrıca, memurların terfi ve tayin işlemleri, politik hesaplara daha açık bir hale getirilmeye, özü politik baskı olan bir denetim kurulmaya çalışılmaktadır. Uzmanlarınca belirtildiğine göre, "memurların atanma, ödev, yetki, hak ve yükümlülükleri ile aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin mutlaka kanunla düzenleneceği Anayasa gereği olmasına rağmen bunu yönetmelikle düzenlemeyi hüküm altına alan tasarının 5. maddesi, Anayasanın 17. maddesine aykırıdır." Yine, "Kanun çıkartmak yetkisi TBMM'ne ait olduğu halde, geçici 25. maddesiyle kanundaki boşlukları doldurmak yetkisini bakanlar kuruluna vermek istediğinden, tasarı, Anayasamızın 5. maddesine aykırıdır." Öte yandan, kamu personeli, geçişlerin imkânsızlaştığı bir kast sistemi halinde bir yığın kategoriye bölünmekte ve bu kastlaşma, kategorilerin maaş tavanlarında da uygulanmaktadır. Kadro kanunu hakkında şimdiden kestirmelerde bulunmak zor ise de hazırlanışından çok uygulamada ve 800.000'e yakın personelin intibaklarının yapılmasında büyük güçlüklerle karşılaşılabileceği, ihmal edilemez bir husustur. Personel Kanununun 1970 malî yılı başından itibaren geçerli (malî hükümler için) olacağı belirtilmektedir; fakat ödeme önce duyurulduğu gibi defaten değil, kadro kanunu da çıktıktan sonra ve Bakanlar Kurulunca belirlenecek şekil ve şartlar dahilinde yapılacaktır.

Buraya kadar çok kaba hatlarıyla gördüklerimiz bir yana bırakılırsa, meselenin can alıcı noktasıyla başbaşa kalırız; bu, tasarıda, egemen sınıf ve zümrelerin güdümlü politikalarının yoğun bir şekilde yansıdığı gerçeğidir.

— İşbirlikçi burjuvaziye entegre olan yüksek kademe bürokratlarının çıkarları korunmakta, ağırlaşan ekonomik koşullara karşı garanti edilmekte ve prim yapılmakta, entegre oluş hızlandırılmaya çalışılmaktadır.

— İlerici geleneğe sahip ordunun bu niteliği açısından pasifize edilebilmesi endişesi, egemen güçlerin personel reformu paravanı altında baş meselesi olmuştur. General ve albaylar için ayrıca düşünülen tazminatların yanısıra, bu kez, pasifikasyon tedbirlerinin daha alt kademelere de kaydırılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır.

— Batı toplumlarında, kamu sektöründe bürokratlar genellikle fren, teknotratlar ise motor olarak değerlendirilmektedir. Tasarıda, teknotratlarla ilgili olarak getirilen hükümler, kamu sektörünün motorunu dağıtmaya yöneliktir. Teknik personele getirilen hükümler, kendi deyişleriyle "bugüne değin, 4/10195 sayılı kararname ile ve kanunsuz olarak devletçe istihdam edilen teknik personelin geçmiş sosyal güvenlik haklarını, Anayasamızın 48. maddesini çiğneyerek gaspetmektedir". Bu tutumla, teknik elemanlar özel sektöre, açık bir zorlamayla itilmekte ve özel sektöre ucuz bir teknik personel pazarı

yaratmaya çalışılmaktadır. Beyin göçünün, özel sektörün yanısıra dış ülkelere, zorunlu olarak da emperyalist ülkelere yöneleceği açıktır.

— Kamu personelinin ana kitlesi, yine, toplumun sosyo-ekonomik kuruluşundaki fonksiyonları ve yaptıkları işin niteliği açısından değil, tamamen, gerici düzenle olan ilişkileri, tavırları açısından ele alınmakta; cezalandırmalar, kısıtlamalar getirilirken, bir yandan da sırt sıvazlamalar ve mükâfatlandırmalar yapılmaktadır. Örnek olarak, halen sayıları 455'i bulan ve yıllardan beri 1. dereceden maaş alan memurlardan bazı kesimlerin yeni derecelendirmelerle aşağı basamaklara indirilmeğe çalışılması; din görevlileri ile teknik personelin eşit değerde tutulması, Yargıtay hakimleri hariç, diğer hakimlerin, ödenekleri kaldırıldığı gibi ancak 3. dereceye kadar yükselebilme imkânıyla sınırlandırılmaları, TRT haber merkezinde çalışan ve gazeteci niteliğinde olan personelin memur statüsüne sokulmaya çalışılması, öğretmenlere getirilen hükümlerin durumu düzeltmek yerine daha da yoksullaşmalarına yol açıcı, tavanlarda yapılan kısıtlamalarla görevde ilerleme olanaklarına set çekici karakteri., vb. gösterilebilir. Bunun diğer bir delili de, tasarının sosyal adalet ilkeleriyle taban tabana zıtlaşan niteliğinde yatmaktadır (yine bir örnek verirsek; eskiden en çok ücret, en az ücretin 7 katı iken, yeni tasarıyla bu fark sınıf içi basamaklarda 14,25 ve sınıf dışı kademelerde 20 olmuştur. Bu noktada, uygulanacak 7 katsayısının ileriki yıllarda yükseltilmesi de, bu uçurumu derinleştirmekten öteye gidemeyecektir).

— Personel Kanunu tasarısı dolayısıyla, emperyalizm, niteliği belli hükümet-Türk İş'ce tezgâhlanan oyunun ilgi çekici bir bölümü daha ortaya çıkmıştır. Türk-İş'in hükümet ile yaptığı pazarlık, (D) cetveli personeli üzerinedir. 3.6.1970 günü, Demirel, devlet memuru statüsünde olan ve sayıları 200.000'i bulan (D) cetveli personelinin işçi sayılacağını bildirmiştir. İşçi sınıfı düşmanı Türk-İş'in genel başkanı ve genel sekreteri Demirel'i bir gün önce 'makamında' ziyaret etmişlerdir ve basında da yer aldığı gibi, Demirel, bu kişilere (D) cetveli personeli konusunda 'söz vermiş', 'ayrıca Türk-İş yetkilileri sendikalar kanunu tasarısı ile grev ve toplu sözleşme kanun tasarılarının meclisler tatile girmeden çıkarılmasına çalışılacağını söylemiştir'. Kesin iflâsa doğru hızla yuvarlanan Türk-İş'e zoraki kan nakli teşebbüslerinin yoğunlaştığı günlerde, fikirlerinin alınması hiç de düşünülmediği halde, (D) cetvelinde çalışan personel adına Topraksu Memur ve Hizmetlileri Sendikası Genel Başkanı, (D) cetvelinde çalışan personelin işçi sayılmak istemediklerini bildirmekte ve Demirel'i Türk-İş yöneticileriyle pazarlık yapmakla suçlamaktadır. Ne var ki, Türk-İş'i ne Demirel ve temsil ettiği sınıflar, ne de Amerikan emperyalizmi, artık kurtaracak durumda değildir.

İşte, toplum polisinden assubay eşlerine, sağlık personelinden teknik personeline kadar eksiksiz olarak bütün kamu personelinin sendikal örgütleriyle, ya da doğrudan doğruya ve geçtiğimiz ay boyunca Türkiye, nin dört bir yanında silkinip boyunlarını dikleştirmelerine, yolları doldurmalarına, çatışmalarına, direnmelerine yol açan personel kanunu tasarısı budur.

Silkinme ve direnmeye geçme aşaması, halkın bütün katlarında hızla güçlenmekte, tezgâhlanan oyunlar geri tepmektedir. Bu bakımdan, kamu personelinin tekrar hızlanacağı söylenen direnişini, soyut olarak, sadece personel kanunu tasarısına karşı olarak düşünmemek ve genel bir

tablo içinde, bu aşamanın gelişimine tanık olarak değerlendirmek gerekmektedir.

BİR AÇIK OTURUM

27 Haziran akşamı Ankara Televizyonunda bir açık oturum yapıldı. Konu, AP iktidarının, muhalefetin büyük çoğunluğunun da desteğiyle Meclisten geçirdiği ve işçi sınıfının muazzam direnişiyle karşılaşan yeni Sendikalar ve Toplu Sözleşme Kanununun anayasaya uygun olup olmadığı konusuydu.

Açık oturuma, bir tarafta, yeni kanunu savunan Emin Paksüt (GP), Turgut Toker (AP), Türk-İş genel sekreteri Halil Tunç ile, öte tarafta, kanunun Anayasaya aykırı olduğunu savunan profesör Cahit Talas, Şeref Bakşık (CHP), ve DİSK genel sekreteri Kemal Nebioğlu katıldılar.

İlk olarak sözü alan Emin Paksüt, işbirlikçi sermaye çevrelerinin gayretli savunuculuğu ile pek bağbaşmayan bir davranışta bulundu ve bağnaz bir milliyetçi edasıyla Anayasanın millî niteliğinden söz etti. Anayasanın Türk devletini millî, demokratik bir devlet olarak vasıflandırmasına işaretle sınıf bölünmesinin Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürdü ve bu gerekçeyle bir bağlantısı olmadığı halde 274, 275 sayılı tartışma konusu kanunların Anayasaya uygun olduğu sonucuna vardı.

Paksüt'ün konuşmasının ilginç yanı, işbirlikçilerin bu adamının millîciliğe sahip çıkmasının (DİSK'li Nebioğlu dahil), öteki konuşmacılar tarafından yadırganmaması oldu. Paksüt bir ara Nebioğlu'na dönerek, saldırgan bir tavırla "Siz yayınlarınızda Çekoslovakya gibi sosyalist ülkelerde işçinin sömürülmediğini yazmadınız mı?" diye sordu. Kemal Nebioğlu'nun bu soru karşısında tepkisi, sinmek ve suçunu inkâ reden bir adam tavrıyla "hayır, asla" demek oldu.

DİSK, sosyalist ülkelerde işçinin sömürülmediğini yazmak gibi büyük bir suç işlememişti! İşte bu suçsuzluk duygusuyladır ki, DİSK kendisini komünistlikle suçlayan Güven Partisi genel başkanı Turhan Feyzioğlu'na karşı yüzbin liralık bir hakeret dâvası açmıştı. Ve hiç şüphe yok ki, DİSK yöneticileri bu dâvayı kazanacaklar ve yüzbin lirayı alarak komünist olmadıklarını ispatlıyacaklardır. Proleter devrimci çevrelerde bu dâva çok ilginç bulunmuştu ve DİSK'in dâvayı rahatça kazanması için ona bir "komünist olmama beratı" göndermenin doğru olacağını savunanlar vardı.

Konuşmacılar arasında işçiyi bir ölçüde temsil etme durumunda olan tek kimse DİSK temsilcisi Nebioğlu'ydu. Ama o da açık oturum boyunca savunmada kaldı. Öyle ki, Anayasaya kesin olarak aykırı bulunan bir baskı kanununa karşı, kahramanca direnen işçi sınıfının yankısı olan bir ses oturum boyunca duyulmadı. Yapılacak şey, Emin Paksüt'ün ağzına yakışmayan "millî" sözcüğüne, en sapına kadar millî sınıf olan işçi sınıfı adına sahip çıkmak ve kanun tasarısının millîcilik açısından eleştirmekti; gelirinin büyük bir kısmını Amerikan kaynaklarından sağlayan TÜRK-İŞ yönetimine sendikacılık alanında dikta yetkileri veren bir kanunun millî sayılamıyacağını ve bu bakımdan kanunun Anayasaya aykırı olduğunu gür sesle savunmaktı. Ama bunu yapan çıkmadı.

Tasarı aleyhine konuşan profesör Cahit Talas, ve CHP temsilcisi Şeref Bakşık daha çok kanunun hukukî yönü üzerinde durdular ve tasarının sendikal özgürlüğü baltalaması bakımından Anayasaya aykırı olduğunu ileri sürdüler. Talas, kapitalist batı ülkeleriyle kıyaslamalar

yaptı ve kanun yoluyla bir örgütü ortadan kaldırmanın, bir başka örgütü güçlendirmenin demokratik bir tutum olamıyacağını belirtti.

Halil Tunç, sahte tebessümleriyle ve sıradan bir taşra avukatına bile yakışmayacak, konuyla ilişiği olmayan, argümanlarıyla tasarıyı savundu. Tunç, her ağzını açışında gerçek çapını açığa vuruyordu. Televizyon seyircilerinin bir çoğunun bu çaptaki bir adamın Türkiye'nin en büyük işçi konfederasyonunun genel sekreterliği makamında bulunabilmesine şaştıkları tahmin edilebilirdi. Ama burada şaşacak birşey yoktu. Tunç gibiler, gerçek işçi liderleri değillerdi; İşçilerin başına belâ edilmiş Amerikancı sarı sendikacılığın beslemeleriydi.

Turgut Toker (AP), işbirlikçi sermaye ve feodal mütegallibenin politika alanındaki baştemsilcisi bir partinin adamı olarak konuştu. Partisini tezgâhladığı kanunu savundu. Ona göre de Anayasa sınıfsal bölünmeye karşıydı. Müdahale eden Bakşık, sınıfsal bölünmenin bir gerçek olduğunu ve Anayasanın böyle bir toplum gerçeğine karşı olamıyacağını belirtti.

Açık oturumun sonlarında Nebioğlu TÜRK-İŞ'in toplu sözleşme hakkını elde etmek için başvurduğu sahtekârlıklardan söz etti. Konuşmasının en canlı bölümü buydu. Ayrıca, DİSK genel sekreteri en demokratik yolun toplu sözleşmeyi yapacak olan sendikanın referandum yoluyla işçiler tarafından seçilmesi olacağını ileri sürdü. Patronların sözcüsü Paksüt, kesin olarak referanduma karşıydı. Nebioğlu'na hitab ederek "referandum olamaz", diyordu, "fabrikada hava yaratacaksınız, ortalığı karıştıracaksınız.." Nebioğlu cevap olarak "adam ol da sen havayı yarat" diyemedi.

Bütün meselelerde AP'li Toker ve GP'li Paksüt ile görüş birliğinde olan Halil Tunç, pek inandırıcı olmayan bir eda ile, "biz de referandumdan yanayız; isterlerse sendikalar kanununu da kaldırsınlar, biz kendimize güveniyoruz" dedi. Ama kendisine pek güvenmediği besbelliydi. Tunç'un genel başkanı Demirsoy, kısa bir süre önce referanduma kesin olarak karşı çıkmıştı. Demirsoy'un bu konudaki tutumu, Amerikancı sarı sendikacılık açısından çok daha akıllıca bir tutumdu. İstanbul'da ve Kocaeli'nde TÜRK-İŞ binalarının da taşlandığı büyük işçi direnişine katılan işçilerin çoğunluğu TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalardandı. Ve TÜRK-İŞ'in temsil ettiği sarı sendikacılık temelden çatırdamaktaydı. Bu şartlarda referandumun da kabul edilmesi kaçınılmaz çöküşü hızlandıracaktı. Ama bu kadar olaylara sebep olmuş bir sendikalar kanununun tartışıldığı bu açık oturumda Türk sendikacılığının bu en önemli gerçekleri üzerinde duran olmadı.

Gerici çevreler TRT'yi ilerici bir kurum sayarak eleştirmektedirler. Tarihimizin en büyük işçi direnişinden birkaç gün sonra, İstanbul ve Kocaeli bu direnişten ötürü sıkıyönetim altındayken, sıkıyönetim komutanlığı bildirilerinde işçilerin patronların şartlarına boyun eğdirilerek zorla çalıştırıldığını bir başarıymış gibi ilân ederken, televizyonda düzenlenen büyük direnişe sebep olan kanunla ilgili bir açık oturumda bu en önemli konulara değinilmemesi ve hele söz konusu antidemokratik baskı kanununun asıl hedefi olan işçiye söz verilmemesi, ilericilikten vazgeçtik, ilkel bir demokratik tutumla bile bağdaşmaz. TRT, gerici çevrelerin kendisine yakıştırdığı "ilericilik" sıfatını bu davranışıyla reddetmiş olmaktadır. Türkiye İşçi Sınıfının büyük direnişinin hikâyesini radyo ve televizyon dinleyicileri o direnişe katılan işçilerin ağzından dinlemelidir.

ORHAN KEMAL ÖLDÜ

Devrimci yazar Orhan Kemal öldü. Devrimci yazar diyoruz. Çağımızda devrimcilik işçinin köylünün davasına sahip çıkmakla olur. Orhan Kemal eserinde bunu yaptı ve devrimcilik adına hak kazandı. Onun eserinde emekçi vardır, hem de yirminci yüzyılın emekçisi, yani proleter, şehirlerin ve köylerin proleteri. Onun eserinde fabrika vardır, makine vardır, yani kendi çağı vardır. Ve Orhan Kemal yirminci yüzyıl Türkiye'si çalışan insanının açısından bakmıştır dünyaya. Bu çalışan insanın davasını dile getirmeye çalışmıştır, gücü yettiğince. **Bereketli Topraklar Üzerinde**'sinden **Murtaza**'sına kadar hemen her yerde fon yirminci yüzyıldır, şahıslar da bu yüzyılın çalışan insanları.

Orhan Kemal bu niteliğinin bilincindeydi. Çağının yazarı olmakla öğünürdü. Bu niteliğe sahip olmayan yazarları küçümserdi. Köyden şehre inmeye korkanları ve hele çağ dışı kalanları. Bunlardan biri için (yazarlık yeteneğini nakde tahvil etmede bir hayli başarılı olan, işini bilir biri) şu anlamda bir söz sarfetmişti: "Bir çeşit Yahya Kemal. Onun gibi bu da nazireci. Ama berikinin başvurduğu kaynak Divan edebiyatı değil, folklorumuz. Folklor nazireleri yazıyor. Bu yaratıcılık değildir."

Orhan Kemal'e devrimci sıfatını kazandıran başka yanı da vardır. O aktif militan değildi. Ama hep, Türkiye'de gerçek sosyalist hareketin hayırhahı olmuştur. Devrimci sağduyusu, tezgâhlanan çeşitli icazetli sosyalizm türleri arasında doğru yolu bulmasını sağlamıştır. Orhan Kemal, en çetin günlerde yüreğinin proleter devrimcileriyle olduğunu belirten davranışlarda bulunmaktan geri kalmadı. 1950'lerde, Bayar-Menderes'in halk düşmanı yönetimi yıllarında, proleter devrimcileri Harbiye Askerî Cezaevini doldurdukları günlerde, Orhan Kemal zaman zaman gönderdiği bir elli lirayla siyasî mahpusların orta kazanına katkıda bulunmuştur. O dönemde böyle bir davranış biraz yürek isterdi. Üstelik Orhan Kemal, o yıllarda, Babıali'de ekmeğini kalemiyle kazananların belki de en yoksulu idi. Bu yüzden, çoluk çocuğunun nafakasından keserek gönderdiği o elli liranın değeri büyüktü.

Orhan Kemal'in hayatı, **Baba Evi**'nin, **Avere Yıllar**'ın delikanlısının ve sonraki dönemde Türkiye'nin en güçlü yazarlarından biri olarak Orhan Kemal'in hayatı, onun yüklenmiş olduğu misyonla bağdaşan bir hayattır. O sırada, küçük adamın hayatından ünlü yazarlığa geçtikten sonra da küçük adam hayatını sürdürdü. Onun yolu yoksulluklardan, polis takiplerinden, mahkemelerden, hapislerden geçen bir yoldu. Ekmeğini kalemiyle kazandı. Babıali yokuşunun adamıydı. İkbal kıraathanesinin kıdemlisiydi. Ama lâğımların yer altından değil de yer üstünden aktığı söylenen Babıali'nin o çirkefli yolundan geçip de paçasını en temiz tutabilen odur.

Orhan Kemal öldü, ama nice kuşaklar onun işçiden, ırgattan yana eserinde çarpan kalbini duyacaklardır.

SÜLEYMAN EGE, MAHKEMEYİ REDDETTİ

Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz adlı kitabı çevirip yayınladığı için, hakkında, TCK'nun 142. maddesine aykırı eylem iddiası ile dava açılmış bulunan ve dört aydır Ankara Merkez Cezaevinde tutuklu olan arkadaşımız Süleyman Ege ve Avukat Halit Çelenk, davaya bakmakta olan Ankara Birinci Ağır Ceza mahkemesi heyetini reddetmişlerdir.

Süleyman Ege hakkında, İstan-

bul Cumhuriyet Basın Savcısı tarafından tayin edilen Prof. Nevzat Güreli'nin verdiği bilirkişi raporuna istinaden, tahkikat açılmış ve Basın Savcılığının isteği üzerine, Ege, Ankara nöbetçi Sulh Ceza Mahkemesi tarafından tutuklanmıştı. Tutukluluk kararına, Avukat Halit Çelenk, bir üst mahkemede itiraz etmiş, fakat itiraz reddedilerek, Ege'nin tutukluluk durumu kaldırılmamıştı. Daha sonra, Ege, Ankara İkinci Sorgu Yargıçlığına tahliyesi talebinde bulunmuş, ve sorgu yargıçlığı, Cumhuriyet Basın Savcılığının tutukluluk halinin devamında israr etmesi üzerine, Ege'nin isteğini reddetmiştir.

Davaya, geçen ay, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkemesinde bakılmaya başlanmış, Süleyman Ege ve Halit Çelenk, bilirkişi raporuna itirazda bulunarak, dosyanın yeni bir bilirkişiye tetkikini ve tutukluluk durumunun kaldırılmasını istemişlerdir. Mahkeme, dosyanın yeni bilirkişiye tetkik talebini incelemek ve karar vermek üzere, duruşmayı 25 Hazirana ertelemiş ve Ege'nin tutuklu olarak duruşmaya devamına karar vermiştir.

25 Haziranda, Ankara Birinci Ağır Ceza Mahkeme heyeti, bilirkişi raporunun yetersiz ve eksik olduğunu belirterek dosyanın yeni bir bilirkişi kuruluna tetkik ettirilmesine karar vermiş, ama bu bilirkişi raporuna istinaden hakkında dava açılmış ve tutuklanmış bulunan Ege'nin tahliye talebi yeniden reddedilmiştir. Ayrıca, Ankara Üniversitesinde, dava konusu kitap hakkında rapor tanzim edecek bilirkişiler olduğu halde, mahkeme, dosyanın, bilirkişi incelemesi için İstanbul'a gönderilmesine karar vermiştir.

Duruşmadan sonra, Ege ve Çelenk, mahkeme heyetinin tarafsız davranmadığını ve peşin hükümle hareket ettiğini iddia ederek mahkeme heyetini reddetmişlerdir.

Dergimiz baskıya verildiği sırada, itiraz dilekçesini inceleyen Birinci Ağır Ceza Mahkemesinin kararı henüz açıklanmamıştı. Birinci Ağır Ceza Mahkemesi, itirazı reddettiği takdirde, Halit Çelenk, en yakın dış mahkeme olan Altındağ Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunacak, ve Bu mahkeme, itirazı yerinde bulursa, davaya diğer Ankara Ağır Ceza Mahkemelerinden birinde bakılacaktır.

BİR AÇIKLAMA

Geçen sayımızda sözünü ettiğimiz "Komünist Manifesto." olayı ile ilgili olarak, çevirmen Tektaş Ağaoğlu'nun yaptığı açıklamayı yayınlıyoruz.

İstanbul'da Öncü Kitabevi tarafından "Manifesto" adıyla yayınlanan Komünist Partisi Manifestosu çevirisi hakkında, kitabı çeviren olarak, şu hususları aydınlığa kavuşturmak isterim :

"Manifesto" kitabı Öncü Kitabevi tarafından benim muvaffakatim olmadan ve tamamen kontrolüm dışında yayınlanmıştır.

Komünist Partisi Manifestosu Marx ve Engels'in felsefe ve siyaset üzerine yazılarından önemli derlemeleri bir araya getiren bir büyük kitapta önümüzdeki aylarda yayınlanacak idi. Çevirinin müsvettesi, kitabevine, kitapta yer alacak diğer bazı parçalar meyanında bu maksatle verilmişti. Öncü Kitabevi Komünist Partisi Manifestosu'nun ayrı bir kitap halinde yayınlanmasına muvafakatim olmadığını bildiği halde, benim ve başkalarının türlü uyarmalarına aldırış etmeden kendince makul ve zorunlu saydığı nedenlerle elindeki çeviriyi basıp piyasaya çıkarmış, beni de kitabın çevirmeni olarak yakışıksız bir emrivaki karşısında bırakmıştır.

Bunu böylece bilirttikten sonra, geçenlerde Aydınlık adına çıkarılan

bir bildiride ve ardından Aydınlık'ta yayınlanan bir yazıda Komünist Partisi Manifestosu'nu daha önce Ankara'da yayınlayan, o yüzden ağır haksızlıklara uğrayan ve Öncü Kitabevinin "Manifesto" kitabını yayınladığı günde dahi hapiste bulunan Süleyman Ege arkadaşımızın durumu hakkında yazılanlara katılıyorum.

Manifesto gibi önemli bir eserin yayınlanmasında, devrimci saflar içinde dayanışma gereğini hafife alan, ciddî uyarmalara aldırış etmeyen ve Rab-ı Âli değerine pirim verir görünen bu tutum, sahiplerine her zaman için kazançtan çok kayıp getirmeye mahkûmdur. Manifesto'yu yayınlama şerefine talip olmak muhakkak ki herkesin hakkıdır; lâkin bu şerefe gölge düşürülmemeliydi.

AVRUPA'DA

FRANSA'DA GENÇLİK HAREKETLERİ

Gerek yurdumuzda, gerek dünyada mayıs ve haziran ayları gençlik hareketlerinin oldukça hızlandığı ve sertleştiği bir dönemdi. Türkiye'de anti-emperyalist kitle hareketleri genişleyip ve yer yer tutuşmaya başlarken; Amerika'da 4 genç polis kurşunlarıyla can veriyor. İsveç'te işçi-gençlik örgütleri ortak genel grev başlatıyordu. Bu arada 18. yüzyıldan bu yana devrimci potansiyelini kaybetmeyen Fransa halkı ve gençliği de anti-kapitalist ve anti-faşist eylemlerle Fransa burjuvazisine korku saldı.

Fransa, tekelci kapitalizmin güçlü görünümü ardında büyük bir çöküntü devresindedir. Daha geçen yıl oldukça büyük bir malî kriz geçirmiş ve devalüasyona gitmek zorunda kalmıştı. Bu yüzden devrin cumhurbaşkanı De Gaulle düşmüş, yerine yine hakim güçlerin temsilcisi ve Amerika'nın işbirlikçisi bir II. De-Gaulle seçilmişti. Yalnızca 1967-69 döneminde Fransız Frangının değeri % 12,5 oranında düşmüş, Fransız burjuvazisi dış bankalarda geniş ölçüde para yığmağa başlamıştı. Ülkenin ekonomisinin yediği bu büyük darbe, etkisini geniş ölçüde gösterdi. Büyük sermaye sahiplerinin savunucusu devlet, can çekişme emareleri göstermeye ve gücünün son kırıntılarıyla bir "varlığını sürdürebilme" savaşı vermeye başladı. İlerici güçlerin, bu çöküşü hızlandırma çizgisinde eylemler koyması üzerine, o ünlü deyimiyle "kadife eldivenli, demir elli" Faşizm, artık gerçek yüzüyle görünmeye ve ilerici güçlere baskısını arttırmaya başladı. Nitekim son gençlik olayları da bu, baskılara uzun süre direnen gençliğin nihayet patlamasından başka birşey değildi.

Olaylar, Fransa'nın devrimci ve ilerici dergilerinden **"Halkın Davası"** dergisinin kapatılması ve sorumlu müdürlerin tevkifi ile başladı. 27 yaşındaki Jean-Pierre le Dantec 1 yıla, 26 yaşındaki Michelle Bris ise 8 aya mahkûm edilmişlerdi. Bu, bardağı taşıran son damlaydı ve 2 yıl önce tüm dünya gençliğine önder olan Fransa gençliği, yeniden ayaklandı Ancak hareket 2 sene öncekinden çok farklıydı. 1968'deki geniş kitle gösterileri ve polisle büyük bir kitle halinde çarpışmalara bu sene raslanmadı. Şimdi gençler gerilla taktiği ile çarpışıyor, 6 en fazla 10 kişilik guruplar birden ortaya çıkıyor, yakıp yıktıktan sonra gözden kayboluveriyordu. Bu da polisi şaşkınlık içinde bıraktı ve göz yaşartıcı gazlar, cop geniş ölçüde etkisini kaybetti. Paris sokaklarında hakimiyet gençlerin elindeydi. Alevden barikatlar, gerillavari saldırılarla polis adamakıllı yıprandı.

Gençlerin temel sloganlarına gelince: Bu yılki olayların lideri, Doçent Alain Geismar bunu şöyle dile getiriyordu. "Bütün fabrikatörler bir

gün cezalandırılacak ve elbet bir gün tüm işçilerin eline silâh verilecektir.

Olayların yankısı ise çok geniş ve değişik oldu. Egemen sınıfların yayın organları, gençliğin halktan koptuğunu, iki sene evvelki kazandıkları sempatiyi yitirdiklerini iddia ediyorlardı. Hatta Almanya'nın en ciddî gazetelerinden biri aynen şöyle diyordu: "Devrimciler sudaki balık olma çabasındaydılar ama su çok bulanıktı ve gençler şu iki yılda pek birşey yapamamışlardı". Bu iddiaların ne dereceye kadar doğru olduğunu henüz kestirmek erken olmasına rağmen, ortada bir gerçek var ki, o da Fransız ilerici güçlerinin Faşist baskı unsurlarına kolay kolay baş eğmeyeceğini göstermesi.

Bu arada ünlü düşünür ve yazar Jean-Paul Sartre gençliği desteklediğini basına açıkladı ve derginin sorumlu müdürü olmak istediğini bildirdi. Bu da olayların pek öyle gösterilmek istendiği kadar kitleden kopuk olmadığına bir işarettir. Nitekim birçok işçi kuruluşu gençliği desteklediklerini bildirdiler. Aksi takdirde, sırf Paris'te terör havası yaratmak için yapılacak hareketler Fransa devrimci hareketini büyük ölçüde zedelemiş demekti ki, bu da dünya devrimci hareketi için oldukça büyük bir kayıp olurdu.

Emperyalizmin yok olma çağı olan asrımızda, bağırlarında emek-sermaye çelişkisini taşıyan kapitalist devletler birer birer sosyalizme gitmek zorundadır. Tarihsel Maddeciliğin doğruladığı bu genel gerçek Fransa için de geçerlidir. İtalya'da yüzbinlerin katıldığı grevler yapılırken, Almanya'ya neo-nazizme karşı tepkiler artarken, Fransa'nın —hele şu yıkılan ekonomik temelle— statükoyu koruyacağını ummak, boşuna umutlardan başka birşey değildir. Bilimsel araştırmacı bir göz, Güney-Doğu Asya, Güney Amerika, Afrika ve Orta-Doğu'da verilen kurtuluş savaşlarının emperyalist ülkeler üzerinde nasıl etkili olacağını görecektir. Hammadde kaynağı olan ve açıkpazar şeklinde kullanılan sömürgeler birer birer elden gittikçe, ekonomi hızla çökmekte ve bu ülkelerin iç çelişkileri su yüzüne çıkmaktadır.

ORTADOĞU'DA

ÜRDÜN

Orta Doğu savaşı, giderek Arap Halklarının tümünü kucaklamaya başladığı bir dönemde, İsrail-Arap savaşında, dengenin Araplar lehinde değiştiği bir dönemde, Ürdün'de gerilla örgütleri ile Kral kuvvetleri arasında yeni anlaşmazlıklar çıktı. Anlaşmazlıklar hemen silâhlı çatışmaya dönüştü ve 73 kişi çatışmalarda öldü. Bu olayların çıkışı 7. Filistin Kongresinde "Millî Birlik" yolunda kararlar alındığı sıraya rasladı.

Emperyalizmin ajanlarının, Ürdün ordusunun yüksek kademelerine kadar uzanması sonucu, öteden beri Ürdün'de bulunan fedayi örgütlerine karşı Kralın muhafız ordusundan tahrik ve tertipler geliyordu. Amerikan-İngiliz emperyalizminin Krala göz kırpması bu arada İsrail'e baskı yapma vaadleri Kralın, fedayilere karşı düşmanca tutumunu pekleştiriyordu. Fedayilerin Ürdün'de varlığı, Kralın varlığını da tehdit ediyordu. Kralın İsrail yenilgisindeki payı fedayiler tarafından bilitmekteydi. Öte yandan, Ürdün halkının yarısı, Filistinli mültecilerdendi. Ürdün'ün Filistin kurtuluş harekâtının en yoğun olduğu bölge oluşu, yine Kralın nüfuzunu azaltan nedenlerdendi. Kralın bedevilerden oluşan ordusu, sadece Kralın varlığını koruyan saray muhafız ordusundan başka birşey değildir. Halkın desteğini de kaybeden Kral, varlığını sadece muhafız ordusuna bağlanmıştı. İsrail'e karşı girişilen savaşa bu ordu katılmadığı gibi, fedayilerin hareketlerini de engelli-/

yordu. Ürdün'e yöneltilen İsrail orduları sadece fedayileri ve sivil halkı hedef alıyordu. İsrail emperyalizmine karşı fedayilerin yoğunlaşan hareketleri, halkın sempati ve desteğini kazanmıştı. Muhafız ordusu kumandanlıklarına, yakınlarını yerleştiren Kral, gittikçe Ürdün'de hakimiyetini güçlendiren fedayilerin geleceğinden endişe duymaktadır. 6-7 Haziranda patlayan olayların altında, emperyalizmin kışkırtması ve Krallık yönetiminin tehlikeye düşmesi gerçeği yatmaktadır.

Olaylar 6 Haziranda Amman'da Filistin Demokratik Cephesi kuvvetlerine, muhafız ordusunun ateş açmasıyla başlamıştır. Fedayilerin buna karşılık vermesi üzerine, çatışma Amman'a yayılmış, bu arada Kral sarayı roketlerle dövülmüş, Kral ölümden kurtulmuştur. Bu arada Ziraat Bakanlığı yakılmış, İstihbarat teşkilâtının binaları tahrip edilmiştir. Olaylar Kral kuvvetlerinin Zarko'da bulunan mülteci kampına ateş etmeleriyle daha da genişledi. İki gün sonra çarpışmalara El-fetih gerillaları da katıldı. Filistin Demokratik Halk Kurtuluş Cephesinin kumandanlarından Subeyl Gazal öldürüldü. Fedayiler birçok yabancıyı rehin aldı. Bunlar arasında Amerikalı, Fransız, İngiliz diplomatları da vardı. Fransız kültür ateşesi sırtından yaralandı. Amerikan Elçiliğindeki askerî müsteşar öldü. Fedayiler Amman'a hakim oldular. Kralın sert tepki ile karşılaması, bütün fedayi örgütlerinin Zarko'da katılması, öteki Arap liderlerini telaşa düşürdü. Fedayiler ateş kes için dört şart ileri sürdüler.

1 — Kralın dayısı Ordu Kumandanı Şerif Cemil bin Nasır, özel birliklerin kumandanı Zeynel Bin Sakıl, İçişleri Bakanı (bu sırada yurt dışına kaçtı) Mehmet Resul El-Kilanî ve Kralın müsteşarı ve eski başkakanlardan vasfı El-tee hemen görevlerinden azledilecektir,

2 — Ateş duracaktır,

3 — Ateş kesi kontrol için ortak komite kurulacak,

4 — Tahkikatı yürütmek için ortak komite kurulacak.

Kral, bu şartları kabul edince çatışmalar şimdilik durmuş oldu.

LÂTİN AMERİKA'DA

ARJANTİN

Latin Amerika'da cuntalar zincirinin en son halkası Arjantin'de yeniden atıldı. 1966 yılından beri askerî cuntayla yönetilen ülkede, o günden bu yana iktidar koltuğunda bir sürü değişmeler olmuştur. Dört yılın gelişmelerini şöylece özetleyelim.

28 Haziran 1966'da, Başkan Arturo Illia'yı devirip Meclisi dağıtan komutanlar cuntası "Arjantin İhtilâli Geçici Anayasası"nı ilân etti ve siyasî partileri yasakladı.

29 Haziranda, "Arjantin İhtilâl Yasası" gereğince, bütün yasama ve yürütme yetkilerini Cumhurbaşkanı ele aldı. Aynı gün cunta Gn. Ongania'yı Geçici Başkan ilân etti. Gn. Ongania, başkanlığa getirilmeden önce, 1965 Mayısında, birçok yüksek rütbeli subay gibi, ABD'nin Dominik'e müdahalesi sırasında, ordunun, ABD'nin yanında yer alması gerektiğini savunmuştu.

Alınan bütün tedbirler, ülkedeki kaynaşmayı önleyemedi. 3 Aralıkta, Genel Kurmay Başkanı istifa etti. Hareketler giderek yoğunlaştı. 26 Ağustos 1967'de, hükümet, "komünist faaliyetlerini" durdurmak için yeni bir kanun çıkardı.

11 Mart 1968'de Savunma Bakanı Gn. Lanusse istifa etti. 26 Temmuzda emekli Gn. Candido Lopez, ülkenin bağımsızlığını yitirdiğini, bunun için yeni bir ihtilâlin zamanının geldiğini söyledi ve aynı yılda dördüncü kez tutuklandı. 6 Ağustosta ABD'nin Arjantin elçisi ve 1966 Haziran darbesinin hazırlayıcılarından

Alsogaray istifa etti. 23 Ağustosta Cumhurbaşkanı, kara, deniz ve hava kuvvet komutanlarını görevlerinden azletti. 28 Ağustosta ise Gn. Lanusse ve Zaviria yeni kara ve hava komutanı tayin edildi.

12 Mart 1968'de kara, deniz ve hava kuvvet komutanları cuntasının başkanlığı bir yıl süreyle Amiral Gnavi'ye bırakıldı. 6 Mayısta ise, piskoposlar da hükümetin ekonomik ve sosyal politikasını eleştiriyorlardı. 23 Mayısta, öğrencilerle hükümet kuvvetleri karşı karşıya geldiler ve büyük çatışmalar oldu; olaylar, bilet fiyatlarının yükseltilmesi ve okulların özel teşebbüse devredilmesi kararı üzerine çıktı. Rosarlo'da sıkı yönetim ilân edildi. 28 Mayısta harp konseyi anayasası çıkarılarak, silâhlı kuvvetlere hertürlü hareketi bastırmak için özel yetkiler verildi. Cordoba'da büyük direnmeler oldu ve ordunun müdahalesi ile bastırılan olaylarda on dört kişi öldü.

5 Haziranda Gn. Ongania, kabinenin istifa ettiğini ilân etti. 30 Haziranda, işçi liderlerinden sendikacı Augusto Vandar öldürüldü. Bütün ülkede sıkı yönetim ilân edildi.

23 Temmuzda, Gn. Ongania'yı destekleyen cunta, "liberal bir demokrasi"ye karşı olduğunu bildirdi. 2 Ağustosta ise İçişleri Bakanı Gn. Francisco Imaz, ülkenin "demokratik ve anayasal" bir rejime döneceğini ileri sürdü. 27 Ağustosta, "milliyetçi" akımın lideri Gn. Lamanca hükümet aleyhtarı sözler sarfettiği için görevinden alındı. Benzer şekilde, 7 Kasımda yine "milliyetçi" eğilimli Gn. Uriburudo görevinden istifa ettirildi.

17 Aralıkta, Albay Guevara'nın Buenos-Aires'e dönüşü ile, ordu içindeki çatışma su yüzüne çıktı.

12 Mart 1970'de, Kara Kuvvetleri Komutanı Gn. Zuviria istifa etti. 24 Martta Paraguay Konsolosu Sanchez Buenos-Aires'ten kaçırıldı, üç gün sonra serbest bırakıldı. 30 Martta ise, Sovyet diplomatı karıçılmak istendi. Kaçırma işine girişenler arasında bir de polis memurunun bulunuşu, bizzat hükümetin olayın tertipçisi olduğu yargısını uyandırdı. Kaçırma olaylarını polisin tertiplediği söylenmeye başladı.

28 Mayısta ise, Gn. Aramburu kaçırıldı. Bu son kaçırma olayında Başkan Ongania'nın parmağı olduğu kanaatı yaygındır. Kaçırılan Aramburu, serbest seçimlerin yapılmasını, demokratik rejime dönülmesini savunmaktaydı.

8 Haziran 1970 günü, üç kuvvet komutanı (Alejandro Lanusse, Carlos Alberto Reyes ve Pedro Gnavi), Gn. Ongania'yı "demokratik rejimi gerçekleştirmediği" gerekçesiyle, devirmişlerdir. Vaadettiği serbest seçimlerin yapılmasından kaçınan Ongania'yı deviren komutanlar, bir kaç gün sonra onun yerine Gn. Roberto Marcello Levingston'u getirdiler. Levingston, uzun yıllar Washington'da askerî ateşe olarak görev yapmış, Arjantin haberalma servisinin başında bulunmuş bir kişidir. Bu 'en yeni' Başkan, "ekonomik kalkınmadan yana olduğunu" söylemektedir ve aynı zamanda Washington yanlısıdır. Cuntaya göre, bu, bir "darbe" değildir. Komutanlar, bu karara Ongania ile olan anlaşmazlıkları sonucunda vardıklarını söylemektedirler. Halk ise, Ongania'nın düşürüldüğü haberi yayılır yayılmaz, Hem Ongania, hem de kuvvet komutanları aleyhinde gösterilere başlamıştır.

General Ongania, bir süreden beri tek başına kararlar vermeye, askerlerin siyasal yönden değişiklik taleplerine kulak asmamaya başlamıştı. Komutanlar, Başkana yeni bir "politik plan" sunmuşlar, ancak, 'bu planın hükümetin yönünü değiştireceği' gerekçesiyle, reddedilmiştir.

Bu arada, eski başkan Aramburu'nun ortadan kayboluşu, olayların

hızını artırmıştır. Ordudaki bölünmeler de hızlanmıştır. Yaygın kanaat, eski Başkan Aramburu'nun, polis tarafından kaçırıldığı yolundadır. Polis Arjantin'de tamamen 'aşırı' sağ tarafından örgütlendirilmiştir ve bilfiil yönetilmektedir.

Bütün terör ve baskı tedbirlerine rağmen, ülkede gittikçe artan bir huzursuzluk ve patlamalar vardır. Bir yıldan beri küçük çapta, sert grevler, fabrika işgalleri, şiddet gösterileri olmaktadır. Ülke çapında yürütülen dört genel grev, Ongania'nın, "tek bir merkezî sendika aracılığı sayesinde, işçi dünyasıyla dengeli ilişkiler" kurma yolundaki girişiminin başarısızlığını göstermektedir. Rejim, işçileri kendisine bağlı bir merkezi sarı sendikada birleştirme yolunda çaba göstermiş ve başaramamıştır. (AP Hükümetinin Türk-İş ile ortaklaşa hazırladıkları yeni sendikalar kanunu tasarısının, buradaki paralelliği, dikkate değer.) Ongania'nın, karışıklıkları önlemek için 'toplumsal barış' sloganı altında Arjantinlilerin hayat düzeyini yükseltme vaadleri de boşa çıkmıştır. 1966 Haziranından bu yana, partiler ve politik eylemler yasaklanmış, bu yüzden, muhalefet unsur ve direnmeler, illegal çalışmak zorunda bırakılmıştır. Bir yıldan beri banka soygunları, silâh kaçakçılığı, gösteriler ve şiddet hareketleri en yoğun biçimlere bürünmüştür. Halkın, kilisenin desteklediği gerilla hareketleri genişlemiştir.

Artan direnmeler karşısında Gn. Ongania'nın "Anayasaya uymak" zorlamalarını kabul etmeyişi de, düşüşünü hızlandırmıştır. Bu zorlamalar sonunda askerî 'şefler', sözde "temsili bir demokrasinin" kuruluşunu öngören 'politik plan'ı kabul ettirmek istemişlerdir.

Yeni rejim görünüşte "liberal" vaadler getirmekle birlikte, askerî 'şefler' ipleri ellerinde tutmakta ve rejim tam Amerikancı bir askerî yönetim olarak devam etmektedir.